

Strategija razvoja turizma i marketinški plan za Brodsko-posavsku županiju do 2030. godine

Zagreb, prosinac 2022.

Naručitelj:

Autori:

dr. sc. Snježana Boranić Živoder
dr. sc. Renata Tomljenović
dr. sc. Izidora Marković Vukadin
dr. sc. Matina Gjurašić
dr.sc. Damir Krešić
dr. sc. Ivo Beroš

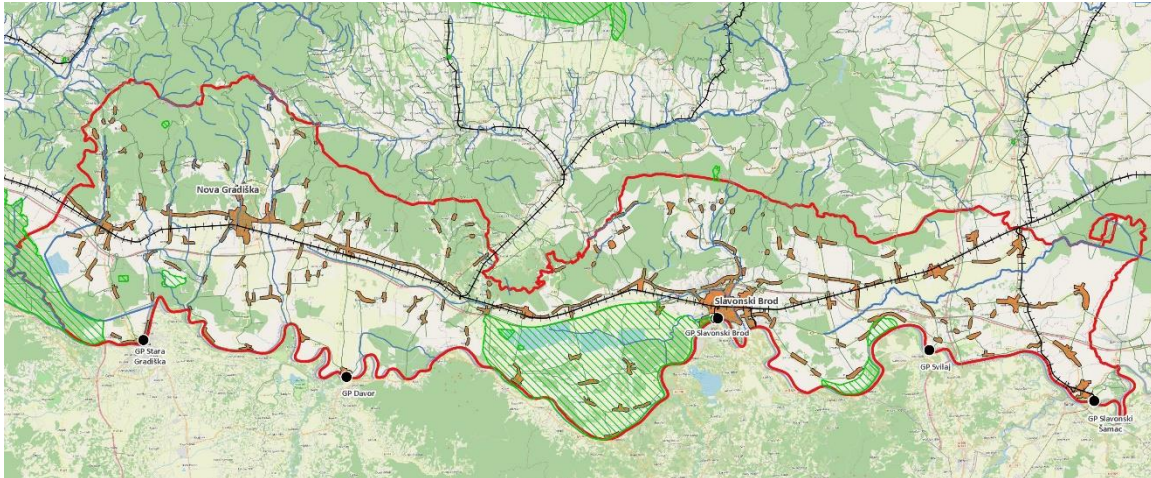
Sadržaj:

1. POLAZIŠTE.....	4
2. OBILJEŽJA BRODSKO-POSAVSKE ŽUPANIJE	7
2.1. Prostorna, demografska i prometna obilježja.....	7
2.2. Institucionalni okvir – dionici i planska dokumentacija	12
2.3. Turistička atrakcijska osnova	14
2.4. Obilježja turističke potražnje.....	25
2.5. Analiza smještajnih kapaciteta.....	28
3. ANALIZA TRŽIŠTA	34
3.1. Kvantitativni trendovi	34
3.2. Kvalitativni trendovi	34
4. PRIMJERI DOBRE PRAKSE	36
5. SWOT ANALIZA	40
6. STRATEGIJA RAZVOJA TURIZMA	43
6.1. Načela razvoja turizma	43
6.2. Vizija i ciljevi razvoja.....	44
6.3. Prostorno - programska koncepcija razvoja.....	48
7. UNAPREĐENJE UPRAVLJANJA DESTINACIJOM.....	54
8. MARKETINŠKI PLAN TURIZMA	56
8.1. Sustav turističkih proizvoda	56
8.2. Ciljna tržišta	68
8.3. Komunikacija s tržištem.....	70
9. OPERATIVNE STRATEGIJE I MJERE	72
9.1. Unapređenje infrastrukture	73
9.2. Unapređenje turističkog proizvoda	75
9.3. Podizanje kvalitete smještajne i ostale ponude	84
9.4. Unapređenje destinacijskog menadžmenta	86
10. TERMINSKI PLAN AKTIVNOSTI	90

1. POLAZIŠTE

Strategija razvoja turizma i marketinški plan za Brodsko-posavsku županiju pruža strateški okvir za djelovanje svih dionika turističkog razvoja. Ovaj dokument definira viziju turizma i glavne ciljeve njegovog razvoja do 2030. godine, kao i potrebne aktivnosti za njihovo ostvarenje. U suštini, glavni je cilj ove strategije planirati aktivnosti kojima će se, na optimalno, valorizirati turistički potencijali, što znači uskladiti ih s potrebama i kretanjima na tržištu uz, istovremeno, njihovo očuvanje.

Slika 1. 1. Brodsko-posavska županija

Autor: Izidora Marković Vukadin, Institut za turizam

Brodsko-posavska županija, kao i brojne druge destinacije, danas se suočava s potrebom stalnog inoviranja i prilagodbe svoje ponude dinamičnom turističkom okruženju, sve zahtjevnijim kupcima i promjenama koje se događaju na društvenoj, političkoj, klimatskoj i ekonomskoj sceni. Odmak od uobičajenih turističkih tokova potaknut je recentnom zdravstvenom krizom, ali i generalno promjenama koje oblikuju suvremeno društvo. Nove i neotkrivene destinacije, zeleni i očuvani prostori, jedinstvene autohtone vrijednosti ispričane kroz priče domaćina, restorani s lokalnom kuhinjom, sezonskim i zdravim namirnicama, kulturni sadržaji temeljeni na lokalnom povijesnom naslijeđu, inovativne manifestacije, samo su neke od privlačnosti u destinacijama koje se danas cijene. Turisti putuju zbog različitih motiva, od potrebe za 'povratkom sebi', do edukacije, zabave, druženja, mira i tišine, istraživanja i sl.

Da bi destinacije odgovorile na takve potrebe gostiju važno je neprekidno pratiti te potrebe i inovirati ponudu tako da se ona temelji na cjelokupnom destinacijskom lancu vrijednosti, a to podrazumijeva povezivanje svih dijelova ponude i podizanje kvalitete svih sastavnica turističkih proizvoda – od onih opipljivih koje čine smještaj, ugostiteljstvo, interpretaciju, infrastrukturu u destinaciji, do onih koji nisu opipljivi, ali su jednako važni za cjelokupni doživljaj. To su odnos prema gostima, kvaliteta informacija, zanimljive ture, pričanje priča, ljubaznost i slično. Uspjeh svake destinacije temelji se na tome koliko i na koji način gostima uspije prenijeti svoja jedinstvena obilježja, originalnost i ugraditi upravo te komponente u stvarne doživljaje.

Sukladno trendovima na turističkom tržištu i destinacijskim odgovorima na te trendove, konkurentnost turizma Brodsko-posavske županije ovisi o intenziviranju njegovog razvoja, tržišnom pozicioniranju i podizanju prepoznatljivosti Brodsko-posavske županije na turističkom tržištu. Takav turistički razvoj u velikoj je mjeri motiviran podizanjem kvalitete života lokalnog stanovništva. Istovremeno, podrazumijeva očuvanje prirodne i kulturne baštine koja će se kroz turizam valorizirati na način da ostane sačuvana i neumanjene kvalitete za buduće generacije.

Iz toga proizlaze sljedeći ciljevi ove strategije:

- uspostavljanje jasnog razvojnog koncepta koji će biti rezultat zajedničkog promišljanja svih dionika i usuglašavanja stavova izvođača i nositelja turističke razvojne politike,
- definiranje glavnih smjernica za razvoj turističkih proizvoda i komunikaciju s tržištem koji će biti usklađeni s marketinškim smjericama na nacionalnoj razini,
- stvaranje strateškog okvira za privlačenje investitora za realizaciju razvojnih aktivnosti u domeni privatnog i javnog sektora,
- planiranje aktivnosti tako da budu usmjerene prema korištenju sredstava iz EU fondova/programa.

Polazeći od ovako postavljenih ciljeva i u skladu sa standardnom metodologijom izrade strateških razvojnih dokumenta, Strategija razvoja turizma i marketinški plan za Brodsko-posavsku županiju do 2030. godine, obuhvaća tri glavne cjeline. Prvu, koja uključuje analizu glavnih obilježja Županije kao turističke destinacije, analizu aktualnih trendova na turističkom tržištu i primjere dobre prakse, te koja završava SWOT analizom iz koje se mogu vidjeti koja su područja budućih djelovanja kojima će se valorizirati prednosti, a prevladati nedostaci. Drugu, u kojoj se postavljaju pravci budućeg razvoja, a to znači da se definiraju osnovna načela razvoja, vizija koja daje odgovor na pitanje kako se Županija vidi za desetak godina na turističkom tržištu i konačno kako svoj turistički razvoj planira u prostoru, sintetiziranu u prostorno - programskoj koncepciji razvoja turizma. Nakon toga, u okviru ovog drugog dijela, definiraju se smjernice za unapređenje upravljanja i marketinga destinacijom, u okviru kojih se detaljno razrađuje plan turističkih proizvoda, ciljnih tržišta i segmenata te komunikacija s tržištem. Konačno, treći se dio odnosi na implementacijske aktivnosti. U njemu su definirane razvojne aktivnosti i mjere te se detaljno obrazlaže plan implementacije koji je potrebno provesti s ciljem ostvarenja željene vizije i zadanih ciljeva razvoja.

Izrada strategije uključila je multidisciplinarni tim Instituta za turizam te se posebna pažnja pridala uključivanju i aktivnom sudjelovanju razvojnih dionika iz Županije, kroz sastanke, obilaske terena i radionice. Metodologija izrade strategije uključivala je:

- **Desk istraživanje**, odnosno, analizu sekundarnih podataka koja je obuhvatila pregled sve relevantne i dostupne stručne i znanstvene literature, statističkih izvora podataka i internetskih portala. Ova analiza sekundarnih podataka posebno je važna radi praćenja trendova na tržištu te usklađivanja razvoja turističke ponude s potrebama suvremenog turističkog tržišta.

- **Obilaske terena** u sklopu kojih su članovi tima Instituta za turizam višekratno boravili na prostoru Brodsko-posavske županije kako bi se upoznali s obilježjima terena, aktualnim stanjem turističkih atrakcija i resursa te kako bi razgovarali s dionicima u destinacijama. Posebna je pažnja bila usmjerena na sagledavanje razvojnih mogućnosti i ograničenja, te stanje opće i turističke infrastrukture.
- **Radionice s lokalnim dionicima** s ciljem osiguranja transparentnosti rada, dobivanja uvida u stavove i mišljenja dionika, te ujedno verificiranje rezultata provedenih analiza. Radionicama su prisustvovali predstavnici svih relevantnih interesnih skupina i dionika turističkog razvoja. Prva radionica bila je posvećena analizi stanja te jakim i slabim stranama, prilikama i prijetnjama te viziji razvoja turizma. Druga radionica bila je posvećena razvoju turističkih proizvoda i komunikaciji s tržištem te operativnim strategijama i mjerama koje će biti potrebno provesti u predstojećem razdoblju.

2. OBILJEŽJA BRODSKO-POSAVSKE ŽUPANIJE

2.1. Prostorna, demografska i prometna obilježja

Geografska obilježja i administrativna podjela

Brodsko-posavska županija smještena je između planine Psunj, Požeškog i Diljskog gorja te rijeke Save, pri čemu se na maloj površini Županije izmjenjuju gorsko-planinska, brdska i nizinska područja doline rijeke Save. Psunj, prekriven šumom, najviša je planina Slavonije; vrh Brezovo polje nalazi se na 984 m/nv. Priobalni dio rijeke Save bogat je močvarnim područjima te potocima.¹

Područje Županije karakterizira umjereno kontinentalna klima s blagim zimama i toplim ljetima. Srednja godišnja temperatura iznosi 10,4°C. Najtopliji mjesec u godini je srpanj kada je prosječna temperatura 20,4°C, no sa sve više temperaturnih ekstrema u ljetnim mjesecima (višednevni maksimumi od 30+°C). Mjesec s najnižom temperaturom je siječanj, čija je prosječna temperatura -2,4°C. Prosječna godišnja količina padalina iznosi od 778 mm u Slavonskom Brodu do 819 mm u Novoj Gradiški (prema postojećim mjernim stanicama, uz trend smanjenja ukupne količine padalina). Pritom se izdvajaju dva maksimuma, prvi početkom ljeta i drugi u jesenskom razdoblju.²

Brodsko-posavska županija obuhvaća područje iznimne prirodne baštine, pa se tako u njoj prostire Park prirode Lonjsko polje, dva posebna rezervata šumske vegetacije (Prašnik i Muški bunar) te dva posebna ornitološka rezervata (Jelas Ribnjaci i Bara Dvorina). Također, na području Županije nalaze se četiri značajna krajobraza: Gajna, Jelas Polje, Pašnjak Iva te Sovsko jezero.³

Prostor Brodsko-posavske županije obuhvaća 2.034 km² što čini 3,61 % ukupnog teritorija Republike Hrvatske (56.542 km²) i po veličini je na 14. mjestu među hrvatskim županijama. Također, jedna je od najužih (7 km na najužem dijelu) i najdužih županija (117 km zračne linije). Brodsko-posavska županija ima najdužu granicu s Bosnom i Hercegovinom na jugu, dok na istoku dijeli granicu s Vukovarsko-srijemskom, na sjeveroistoku s Osječko-baranjskom, na sjeveru s Požeško-slavonskom te na zapadu sa Sisačko-moslavačkom županijom.⁴ U svom sastavu ima dva grada, Slavonski Brod i Novu Gradišku i 26 općina: Bebrina, Brodski Stupnik, Bukovlje, Cernik, Davor, Donji Andrijevići, Dragalić, Garčin, Gornja Vrba, Gornji Bogičevci, Gundinci, Klakar, Nova Kapela, Okučani, Oprisavci, Oriovac, Podcrkavlje, Rešetari, Sibinj, Sikirevci, Slavonski Šamac, Stara Gradiška, Staro Petrovo Selo, Velika Kapanica, Vrbje i Vrpolje.⁵

Županija ima povoljan prometni položaj i to u vidu dionice koridora X, tzv. posavskog koji prometno povezuje Europu i Aziju. U prostornom sklopu koridora X, nalazi se autocesta A3 koja je jedna od

¹ Položaj i ustroj Županije. https://bpz.hr/images/dokumenti/plan_razvoja/PLAN_RAZVOJA_BP%C5%BD_2021.-2027_2.pdf (20.10.2022.).

² <https://www.bpz.hr/Data/Files/18071382840100.pdf> (26.10.2022.).

³ <https://ctr.hr/wp-content/uploads/Prilog-2-Osnovna-analiza.pdf> (26.10.2022.).

⁴ Položaj. <https://bpz.hr/op%C4%87i-podaci/polo%C5%BEaj> (20.10.2022.).

⁵ Stanovništvo. <https://bpz.hr/op%C4%87i-podaci/stanovni%C5%A1tvo> (20.10.2022.).

najprometnijih autocesta u RH, te spaja zapadnu i jugo-istočnu Europu i ima veliku važnost zbog kvalitetnijeg i lakšeg umrežavanja u prometni sustav Republike Hrvatske, kao i zbog važnosti povezivanja prometa unutar županija. Cestovnu mrežu županije 2021. godine sačinjavalo je 125,10 km autocesta (14,05 %), 137,60 km državnih cesta (15,09 %), 447,66 km županijskih cesta (49,10 %) i 198,43 km lokalnih cesta (21,76 %). Također, uz autocestu A3 važna je i autocesta A5 (Beli Manastir – Osijek – Svilaj). Na području Županije nalaze se dva transverzalna prometna pravca: cestovni koridor na trasi državne ceste DC5 (Virovitica – Daruvar – Pakrac - Stara Gradiška) te složeni prometni koridor koji se nalazi unutar rute državne ceste DC7 (Beli Manastir – Osijek – Đakovo - Slavonski Šamac). Njihova važnost ogleda se u tome što spaja prostor Srednje Europe i luke južnog Jadrana.⁶

Željeznička mreža u Brodsko-posavskoj županiji prostire se od istoka prema zapadu te od sjeveroistoka prema jugozapadu. Željeznička pruga koja prolazi kroz Županiju je M105 koja prometuje pravcem Novska – Vinkovci – Tovarnik - državna granica (Šid) te M303, odnosno Strizivojna/Vrpolje – Slavonski Šamac – državna granica (B. Šamac).⁷

Riječni promet odvija se Savom u ukupnoj duljini od 174 km, te se sastoji od dva vodna puta: vodni put IV. klase obuhvaća 46 km, dok vodni put III. klase čak 128 km. Problem se javlja kod plovnosti rijeke Save, čiji navedeni koridori nisu dovoljni za odvijanje plovidbe tijekom cijele godine. Slavonski Brod, kao najveći grad Županije, važna je prometna luka Republike Hrvatske, no iznimno je bitna i kao ulazna luka za Europsku Uniju⁸, te luka za Bosnu i Hercegovinu.

Infrastrukturni su sustavi na području Županije zadovoljavajući iz perspektive budućeg intenzivnijeg razvoja turizma, pri čemu je nužna njihova nadogradnja i obnova u ruralnim dijelovima. Brodsko–posavska županija ima nekoliko izvorišta vode kojima se opskrbljuje stanovništvo Županije: izvorište Sikirevci potencijala od 1.000 l/s, izvorište Jelas gdje se obuhvaća oko 250 l/s, nadalje, izvorište Davor gdje se zahvaća 70 l/s, a postoji i izvorište Lužani koje trenutačno nije u pogonu već je pričuva u trećoj zoni sanitarne zaštite. Rijeka Sava tu ima vrlo važnu ulogu zbog toga što se uz nju nalaze vodoopskrbnici koji su od iznimne važnosti za zalihe podzemnih voda Republike Hrvatske. Nekoliko je isporučitelja vodnih usluga za Županiju poput Vodovod d.o.o. Slavonski Brod i Vodovod d.o.o. Zapadne Slavonije, ali i Đakovački vodovod d.o.o. Problem opskrbe vodom ogleda se u udaljenim, slabije naseljenim, područjima unutar Županije kao što je Brodski Stupnik, Podcrkavlje te Općina Bukovlje. U planu je izgradnja dodatnog sustava vodoopskrbe koji bi uključivao izgradnju magistralnog cjevovoda na zapadnom dijelu uslužnog područja kojim će se osigurati dodatni dovod i kapaciteti za opskrbu praktički cijelog postojećeg sustava vodoopskrbe na području Slavenskog Broda (uz izgradnju sustava distributivnih cjevovoda u okolnim naseljima te uz izgradnju sustava vodoopskrbe u manjim naseljima na sjevernom dijelu uslužnog područja).

⁶ Cestovni promet. https://bpz.hr/images/dokumenti/plan_razvoja/PLAN_RAZVOJA_BP%C5%BD_2021.-2027_2.pdf (20.10.2022.).

⁷ Željeznički promet. https://bpz.hr/images/dokumenti/plan_razvoja/PLAN_RAZVOJA_BP%C5%BD_2021.-2027_2.pdf (20.10.2022.).

⁸ Riječni promet. https://bpz.hr/images/dokumenti/plan_razvoja/PLAN_RAZVOJA_BP%C5%BD_2021.-2027_2.pdf (20.10.2022.).

Na području Županije prisutna je elektroenergetska infrastruktura koja preko dalekovoda i županijske distribucijske mreže opskrbljuje stanovništvo.

Plinoopskrbni sustav Brodsko-posavske županije obuhvaća magistralnu i distribucijsku mrežu zemnog plina. Zamjenu ukapljenog naftnog plina zemnim u Novoj Gradiški omogućila je izgradnja magistralnog plinovoda Novska - Nova Gradiška.

Odlaganje otpada na području Županije odvija se na tri lokacije: Baćanska u općini Davor, Šagulje-lvik u Novoj Gradiški i Vijuš-jug u Slavonskom Brodu. Na području Županije predviđena je izgradnja Regionalnog centra za gospodarenje otpadom Šagulje na lokaciji Kovačevac i Mašić, gdje se planira prikupljanje otpada Brodsko-posavske, Požeško-slavonske i dijelova Sisačko-moslavačke županije. Osim toga, na području Brodsko-posavske županije najavljena je izgradnja jedne pretovarne stanice (PS Slavonski Brod). Slavonski Brod, kao najveći grad u Županiji, ima dva reciklažna dvorišta. Nadalje, reciklažna dvorišta su u općinama Gornja Vrba, Davor, Oprisavci i Garčin i gradu Nova Gradiška. Na županijskom području javlja se problem tzv. divljih odlagališta koja se neobuzdano šire unutar Županije i predstavljaju problem daljnjem razvoju i napretku sustava gospodarenja otpadom.

Prostorno-planska obilježja

Prema prostornom planu Županije razvoj turizma je, s gledišta korištenja prostora i planiranja sadržaja u prostoru, vezan uz (PP BPŽ, 2020)⁹:

- gradove Slavonski Brod i Novu Gradišku,
- naselja u brdskom dijelu Županije (Cernik, Oriovac, Slatinik, Sibinj, Bukovlje i Garčin),
- naselja uz rijeku Savu (Davor, Slavonski Kobaš i Slavonski Šamac),
- lokalitete izvan naselja (Petnja, Strmac, Ljeskove vode, Sv. Petka i Poloj).

Objekti za potrebe seoskog turizma mogu se izvan građevinskog područja graditi samo u okviru poljoprivrednog gospodarstva za obavljanje intenzivne poljoprivredne djelatnosti.

Nadalje, prostornim se planom naglašava da je, pri očuvanju, obnovi, revitalizaciji i afirmaciji kulturno- povijesnog nasljeđa potrebno:

- reafirmirati povijesnu/tradicijsku matricu naselja korigirajući pri tome smjerove daljnjeg nekontroliranog linearnog rasta većeg broja seoskih naselja koja se protežu i međusobno spajaju uzduž jačih prometnica,
- programe obnove graditeljske baštine povezati s potencijalnim investitorima uklapajući postojeći spomenički fond u turističku ponudu Županije,
- provesti daljnja istraživanja s ciljem utvrđivanja vrijednosti i mogućih načina izgradnje unutar tradicijskih cjelina,
- arheološke lokalitete u postupku registracije utvrditi na katastarskim podlogama zbog efikasnijeg provođenja mjera zaštite.

⁹ [Prostorni planovi \(bpzzpu.hr\)](http://prostorni.planovi(bpzzpu.hr) (2.11.2022.)

Slika 2.1. Korištenja i namjena prostora prema PP Brodsko-posavske županije

Izvor: PP BPŽ, 2020

Izrada Urbanističkog plana uređenja (UPU) obavezna je za nove turističke izgradnje kao i za revitalizacije postojeće prirodne ili kulturne baštine:

- za dijelove prirode predviđene za zaštitu ili dijelom zaštićene, na kojima se očekuju zahvati u prostoru s kontaktnim zonama:
 - planirani zaštićeni krajolik Pješćana plaža Poloj i Vijuš
 - Jezero Strmac
 - Jezero Ljeskove vode
- za povijesne urbanističke cjeline temeljem Zakona o zaštiti kulturne baštine
- za neuređene i neizgrađene zone unutar građevinskih područja naselja koja će se detaljnije odrediti kroz PPUO/G - moguća izgradnja za potrebe turizma
- za neuređene i neizgrađene zone izvan građevinske zone naselja (uključujući i turističke zone).

Demografska obilježja

Prema najnovijem popisu stanovništva iz 2021. godine (DZS, 2022), u Brodsko-posavskoj županiji živi 130.782 stanovnika te se nalazi na 11. mjestu s 3,4 % populacije Republike Hrvatske. U usporedbi s prethodnim popisom vidljiv je pad populacije od gotovo 18 % (tablica 2.1.), pri čemu je najmanji pad od 13 % zabilježen u općinama Bebrina i Podcrkavlje, koje graniče sa Slavonskim Brodom, dok je najveći pad od preko 20 % zabilježen u općinama Brodski Stupnik, Gundinci i Oprisavci. Pad broja stanovnika jedan je od ograničavajućih faktora razvoja turizma u Županiji.

Tablica 2.1. Demografski trendovi Brodsko-posavske županije

Status	Grad/općina	Površina (km ²)	Broj stanovnika			Promjena broja stanovnika 2021./11.	Gustoća naseljenosti 2021.
			2001.	2011.	2021.		
Brodsko-posavska županija		2.030,00	176.765	158.575	130.267	-17,9	64,17
Grad	Nova Gradiška	48,9	15.833	14.229	11.690	-17,8	239,06
Grad	Slavonski Brod	54,5	64.612	59.141	49.891	-15,6	915,43
Općina	Bebrina	100,4	3.541	3.252	2.817	-13,4	28,06
Općina	Brodski Stupnik	58,5	3.526	3.036	2.357	-22,4	40,29
Općina	Bukovlje	31,6	3.005	3.108	2.727	-12,3	86,30
Općina	Cernik	127,5	4.235	3.640	2.964	-18,6	23,25
Općina	Davor	42,8	3.259	3.015	2.529	-16,1	59,09
Općina	Donji Andrijevići	57,1	4.393	3.709	3.059	-17,5	53,57
Općina	Dragalić	59,3	1.282	1.361	1.058	-22,3	17,84
Općina	Garčin	87,4	5.320	4.806	3.951	-17,8	45,21
Općina	Gornja Vrba	20,4	2.559	2.512	2.168	-13,7	106,27
Općina	Gornji Bogićevci	44	2.319	1.975	1.428	-27,7	32,45
Općina	Gundinci	59,7	2.294	2.027	1.610	-20,6	26,97
Općina	Klakar	53,7	2.417	2.319	2.020	-12,9	37,62
Općina	Nova Kapela	129,1	5.118	4.227	3.393	-19,7	26,28
Općina	Okučani	159,3	4.224	3.447	2.323	-32,6	14,58
Općina	Oprisavci	59	2.636	2.508	1.968	-21,5	33,36
Općina	Oriovac	93,1	6.559	5.824	4.770	-18,1	51,24
Općina	Podcrkavlje	94,8	2.683	2.553	2.207	-13,6	23,28
Općina	Rešetari	59,5	5.171	4.753	3.852	-19,0	64,74
Općina	Sibinj	103,4	7.549	6.895	5.730	-16,9	55,42
Općina	Sikirevci	29,2	2.707	2.476	2.028	-18,1	69,45
Općina	Slavonski Šamac	22,5	2.649	2.169	1.576	-27,3	70,04
Općina	Stara Gradiška	76,6	1.717	1.363	911	-33,2	11,89
Općina	Staro Petrovo Selo	141,1	6.352	5.186	4.110	-20,7	29,13
Općina	Velika Kapanica	74,4	3.876	3.308	2.621	-20,8	35,23
Općina	Vrbje	78,9	2.906	2.215	1.691	-23,7	21,43
Općina	Vrpolje	60,3	4.023	3.521	2.818	-20,0	46,73

Izvor: DZS; 2022.

Sa 64,17 stanovnika po km² Županija je relativno rijetko naseljena. Najveću gustoću naseljenosti ima Slavonski Brod i Nova Gradiška, dok općine na zapadu Županije imaju značajno nižu razinu gustoće naseljenosti (10-30 st/km²) i područja su ruralne periferije Županije. Iz navedene perspektive ta područja imaju idealne uvjete za razvoj ekoturizma i s njim povezane ekološke i organske proizvodnje.

2.2. Institucionalni okvir – dionici i planska dokumentacija

Identifikacija dionika turističkog razvoja Brodsko-posavske županije potrebna je radi razumijevanja njihove uloge i utjecaja na turistički razvoj cijelog područja. Usuglašavanje stavova dionika ključno je za provedbu aktivnosti i pretpostavka je za ostvarenje vizije i ciljeva razvoja.

Razvoj turizma koji podrazumijeva cjelokupni destinacijski lanac vrijednosti znači dobro razvijenu suradnju među dionicima iz privatnog, kao i iz javnog sektora. Glavne dionike moguće je svrstati u tri kategorije: ambasadore turizma, podupiratelje turizma i latentne dionike turističkog razvoja (Slika 2.2). Ambasadori turističkog razvoja imaju najveći utjecaj i odgovornost za razvoj, oni ga aktivno potiču i u njemu sudjeluju. Podupiratelji su posredno uključeni. Iako nisu izravno involvirani u turizam Brodsko-posavske županije, njihova je uloga također bitna, jer ga mogu, kako podržati, tako i opstruirati. Latentni dionici turističkog razvoja nemaju veliki utjecaj, ali su povezani s turizmom i sudjeluju u njegovoj ukupnoj kvaliteti na destinacijskoj razini.

Slika 2.2. Grupe dionika turističkog razvoja

AMBASADORI RAZVOJA TURIZMA

Turistička zajednica Brodsko-posavske županije
 Turističke zajednice
 Jedinice lokalne samouprave
 Turistički subjekti: hoteli, ugostiteljski objekti, turističke agencije, kampovi, privatni smještaj i dr.
 JU Natura Slavonica

PODUPIRATELJI RAZVOJA TURIZMA

Hrvatska turistička zajednica
 Vlada RH: Ministarstvo turizma i sporta, Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije, Ministarstvo kulture i medija, Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja
 Ostali gospodarski i obrtnički subjekti (direktno povezani s turizmom)
 Kulturne institucije
 Stručne udruge
 Potencijalni investitori
 Lokalno stanovništvo
 Turisti

LATENTNI DIONICI TURISTIČKOG RAZVOJA

Ostali gospodarski i obrtnički subjekti (direktno povezani s turizmom)
 Kulturne institucije
 HGK i HOK
 Kulturne institucije
 Komunalna poduzeća
 Turisti
 Civilne udruge
 Lokalno stanovništvo
 Ostala tijela državne uprave i ministarstva RH

Planska dokumentacija

Dokument u koji se ova strategija treba uklopiti svakako je Strategija razvoja održivog turizma Republike Hrvatske do 2030. godine – ključan dokument nacionalne turističke politike. U dokumentu je definirana sljedeća vizija razvoja „Poštujući prirodno i kulturno naslijeđe i jedinstveni identitet svih regija, stvorit ćemo održiv cjelogodišnji turizam poželjan za investicije, rad i život, koji doprinosi skladnom gospodarskom razvoju Hrvatske“. Kao glavni ciljevi navedeni su: 1) cjelogodišnji i regionalno uravnoteženiji turizam, 2) turizam uz očuvan okoliš, prostor i klimu, 3) konkurentan i inovativan turizam i 4) otporan turizam. U Strategiji se posebni naglasak stavlja na posebne oblike turizma, od kojih se, kao posebni važni za Brodsko-posavsku županiju, mogu izdvojiti: eno-gastronomski turizam temeljen na autentičnoj ponudi hrane i pića, aktivni (rekreativni) turizam temeljen na prirodnim preduvjetima (planine, rijeke i sl.), kulturni turizam temeljen na valorizaciji materijalne i nematerijalne kulturne baštine te razvojem kulturnih tematskih cesta i putova, seoski-agroturizam temeljen na poljoprivredi i kvalitetnim lokalnim namirnicama.

Dalje, važno je spomenuti i Strateški marketinški plan turizma Slavonije s planom brendiranja za razdoblje 2019. - 2025. u kojem su, kao atributi jedinstvenosti, istaknuti: rijeka Sava, tvrđava u Slavonskom Brodu s Muzejom tambura i Galerijom Ružić, Ivana Brlić Mažuranić, Spomen galerija Ivana Meštrovića u Vrpolju, rezervat šumske vegetacije Prašnik te eko-etno selo Stara Kapela. Kao glavne vrijednosti prostora posebno su navedeni očuvan prostor, pitoreskni krajolik i rijeka Sava, a kad je riječ o ljudima onda je to susret kultura, poznati umjetnici i pisci. Konačno je u brend konceptu naglašeno da se radi o Županiji „susreta kultura, susreta svjetova i granica koje povezuju“.

Brodsko-posavska županija od planske dokumentacije raspolaže s Provedbenim programom Brodsko-posavske županije za razdoblje 2021. - 2025. godine. Za turizam su posebno važne aktivnosti koje su predviđene u okviru mjere Poticanje razvoja selektivnih oblika turizma i Jačanje turističke destinacije:

Tablica 2.2. Mjere i aktivnosti razvoja turizma u Provedbenom programu Brodsko-posavske županije 2021. – 2025.

MJERA	AKTIVNOSTI
Mjera: Poticanje razvoja selektivnih oblika turizma	<ul style="list-style-type: none"> • Razvoj sportskog, ruralnog, kulturnog i zdravstvenog turizma • Korištenje sporta u razvoju kontinentalnog/ruralnog turizma • Edukacija pružatelja usluga u turizmu o mogućnostima razvoja selektivnih oblika turizma • Edukacija pružatelja usluga u turizmu o održivom korištenju prirodnih i kulturnih resursa • Ulaganje u razvoj i promociju autohtonih turističkih proizvoda BPŽ • Informiranje javnosti o mogućnostima razvoja poduzetništva u turizmu i/ili suradnji s poduzetnicima u turizmu
Mjera: Jačanje turističke destinacije	<ul style="list-style-type: none"> • Poticanje održivog upravljanja turističko-ugostiteljskim objektima i unaprjeđenje usluga • Provedba programa povezivanja turističke industrije i ostalih sektora, primjerice, poljoprivreda, zaštita prirode, tehnologija • Provođenje edukacije i informiranje o mogućnostima financiranja projekata u turizmu • Ulaganje u povećanje kvalitete turističkih usluga i proizvoda • Ulaganje u modernizaciju i izgradnju turističke infrastrukture • Povećanje kapaciteta turističkih interpretacijskih centara i centara za posjetitelje • Ulaganje u građenje i/ili opremanje turističko-informativnih centara • Uspostavljanje sustava minimalnih standarda povećanjem sigurnosti za razvoj sportskog i pustolovnog turizma

Izvor: Provedbeni program Brodsko-posavske županije za razdoblje 2021. - 2025.

2.3. Turistička atrakcijska osnova

Kako su turističke atrakcije uvjet za osmišljavanje palete turističkih proizvoda Županije, ovo poglavlje donosi njihovu identifikaciju i evaluaciju, primjenom Kušenove metode funkcionalne klasifikacije.¹⁰ Za identifikaciju, klasifikaciju i vrednovanje, korišteni su različiti izvori, od službenih pregleda zaštićenih dijelova prirodne i kulturne baštine, do zavičajnih pisanih materijala, verificiranih obilaskom projektnog područja i intervju sa stručnjacima i dobrim poznavateljima projektnog područja.

Krajobraz / morfologija

Brodsko-posavska županija sastoji se od tri, turistički podjednako atraktivne prostorne cjeline – brdsko područje kojeg čine masivi Pšunja, Papuka i Dilj gore, ravničarski dio koji zauzima najveću površinu te nizinski dio uz Savu.

¹⁰ Kušen (2002.) Turistička atrakcijska osnova, Institut za turizam, Zagreb, str. 62. Napomena: Za razliku od uobičajene formalne podjele turističkih atrakcija na prirodne i kulturne, potpuno nedostatne za kreiranje optimalnog destinacijskog turističkog proizvoda, korištena je Osnovna funkcionalna klasifikacija turističkih atrakcija, koja turističke atrakcije funkcionalno dijeli na 16 vrsta.

Viši dijelovi Psunja, Papuka i Dilj gore turistički su dostupni brojnim planinarskim stazama, s dva glavna planinarska ishodišta – planinarski dom Đuro Pilar u zaleđu Slavanskog Broda i Strmac za gradiško područje. Slikovite niže padine prekrivene su šumarcima, livadama, voćnjacima i vinogradima s raštrkanim selima.

Najnaseljeniji i najpogodniji za poljoprivredu je dio gdje padine prelaze u ravnicu, na nadmorskoj visini od 100 do 200 metara.

Središnja zona savske ravnice, gdje nalazimo poplavna polja koja se izmjenjuju s ocjeditim prostorom, šume i pašnjake, presječena autoputom.

Konačno, uz samu Savu nalazimo nešto gušću naseljenost nego u savskoj ravnici, s topografijom naselja koja prati savske nasipe.

Od pojedinačnih potencijalnih atrakcija potrebno je skrenuti pažnju na kanjon Pljuskare na Dilj gori, kojeg je oblikovao istoimeni potok sa spiljom, čiji je strop prekriven fosilima školjkaša i ježinaca iz Panonskog mora.

Vode

Rijeka Sava proteže se cijelom Županijom, predstavljajući ujedno granicu s Bosnom i Hercegovinom. Ugodna temperatura vode ljeti omogućuje kupanje, a većim dijelom godine na rijeci je moguće bavljenje raznim sportsko-rekreativnim aktivnostima na vodi – vožnja čamcem, veslanje, vožnja kanuom te sportski ribolov. U Slavanskom Brodu poznata je plaža i sportsko-rekreacijski centar Poloj, a u trenutku izrade ovog plana radi se i na rekonstrukciji luke za prihvat riječnih kruzera.

Ostali manji vodotoci zanimljivi su ribolovcima, s obzirom na to da su bogati šaranima, smuđevima, somovima i amurima, dok je Šumetlica poznata po pastrvama.

Nekolicina je akumulacijskih jezera dostupna posjetiteljima. Po uređenosti, ističe se jezero Petnja pokraj Sabinja, Ljeskove vode atraktivne su zbog gustih šuma kojima je jezero okruženo i blizine vrha Dilj gore. Tu su još jezera Bačica i Orašnje kod Cernika.

Područje Županije poznato je po ribnjacima (Jelas, stari ribnjaci Jelas, Vrbovljani), močvarama i poplavnim livadama, koja su ujedno i važna ornitološka područja.

Biljni svijet

Različita prirodna staništa uvjetovala su i raznovrstan biljni svijet. S turističkog stajališta, zanimljive su šume (rekreacija, psihička rekuperacija, uživanje), kojima je prekriveno 30 % Županije.

Pored šuma, turistički su zanimljivi i vinogradi, tipični za niže gorske padine. Područje Županije pripada slavonskoj vinskoj podregiji, sa stupničkim, oriovačkim, cerničkim i sibirskim vinorodnim područjem. Oko 1500 ha je pod vinogradima. Uživanje u vinogradarskom krajobrazu, sudjelovanje u vinogradarskim radovima te događanja povezana s ciklusom radova u vinogradu aktivnosti su koje privlače posjetitelje.

Životinjski svijet

Okružen niskim naplavnim područjem uz rijeku Savu, s brojnim vodotocima, šumom, oranicama i livadama, životinjski svijet je vrlo raznovrstan.

Vode su bogate slatkovodnom ribom, te je područje popularno među sportskim ribolovcima.

Šume su dom svim srednjoeuropskim vrstama. Osobito je brojna lovna divljač – zec, lisica, divlja svinja, srna i jelen, što predstavlja, ne samo dobru osnovu za revitalizaciju lovnog turizma, već i razvoj sve popularnijeg foto-turizma.

Ribnjaci, močvare i plavne livade prevladavaju u nizinskom dijelu. Tu se gnijezde gnjurci, čaplje, patke čaplja, čapljica voljak, divlja patka, patka glavata, patka norka, eja močvarica, čigra obična, galeb obični i trstenjaci. Brojne vrste ptica dolaze u vrijeme zime, a seoba kreće u proljeće i jesen. Među rijetkim vrstama javljaju se: kobac ptičar, lunja crvenkasta, orao štekavac, jastreb cipolaš, soko grlaš, vjetruše, a po seoskim kućama bijele rode. Priča o Malenoj i Klepetanu u Slavanskom Kobašu nacionalno je popularizirala ovo područje. U prigorskom, diljskom dijelu, obitavaju grabljivice, dupljašice žune i djetlovke, sjenice, brgljezi, kraljići, zebe, ševe, svračci, muharice, grmuše, drozdovi.

Od domaćih životinja, valja istaknuti posavskog konja, slavonsko-srijemsko podolsko govedo (jedno od tri zaštićene izvorne hrvatske pasmine) i crnu svinju. Osobito su atraktivni na slobodnoj ispaši na ravničarskim livadama. Konjogojstvo je slavonska tradicija, pa je tako Brodsko-posavska županije među prve četiri županije po broju konja, njihovih vlasnika i posjednika.

Zaštićena prirodna baština

Na području Brodsko-posavske županije sedam je zaštićenih područja, kojim upravlja Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode Brodsko-posavske županije - Natura Slavonica. Javna ustanova zadužena je, između ostalog, i za promicanje vrijednosti zaštićene prirodne baštine u čiju svrhu razvija posjetiteljsku infrastrukturu za samostalne ili organizirane posjete. Zaštićena prirodna područja su u kategoriji posebnog šumskog rezervata, ornitološkog rezervata te značajnog krajobraza.

Najbolje uvjete za posjećivanje imaju Gajna s centrom za posjetitelje, poučnom stazom i vidikovcem – čardakom, te donekle pašnjak Iva i Bara Dvorina, s vidikovcima. Inače, duž Save podignuto je nekoliko takvih čardaka – vidikovaca, kao dio biciklistike rute uz Savu.¹¹ U planu je centar za posjetitelje Prašnik.

¹¹ Čardaci-vidikovci dio su biciklističke staze „Ruta Sava“, odnosno, nastavak sličnog projekta koji uzvodno provodi Park prirode Lonjsko polje, te je ovo njegov logičan nastavak uz Savu. Namijenjen je edukaciji posjetitelja te usmjeravanju njihova kretanja. Projekt provodi JU Natura Slavonica, Brodsko-posavska županija, općina Dragalić, a financiran je iz programa razvoja javne turističke infrastrukture Ministarstva turizma.

Slika 2.3. Prostorni raspored zaštićenih prirodnih područja Brodsko-posavske županije¹²

Izvor: Natura Slavonica

Tablica 2.3. Glavne značajke zaštićenih prirodnih područja¹³

Posebni rezervat šumske vegetacije	
Prašnik	Prašuma hrasta lužnjaka na lijevoj obali Save, u blizini sela Novi Varoš, oko 8 km jugoistočno od Okučana. Prostire se na 50 ha. Prašnik broji 1487 stabala hrasta lužnjaka i 48 stabala običnog graba i bukve. Starost hrastovih stabala iznosi 150-300 godina. Visina im doseže do 40 m, a prsni promjer i do 200 cm. U pripremi je projekt izgradnje centra za posjetitelje, čime će se unaprijediti uvjeti za posjećivanje
Muški bunar	Prašuma hrasta kitnjaka i bukve stara između 200 i 300 godina, na Psunju, 750-800 mnnv. Površina mu iznosi 59 ha. Dostupan je šumskom cestom i planinarskim stazama. Na lokalitetu je postavljena info-ploča.
Posebni ornitološki rezervat	
Bara Dvorina	Površine 640 ha, rezervat se nalazi pored sela Donja Bebrina, 18 km istočno od Slavanskog Broda, te se proteže uz Savu u duljini od 6 km. Obuhvaća baru Dvorinu, manje bare, poplavne livade i pašnjake uz bare i poplavnu šumu hrasta lužnjaka. Značajno je gnjezdilište, hranilište i zimovališta ptica, mrjestilište riba i vodozemaca.
Ribnjaci Jelas	Smješteni su u blizini sela Oriovac, oko 25 km zapadno od Slavanskog Broda, obuhvaća 125 ha površine ribnjaka. Ribnjaci su gnjezdilišta, hranilišta, zimovališta ptica. Na Jelas ribnjacima gnijezde se žličarka, siva guska, gak, žuta čaplja, mala i velika bijela čaplja i mnoge druge. Polja u okolini ribnjaka hranilišta su ždralova, a u okolnim šumama gnijezdi se crna roda. Tijekom zime na

¹² <https://natura-slavonica.hr/hr/>

¹³ ibid

ribnjacima borave mnoge rijetke preletnice. Ribnjaci su u koncesiji, te su moguće samo stručne posjete uz najavu JU Natura Slavonica.

Značajni krajobraz

Jelas polje	Površinom od oko 21 tisuću ha proteže se od rijeke Save na jugu do sjeverne granice koju čini autocesta A3 na potezu od Lužana do Slavanskog Broda. Blizina ribnjaka i rijeke Save ovo područje čini pogodnim za hranidbu i gniježđenje ptica. Važno je odmorište i zimovalište pticama selicama - poznato po ždralovima (lat. <i>Grus grus</i>) koji se zimi mogu vidjeti na oranicama i uz ribnjake. Ribnjaci su u koncesiji, te su moguće samo stručne posjete uz najavu JU Natura Slavonica.
Pašnjak Iva	Poplavni pašnjak smjestio se južno od sela Gorice Pašnjak pokraj sela Gorice, 14 km jugozapadno od Nove Gradiške, na površini od 268 ha. Sa zapada, istoka i juga omeđena je poplavnim šumama hrasta lužnjaka. Posebnu vrijednost području daje vegetacija vlažnih nitrofilnih travnjaka i pašnjaka koju ispašom održavaju autohtoni posavski konji stočara iz okolice te redovita košnja.
Gajna	Smještena pokraj sela Oprisavci i Poljanci, 18 km istočno od Slavanskog Broda, uz Savu. Prostire se na 331,7 ha. To je poplavni prisavski pašnjak nastao krčenjem šuma za potrebe ispaše goveda. Kako bi se pašnjak očuvao, nabavljeni primjerci hrvatskih autohtonih pasmina: slavonsko-srijemsko podolsko govedo, crna slavonska svinja i posavski konj. Posjetiteljska infrastruktura uključuje poučnu stazu, vidikovac, koji je replika vojnog čardaka iz doba Vojne krajine, centar za posjetitelje u formi tradicijskog stana, a atrakcija je i veliki broj autohtonih pasmina domaćih životinja.

Kulturno-povijesna baština

Gradovi

Slavonski Brod poznat je po tvrđavi kao svojevrsnom simbolu grada, lijepoj baroknoj jezgri i šetalištu uz Savu. Današnja gradska jezgra formirana je nakon ukidanja Vojne krajine 1873.¹⁴

Tvrđava, s Galerijom Ružić i Muzejom tambure, turistička je atrakcija međunarodnog značaja. Ona se kontinuirano obnavlja te se u nju uvode novi sadržaji. Izuzetno suvremena tvrđava, za ono doba, gradila se četvrt stoljeća, prvobitno u francuskom 'vaubanovom' stilu građenja, a potom su joj dodani sustavi obrambenih jaraka zvjezdastog oblika, čime je dobila izgled fortifikacije nizozemskog tipa. Sastojala se od tri obrambena pojasa, od čega je danas najuščuvaniji unutrašnji dio kojeg čine bastioni (sv. Karla, sv. Elizabete, sv. Mihovila i sv. Eugena). Unutar bastiona sagrađena je masivna vojarna – kavalir u obliku potkove. Vanjski dio bedema činila su tri ravelina (sv. guida, sv. Ivan i sv.

¹⁴ Tvrđava je, sve do ukidanja Vojne krajine 1973., uvjetovala razvoj grada – u radijusu od 1200 metara smjeli su se graditi samo drveni objekti, pa je jedino franjevački samostan bio zidani.

Josip) – trokutastog oblika, dok je na južnom tzv. *hornwerk*, utvrđenje u obliku rogova. Postepeno su unutar tvrđave izgrađene dodatne vojarne, barutana, bunari, kao i tvrđavska crkva sv. Ane, danas rekonstruirana. Gradnja i povijest tvrđave izuzetno su dobro dokumentirani, kao i suživot grada s tvrđavom, što stvara dobru osnovu za neiscrpu paletu priča koje mogu biti utkane u interpretaciju tvrđave.

Pored tvrđave, cijela urbana jezgra Slavenskog Broda je pod zaštitom. Na originalnoj organskoj strukturi srednjovjekovne jezgre izvorni drveni objekti uglavnom su nestali, nadomješteni zidanim objektima baroknog stila u 17. i 18. stoljeću. U 19. stoljeću, grad se intenzivno proširuje i formira se novo gradsko središte istočno od Tvrđave, uzduž obala Save. U pravilan sistem uličnih linija interpolirane su srednjovjekovne, organski nastale strukture ulica i prilaznih prometnica. U njoj se posebno ističe sklop franjevačkog samostana s crkvom Presvetog Trojstva - crkvu su stručnjaci ocijenili kao jednu od najmarkantnijih baroknih građevina Slavonije, s najreprezentativnijim klaustrom samostanske arhitekture sjeverne Hrvatske. Za grad se veže niz poznatih osoba, od kojih spomen dom imaju Ivana Brlić Mažuranić čija je kuća obnovljena i otvorena za posjete i Dragutin Tadijanović.

Nova Gradiška je, poput Slavenskog Broda, nastala iz obrambenih potreba. Izgrađena je sredinom 18. stoljeća u baroknom stilu prilagođenom vojnim potrebama, s ravnim paralelnim ulicama i pravokutnim trgovima. Centrom grada dominira prostrani trg – park s crkvom Sv. Terezije Avilske i Bezgrešnog začeca blažene djevice Marije, u kojoj se može vidjeti djelo poznatog akademskog slikara Celestina Medovića. U gradskom muzeju nalazi se posebno vrijedna zbirka vojnog naoružanja graničara. U neposrednoj blizini Nove Gradiške je Cernik, poznat po franjevačkom samostanu i dvorcu Kulmer-Marković.

Kultura

U Brodsko-posavskoj županiji nekoliko je istaknutih institucija u kulturi koje skrbe o galerijskim i muzejskim postavima te su, sukladno svojoj misiji, ujedno i nositelji kulturnog života Županije:

- Muzej brodskog Posavlja druga je muzejska ustanova po veličini u Slavoniji. Muzej posjeduje izuzetno bogatu geološko – paleontološku, arheološku, etnografsku, kulturno – povijesnu i galerijsku zbirku te vrlo vrijednu stručnu knjižnicu.
- Galerija umjetnina grada Slavenskog Broda koja upravlja:
 - Stalnim postavom Galerije Ružić koja sadrži više od 400 autorovih djela, ali i kolekciju slika i skulptura više od 100 umjetnika koji su na Ružićev poziv donirali svoja djela za ovu zbirku (Dimić, Kopač, Radovanija, Petrić, Gračan, Michelia, Srnec, Picelja, Richeter, Boureka, Lončarić, itd.). Zbirka predstavlja reprezentativan presjek suvremene hrvatske umjetnosti druge polovine 20. stoljeća.
 - Kabinetom akvarela - jedinstvenom zbirkom akvarela suvremenih hrvatskih umjetnika nastalom iz Akvarelističke kolonije 'Sava'.
 - Spomen-domom Dragutina Tadijanovića - sadrži kompletnu biblioteku pjesnika, kolekciju likovnih djela te dijelove namještaja iz pjesnikova stana u Zagrebu.

- Kazališno-koncertna dvorana Ivana Brlić Mažuranić - ustanova organizira kazališne predstave, koncerte klasične i suvremene glazbe, likovne izložbe, predstavljanja knjiga, susrete pjevačkih zborova, folklornih ansambala. Nositelj je manifestacija "Brodsko glazbeno ljeto", Dani plesa "Mia Čorak Slavenska"¹⁵ i "U svijetu bajki Ivane Brlić-Mažuranić".
- Interpretacijski centar Ivana Brlić Mažuranić – nedavno otvoren multimedijalni postav u neoklasicističkoj katnici u kojoj je spisateljica živjela nakon udaje. U prizemlju je informacijski pult, suvenirnica i knjižnica. Na katu je autentičan stan Brlićevih s dva salona, knjižnicom, spavaćom i dječjom sobom, a u potkrovlju galerijski polivalentni prostor.
- Gradski muzej Nove Gradiške s kulturno-povijesnom građom od 14. do 20. stoljeća, etnografskom zbirkom i zbirkom umjetnina u kojoj su radovi značajnih hrvatskih autora (F. Kulmera, Ž. Hegedušića, N. Reisera, I. Friščića, D. Babić, D. Jelavića, M. Berbera i dr.).
- Spomen galerija Ivan Meštrović – otvorena 1972. u Vrpolju, mjestu kiparevog rođenja, izlaže trideset i pet skulptura i reljefa u gipsu i bronci, nastalih od 1904. do 1946.

Ruralna arhitektura i seoska imanja

Sela Brodsko-posavske županije su ušorena, a kuće i gospodarske zgrade su od opeke i drveta. Nekoliko je lijepih sklopova ruralne arhitekture. Tu se prvenstveno ističe Stara Kapela smještena među obroncima Požeške gore. Obnovljene fasade, seoska turistička gospodarstva sa smještajem i gastro ponudom, tkalačka radionica, staza križnog puta, 20 km edukativno pješačko-biciklističke staze s vidikovcima dio su turističke ponude Stare Kapele. Kao ruralni sklop zanimljiv je i Brodski Varoš, poznat kao selo roda, očuvanoj ruralnoj arhitekturi, te marijanskom svetištu. U selu je i atelijer naivnih kipara Marije i Josipa Bičanića te umjetnički studio obitelji Čosić. Selo Rastušje poznato je po rodnoj kući Dragutina Tadijanovića koja predstavlja lijepi primjer tradicionalne kuće s dvije sobe, ambarom i štagljem iz 19. stoljeća. Poznat je i ljetnikovac Ivane Brlić Mažuranić u brdima iznad Slavanskog Broda izgrađen 1982. u obiteljskim vinogradima, u tada modernom 'alpskom' stilu i stilu graničarskih stražarnica. Oba objekta u privatnom su vlasništvu.

Ljubitelji seoskog turizma mogu upoznati tradicijsku arhitekturu, baviti se sportskim aktivnostima (šetnje, ribolov, jahanje), naučiti o poljoprivrednoj proizvodnji (voćnjaci, vinogradi) te uživati u tradicionalnoj gastronomiji na turističkim obiteljskim gospodarstvima. Tu su Matin i Anin Stan (seosko imanje obitelji Arić, u Gornjim Crnogorcima (kod Starog Petrovog Sela), salaš Savus (na padinama Dilj gore u selu Bukovlje, nedaleko Slavanskog Broda), turističko obiteljsko gospodarstvo Kereković (selo Živike, nedaleko Lužana), seosko domaćinstvo Opođe (Cernik), Kuća dida Tunje (Oprisavci, kod Slavanskog Broda), gospodarstvo Paljevine (u brdskom dijelu općine Sibinj, na padinama Dilj gore) i ugostiteljsko-smještajni objekt i ranč Ramarin (u Garčinu, kod Slavanskog Broda).

¹⁵ Mia Čorak Slavenska rođena je u Slavanskom Brodu 1916. Najveća hrvatska balerina svih vremena i jedna od najutjecajnijih umjetnica svoga vremena. Nastupala je na pozornicama širom svijeta, uključujući Južnu Ameriku, Afriku i Aziju, postavši primabalerina Metropolitan opere u New Yorku 1954. - 1955. godine. Dani plesa u čast ove umjetnice, u organizaciji KKD organiziraju se od 2004. godine. U spomen na umjetnicu, u organizaciji gradskog kazališta Trešnja, organizira se natjecanje u suvremenom plesu pod njezinim imenom, a u HNK Zagreb međunarodno baletno natjecanje.

Sakralna kulturna baština

Od sakralne baštine nacionalnog značaja izdvajaju se dva franjevačka samostana, u Slavanskom Brodu i Cerniku.

Franjevački samostan s crkvom Sv. Trojstva u Slavanskom Brodu, izgrađen na temeljima drvenog franjevačkog samostana, dovršen je 1770. godine. Kamen temeljac položio je barun Ivan Trenk. Danas su franjevački samostan i crkva potpuno obnovljeni. Klaustar, s arkadom podržanom masivnim kamenim stupovima, smatra se jednim od najljepših arhitektonskih rješenja plastične mekane obrade baroknih forma u istočnom dijelu Hrvatske. Zbirka franjevačkog samostana sadrži vrijedne dokumente, knjige, kaleže i slike. Posebno se ističu dvije inkubule (15. st), matica krštenih s početka 18. stoljeća te samostanska kronika od 18. do 20. stoljeća, a među kaležima i onaj koji je 1830. franjevcima darovala Marija Terezija.

Drugi franjevački samostan s crkvom Sv. Petra nalazi se u Cerniku pored Nove Gradiške. U samostanskom sklopu nalazi se knjižnica s oko 7000 knjiga, Galerija suvremene umjetnosti (Kulmerova i Bauerova baština), Muzej arheoloških iskopina iz Svete zemlje (jedinствен u Europi) s malim zoološkim vrtom.

Od sakralnih objekata, u Slavanskom Brodu valja izdvojiti župnu crkvu Sv. Stjepana Kralja kao jednu od najistaknutijih primjera sakralnih baroknih građevina kontinentalne Hrvatske. Izgrađena je 1754., a u njoj se nalaze vrijedne slike, barokna propovjedaonica i kalež s monogramom Marije Terezije.

U centru Nove Gradiške crkva Bezgrešnog začeca Blažene Djevice Marije posjeduje freske hrvatskog slikara Celestina Medovića, dok gradskom vizurom dominira kasnobarokna crkva Sv. Terezije, jedna od najstarijih objekata u gradu. Pokraj Cernika je i obnovljena crkva Sv. Leonarda, poznata po čudesnom izvoru koji liječi slijepce i gluhe.

Crkve i crkvice nalazimo po cijeloj Županiji i mnoge su zaštićene kao kulturni dobro. U Slavanskom Kobašu je gotička crkva Uzašašća Blažene Djevice Marije, poznata i kao Svetište Majke Božje te barokna crkva Sv. Ivana Krstitelja. Legenda kaže da su Osmanlije otele sliku Majke Božje te je preko mosta odnijeli na desnu obalu rijeke Save, u današnji Bosanski Kobaš, no slika je preplivala Savu i vratila se natrag neoštećena. I kapelica Bogorodice pokraj Garčina popularna je među hodočascima. Prema predaji Gospa se ukazala na grabovom stablu prije 240 godina. U Lovčiću, kod Brodskog Stupnika, nalazi se rijetko sačuvana kasnoromanička crkva Sv. Martina. U Brodskom Drenovcu utvrđena je crkva Sv. Dimitrija.

Kultura života i rada

Kultura života i rada objedinjuje: folklor, rukotvorstvo, tradicijsku gradnju i uređenje vrtova, tradicijske obrte, vinarstvo i gastronomiju, ugostiteljsku tradiciju i suvremenu proizvodnju.

U plesno-glazbenoj tradiciji Županije posebno mjesto zauzimaju plesovi, narodne nošnje i glazba. Sve to objedinjuje najveća folklorna manifestacije Brodsko kolo koja se održava u lipnju te privlači više od pet tisuća sudionika.

Na listi zaštićene nematerijalne kulturne baštine Ministarstva kulture RH nalazi se i niz kulturnih dobara Brodsko-posavske županije: umijeće izrade i sviranja tamburice kojoj je posvećen i Muzej tamburice u brodskoj tvrđavi, kolo na dva štuka u selu Orubica, dječje poklade u Donjoj Bebrini, te cernički čupteti (slano-ljutkasto jelo od tijesta u obliku košarica, punjeno mljevenim mesom). Također, tu su još nematerijalna dobra karakteristična za cijeli prostor Slavonije, poput bećarca, zlatoveza, kožnog prsluka, crkvenog pjevanja i svatovskih napjeva, uzgoja lipicanaca i tradicije lovstva.

Ove običaje najčešće čuvaju i njeguju kulturno umjetnička društva te prezentiraju kroz razna događanja, odnosno promiču u nacionalnim i međunarodnim okvirima kroz sudjelovanje u smotrama i sličnim nastupima. Tako, na primjer, Folklorni ansambl Brod organizira Brodsko kolo, a u spomen na etnografa Luku Lukića, istoimeni klub organizira izložbe etnografske baštine poput šlengeraja, ženskih marama i dr.

Kulturno umjetnička društva, udruge i pojedinci njeguju tradiciju izrade narodnih nošnji koje su bogate, osobito ženske, vezene svilom ili zlatnim nitima, čuvaju stare nošnje te prenose tehnike vezenja na nove generacije. U ovom kraju njeguje se zlatovez, koji se pojavio u 19. stoljeću, a bio je znak prestiža pojedinih seoskih obitelji i njihovih kćeri i sinova.

U Županiji se nekada proizvodila i svila. U vrijeme Vojne krajine, prema carskoj naredbi, sadio se dud na kojem je uzgajan dudov svilac. U Podvinju je sagrađena 1777. zgrada svilane (postoji i danas), a KUD Podvinje organizira tradicionalnu manifestaciju Svila šuška, šlengeraj se šije.

Vinarstvo i vinogradarstvo dio je kulture života i rada. Tu je u Brodskom Stupniku, vinar Zdjelarević izgradio prvi vinski hotel u Hrvatskoj, danas poznat pod nazivom Stupnički dvori. Trenutno šesnaest vinarija proizvodi kvalitetna i vrhunska vina te organizira njihovo kušanje.

Suhomesnati proizvodi, u novije vrijeme osobito od crne svinje, pekmez i med također su tradicionalni proizvodi ovog kraja. Sve je veći broj registriranih proizvođača. U svrhu njihove bolje prodaje i promocije, u Novoj Gradišci otvoren je Slavonski dućan koji distribuira proizvode 55 proizvođača. Domaći proizvodi mogu se kupiti i od obiteljskih poljoprivrednih i turističkih gospodarstava na pragu. U svrhu promocije tradicionalne gastronomije kao i korištenja lokalno uzgajanih namirnica u restoranima, Turistička zajednica Brodsko-posavske županije pokrenula je akciju Okusi graničarskog Posavlja, u kojoj sudjeluje jedanaest ugostiteljskih objekata.

Konjogojstvo je također sastavni dio županijske tradicije. Konji i konjske zaprege sastavni su dio tradicionalnih manifestacija. Posjetitelji mogu uživati gledajući konje na slobodnoj ispaši, ali im je jahanje i vožnja kočijama dostupna na seoskim gospodarstvima: gospodarstvu Mata u Trnjanskim Kutima i Ergela Olanović u Poljancima, kod Oprisavaca te ranču Ramarin.

Događanja

Događanja u Županiji su brojna, raznolika i protežu se kroz cijelu godinu. Oni su ključni u njegovanju i promoviranju nematerijalne kulturne baštine.

Od folklornih se manifestacija izdvaja tradicionalno Brodsko kolo koje je jedno od najstarijih smotra folkloru u Hrvatskoj. Posebno treba istaknuti i Pokladna jahanja koja se organiziraju u gotovo svim selima Brodsko-posavske županije u razdoblju od Sveta tri kralja pa sve do Pepelnice, a čiji su organizator konjogojske udruge uz potporu jedinica lokalne samouprave. Ova manifestacija čuva tradiciju i baštinu cijelog kraja. U svijetu bajki I. B. Mažuranić kulturno je umjetnički festival nacionalnog karaktera. Katarinski sajam već je tradicionalno gospodarsko okupljanje. Brojna su događanja regionalnog ili lokalnog karaktera u funkciji njegovanja i unapređenja kulturnog, društvenog i sportskog života stanovnika. U svibnju, na plaži Poloj u Slavanskom Brodu odvija se jedan od najvećih moto-susreta u Hrvatskoj. Slavonski Brod mjesto je održavanja CMC festivala, godišnjeg festivala moderne glazbe. Poznato je i popularno Novogradiško glazbeno ljeto, s koncertima rock, tamburice, zabavne glazbe i folklornim nastupima, uz sajam lokalnih proizvoda. Tu je također i Novogradiški festival klasične glazbe u organizaciji udruge mladih Euterpa. U Slavanskom Brodu, Novog Gradišci i Cerniku organiziraju se i adventske svečanosti.

Vinarstvo i vinogradarstvo afirmira Stupnička berba grožđa u Brodskom Stupniku – manifestacija kulturnog i gospodarskog karaktera koja promovira narodnu umjetnost, gastronomiju i običaje.

Primjeri događanja koji slave lokalne običaje su: lžimača - događaj posvećen običaju gnječenja jabuka na tradicionalni način u Beravcima, kod Velike Kopanice; tradicija čipkarstva slavi se Sikirevačkim motivima – izložbi čipke u Sikirevcima; u Oriovcu se organiziraju žetvene svečanosti; konjima su posvećene Razigrane grive (izložba konja, povorka konjskih zapreka) u Trnjanskim Kutima kod Oprisavaca i Razigrani lipicanci (natjecanje, galopske utrke) u Slavanskom Kobašu kod Oriovca, a tu je i nacionalno populariziran običaj pokladnog jahanja.

Gastronomiji su posvećene Ribarske večeri u Davoru koje slave tradiciju ribarstva kroz pripremu fišpaprikaša i šarana na rašljama, ali i manje poznata Rakijada i Čobanijada koje se organiziraju u Podcrkavlju, Švarglijada u Starom Petrovom Selu, Oriovita u Oriovcu, Fišijada u Slavanskom Brodu.

Glazbi su posvećena i tamburaška događanja - održavaju se u listopadu u Slavanskom Kobašu (općina Oriovac) i Trnjanskim Kutima (općina Oprisavci), a prate ih etnološke izložbe.

Sportska događanja uglavnom su ona koja privlače veći broj sudionika - XCM Tvrđava i XCM Petrnja – MTB utrke; biciklijade (I like my bike i Ko1. magarac u Slavanskom Brodu, Mali Pariz u Klakaru); međunarodni auto-rally u Slavanskom Brodu; smotra oldtimera organizira se u Novoj Gradiškoj. Tu je i međunarodno natjecanje u akrobatskom rock and rollu Slavonija Open.

Sportsko-rekreacijske građevine i tereni

Sportsko-rekreacijski tereni i građevine Županije uglavnom su u funkciji zadovoljavanja potreba za sportom i rekreacijom lokalnog stanovništva. Od regionalnog je značaja višenamjenska sportska dvorana Vijuš sa zatvorenim i otvorenim bazenom u Slavanskom Brodu, nogometni stadion Stanko

Vlajnić Dida s atletskom stazom i tribinom za 700 gledatelja. Nedaleko Slavenskog Broda je kompleks bazena u Selni. Također, u Novoj Gradiškoj su obnovljeni gradski bazeni.

U Županiji je nekoliko prekrasnih izletišta, uglavnom lokalnog ili regionalnog karaktera:

- Šuma Striborova, u selu Podvinje, na padinama Dilja, nazvana tako po Striboru, poznatom liku iz bajke, dizajnirano kao igralište za djecu.
- Popova šuma – planinarski dom Đuro Pilar, ishodište planinarskih izleta brodskog područja
- Pljuskara - slikovit kanjon istoimenog potoka, s brojnim malim slapovima, vapnencem tipičnim za krška područja i manjim spiljama; nedaleko od kanjona je i planinarska kuća, planinarskom stazom spojena s jezerom Petnja.
- Ljeskove vode - umjetno jezero kod Bukovlja sjeveroistočno od Slavenskog Broda. U blizini se nalazi osam izvora pitke vode, a na obalama su travnati tereni za sportske aktivnosti.
- Strmac, kod Cernika, podno Psunja uz potok Šumetlicu, okružen šumom, s bazenom, sportskim terenima, pozornicom, planinarskim domom i ishodištem planinarskih staza. Općina Cernik pripremila je projektnu dokumentaciju za revitalizaciju ovog prostora.

Nadomak sela Ruščica, tik uz obalu Save, na cesti prema Klakaru, na povišenom terenu, nalazi se jedinstveni hipodrom za utrke zaprega.

Kod Slavenskog Broda je i sportski aerodrom Jelas, a sletno-poletna staza je i na ranču Ramarin.

Adrenalinski park Bebrina najnoviji je sadržaj u ponudi sportsko-rekreacijskog sadržaja Županije.

Turističke staze, putovi i ceste

S tri gorja koja omeđuju zapadni, sjeverni i istočni dio Županije, postoji odlična mreža planinarskih staza. Dva su glavna ishodišta – izletišta Strmac za gradiško i planinarski dom Đuro Pilar za brodsko područje. Staze su relativno lagane, kružne i dobro markirane.

Iz Strmca je lijep pohod na Brezovo polje – najviši vrh Psunja, a iz njega polazi Slavanski planinarski put koji prolazi vrhovima Psunja, Papuka i Krndije. Planinarske staze vode na Brezovo polje i iz Okučana, jedna preko Muškog Bunara.

Pored planinarskog doma Đuro Pilar, izletničke točke na Dilj gori su jezero Petnja i kanjon Pljuskara, a markiran je i kružni planinarski put dugačak 45 km. Put za Veliko brdo, vodi pored jezera Petnje i kanjona Pljuskare.

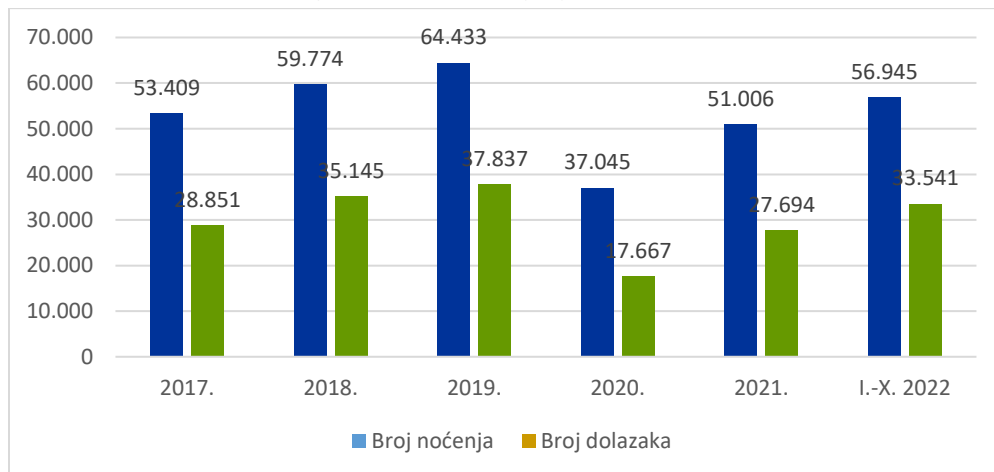
Morfološka raznolikost i slabo prometne ceste iskorištene su za cikloturizam. Županija je 2017. izradila Operativni plan razvoja cikloturizma, a danas je cikloturistička ponuda objedinjena na portalu Slavonia Bike. Najdulja i najstarija je Savska biciklistička staza dugačka 970 kilometara, koja kroz Brodsko-posavsku županiju prolazi dužinom od oko 150 kilometara; povezuje Lađevac kod Stare Gradiške na samom zapadu Županije sa Slavanskim Šamcem na istoku, te se spaja s Dunavskom biciklističkom stazom.

Za potrebe cikloturizma, Županija je podijeljena u tri zone. Istočnu zonu čini područje oko Nove Gradiške i tu je 14 biciklističkih staza. Osam staza, markirano je u području Slavonski Brod zapad, a isto toliko i u području Slavonski Brod istok. Rute su različite dužine i stupnja napora, od onih laganih uz rijeku Savu do onih napornijih u gorskom dijelu.

2.4. Obilježja turističke potražnje

Brodsko-posavsku županiju je pred-pandemijske 2019. godine posjetilo oko 37,8 tisuća turista koji su ostvarili oko 64,4 tisuće noćenja, što je bilo najviše u odnosu na prethodno trogodišnje razdoblje u kojem je vidljiv kontinuirani rast. Velika svjetska zdravstvena kriza uzrokovala je pad 2020. godine, ali je već sljedeće, 2021. godine vidljiv lagani oporavak. U prvih deset mjeseci 2022. godine, ostvareno je već 56,9 tisuća noćenja u Županiji, što govori o snažnijem oporavku.

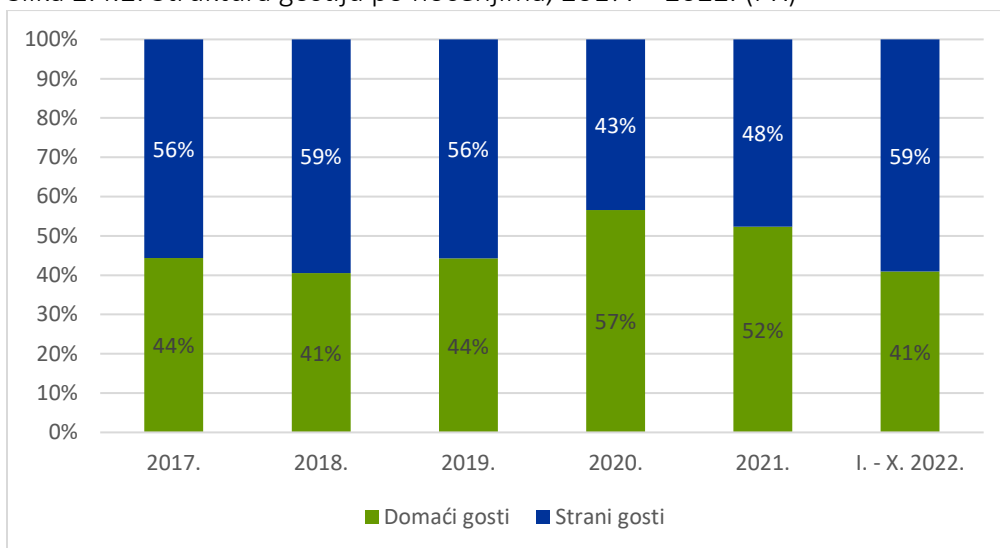
Slika 2.4.1. Dolasci i noćenja, 2017. – 2022. (I-X)

Izvor: baza eVisitor, obrada Institut za turizam

Struktura gostiju po noćenjima ukazuje na veći broj stranih gostiju do 2019., što ovu Županiju razlikuje od ostalih slavonskih županija, ponajviše zbog velikog udjela tranzitnog prometa. Tijekom 2020. i 2021. godine, očekivano zbog pandemije, bio je nešto veći udio domaćih gostiju, da bi 2022. godina, ponovo brojila više noćenja ostvarenih od stranih turista u odnosu na domaće.

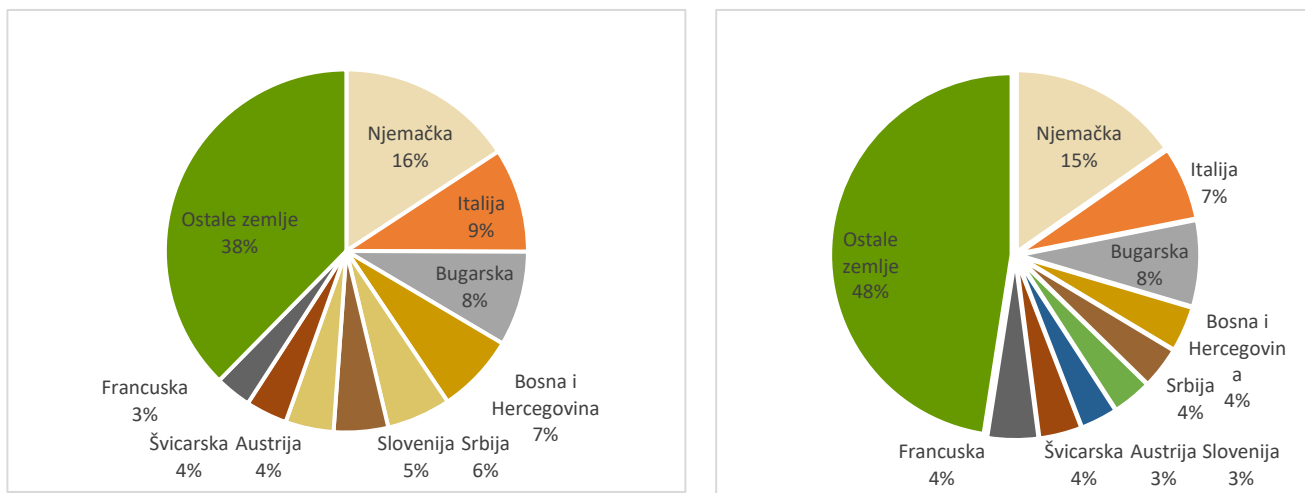
Slika 2.4.2. Struktura gostiju po noćenjima, 2017. – 2022. (I-X)

Izvor: baza eVisitor, obrada Institut za turizam

Noćenja po zemljama podrijetla za 2019., kao i za 2021. godinu, pokazuju najveći udio Nijemaca, koje slijede gosti iz Italije i Bugarske, a potom gosti iz Bosne i Hercegovine, Srbije i Slovenije, Austrije, Švicarske i Francuske.

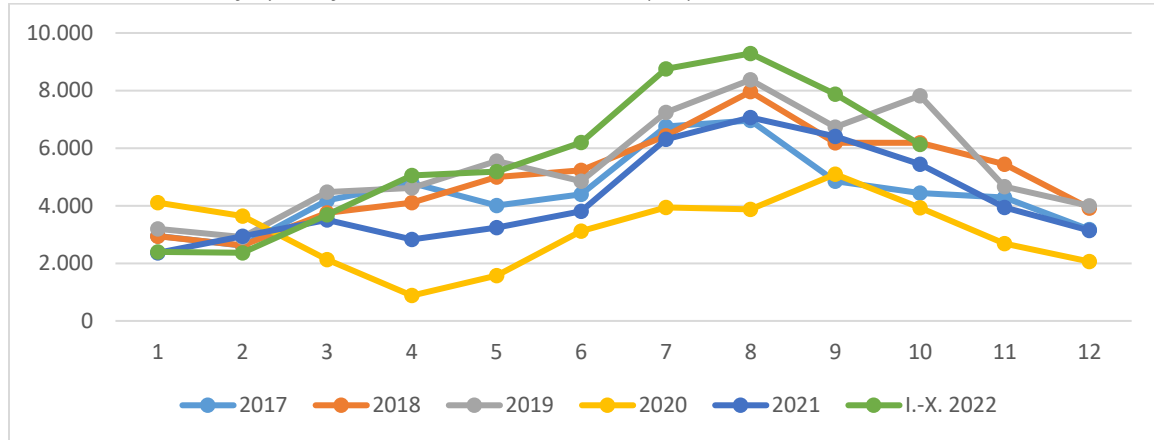
Slika 2.4.3. Noćenja stranih gostiju po zemljama podrijetla, 2019. i 2021.

Izvor: baza eVisitor, obrada Institut za turizam

Turistički promet Županije relativno je ravnomjeran tijekom cijele godine. Nešto je veći tijekom ljetnih mjeseci, u razdoblju od lipnja do rujna/kolovoza, dok je nešto manji tijekom zimskih mjeseci, od listopada do veljače.

Slika 2.4.4. Noćenja po mjesecima, 2017. – 2022. (I-X)

Izvor: baza eVisitor, obrada Institut za turizam

Udio noćenja po vrstama smještaja ukazuje da se oko 50 % ostvaruje u hotelima (51,0 % u 2019. i 50,7 % u 2021. godini). Nakon toga, slijede noćenja u drugim oblicima smještaja (druge vrste – skupina kampovi; 29,9 % u 2019. godini i 23,7 % u 2021. godini), te u objektima u domaćinstvu (17,3 % u 2019. i 22,3 % u 2021. godini).

Tablica 2.4.1. Broj noćenja po vrstama smještaja, 2019. i 2021.

Vrsta smještaja	%	
	2019.	2021.
Hoteli	51,0	50,7
Kampovi	0,0	0,3
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	1,8	3,0
Objekti u domaćinstvu	17,3	22,3
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	29,9	23,7
Restorani	0,0	0,0

Izvor: baza eVisitor, obrada Institut za turizam

Kad je riječ o noćenjima koja se ostvaruju po jedinicama lokalnih samouprava, najveći udio je u Slavonskom Brodu (oko 67 % u 2019. godini), potom u Novoj Gradišci (oko 15 % u 2019. godini), koje slijede Sibirj, Garčin i Brodski Stupnik.

Tablica 2.4.2. Noćenja po jedinicama lokalnih samouprava

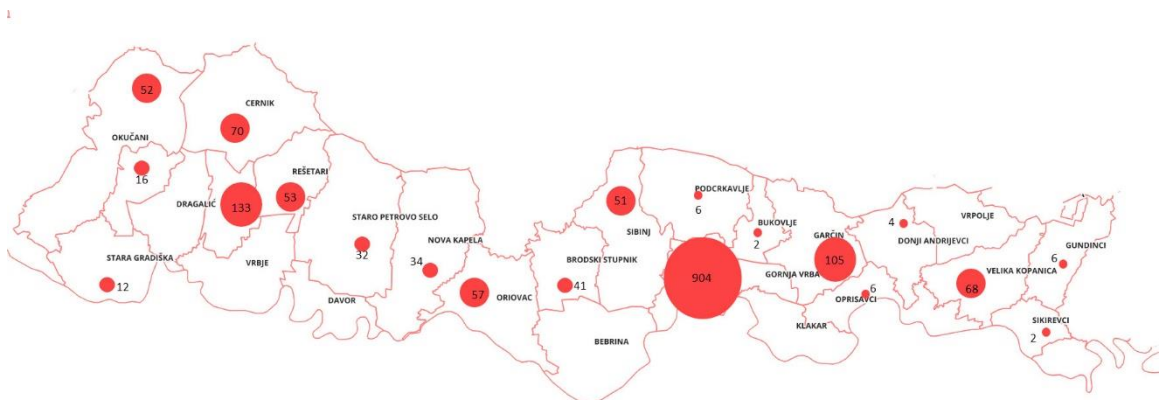
Grad/općina	%					
	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	I.-X. 2022
Brodski Stupnik	0,1	1,1	2,4	2,9	3,2	3,7
Cernik	0,1	0,1	0,5	0,3	1,9	0,8
Donji Andrijevići	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3
Garčin	0,6	0,6	2,2	1,2	2,7	4,5
Gornji Bogičevci	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,2
Gundinci	0,0	0,1	0,1	0,0	0,1	0,0
Nova Gradiška	11,7	13,2	9,7	14,5	12,3	11,5
Nova Kapela	1,4	1,8	1,6	1,3	1,8	1,3
Okučani	1,8	0,5	0,6	1,3	0,0	0,4
Oprisavci	0,6	0,3	0,2	0,4	0,3	0,1
Oriovac	1,3	2,5	1,2	2,5	1,3	1,3
Podcrkavlje	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Rešetari	5,2	9,0	6,2	7,6	6,7	5,9
Sibinj	5,5	4,1	4,3	2,2	4,5	5,5
Sikirevci	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
Slavonski Brod	67,7	61,3	67,4	63,3	62,6	61,2
Staro Petrovo Selo	1,5	3,0	2,3	1,5	1,3	2,0
Velika Koprana	2,5	2,4	1,5	1,0	1,2	1,2

Izvor: baza eVisitor, obrada Institut za turizam

2.5. Analiza smještajnih kapaciteta

Prema službenim podacima sustava eVisitor, na području Brodsko-posavske županije, tijekom 2022. godine poslovalo je 145 smještajnih objekata koja su na raspolaganju imala 723 smještajne jedinice, odnosno 1656 postelja. Prosječni broj smještajnih jedinica po objektu je pet, što ukazuje na činjenicu da je, u pravilu, riječ o malim smještajnim objektima. To se odnosi i na hotelske objekte čija se veličina, mjerena brojem smještajnih jedinica, kreće na razini od 20 soba.

Slika 2.5.1. Smještajni objekti po JLS-ovima

Izvor: eVisitor, obrada Instituta za turizam, Zagreb

Nadalje, u razdoblju od 2017. do 2022. godine na području Brodsko-posavske županije izgradilo se 71 novih smještajnih objekata (rast od 14,42 % prosječno godišnje), što je rezultiralo povećanjem, kako ukupnog broja soba (za 174 jedinice), tako i ukupnog broja kreveta (za 424 postelje). Ostvareno povećanje smještajnog kapaciteta Županije odnosi se na područje Slavonskog Broda (46 objekata, 95 soba te 237 kreveta), Cernika (4 objekta, 17 soba te 60 kreveta) i Garčina (5 objekata, 27 soba te 51 postelja). Pritom valja naglasiti da se i dalje najveći broj smještajnih jedinica i kreveta na području Županije nalazi na području Slavonskog Broda (60,7 % svih objekata, 53 % svih soba, odnosno 54,6 % svih postelja).

Tablica 2.5.1. Broj smještajnih objekata, jedinica i kreveta Županije po JLS, 2017. - 2022.

Brodsko-posavska županija	2017.			2018.			2019.			2020.			2021.			2022.		
	Objekti	Sobe	Kreveti	Objekti	Sobe	Kreveti	Objekti	Sobe	Kreveti	Objekti	Sobe	Kreveti	Objekti	Sobe	Kreveti	Objekti	Sobe	Kreveti
Brodski Stupnik	2	19	41	2	19	42	2	19	41	2	19	41	2	19	41	2	19	41
Bukovlje																1	1	2
Cernik	1	5	10	3	8	16	3	8	16	4	18	59	5	22	70	5	22	70
Donji Andrijevc																1	1	4
Garčin	2	18	54	2	18	54	4	39	96	5	40	97	7	45	105	7	45	105
Gornji Bogičevci										1	8	16	1	8	16	1	8	16
Gundinci				1	3	6	1	3	6	1	3	6	1	3	6	1	3	6
Nova Gradiška	5	61	140	5	61	140	5	61	140	4	57	116	6	61	121	7	63	133
Nova Kapela	5	12	31	6	13	34	6	13	34	6	13	34	6	13	34	6	13	34
Okučani	3	24	43	3	24	43	4	25	49	4	25	49	4	25	49	4	25	52
Oprisavci	2	5	9	2	5	9	3	7	13	2	5	8	2	5	8	2	5	8
Oriovac	4	17	38	4	17	38	5	24	51	5	24	51	6	25	55	7	26	57
Podcrkavlje																1	1	6
Rešetari	1	21	45	1	21	45	1	21	45	2	23	53	2	23	53	2	23	53
Sibinj	1	24	49	1	24	49	1	24	49	3	26	56	3	26	56	2	25	51
Sikirevci																1	1	2
Slavonski Brod	42	288	667	50	337	801	59	342	820	67	370	873	75	380	902	88	383	904
Stara Gradiška	1	6	12	1	6	12	1	6	12	1	6	12	1	6	12	1	6	12
Staro Petrovo Selo	1	16	25	1	16	25	2	20	32	2	20	32	2	20	32	2	20	32
Velika Kopanica	4	33	68	4	33	68	4	33	68	4	33	68	4	33	68	4	33	68
UKUPNO	74	549	1232	86	605	1382	101	645	1472	113	690	1571	127	714	1628	145	723	1656

Izvor: eVisitor, obrada Instituta za turizam, Zagreb

Što se tiče strukture smještajne ponude po vrsti smještaja, može se zaključiti da u Županiji usprkos relativno velikom broju hotela, prevladavaju objekti relativno niže kvalitete (sobe za iznajmljivanje, prenoćišta i ostali smještajni objekti). Međutim, ohrabrujuća slika je dvostruko povećanje smještajnog kapaciteta u obiteljskom smještaju (domaćinstvu) i na OPG-u (seljačko domaćinstvo). Osim navedenih smještajnih kapaciteta, Županija od 2021. godine nudi smještaj za kampere u kamp odmorštu.

Tablica 2.5. 2. Smještajni kapaciteti Županije prema vrsti smještaja, 2017. – 2022.

Brodsko-posavska županija	2017.			2018.			2019.			2020.			2021.			2022.		
	Objekti	Sobe	Kreveti	Objekti	Sobe	Kreveti	Objekti	Sobe	Kreveti	Objekti	Sobe	Kreveti	Objekti	Sobe	Kreveti	Objekti	Sobe	Kreveti
Hotel	6	131	254	6	131	255	6	131	254	7	147	282	7	147	282	7	147	282
Pansion	7	105	216	7	105	216	7	105	216	7	105	216	8	110	231	8	110	231
Kamp	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	4	4	1	4	4
Prenoćište	13	116	293	13	116	293	13	101	244	11	93	231	11	93	231	11	93	231
OPG/seljačko domaćinstvo	6	17	39	5	12	29	5	12	29	6	20	45	7	24	56	8	25	58
Objekti u domaćinstvu	20	45	93	27	62	136	38	83	193	47	104	236	58	118	269	77	135	323
Soba za iznajmljivanje	10	51	104	12	59	120	14	80	162	14	80	162	14	77	156	12	71	147
Hostel	5	33	129	7	65	221	8	76	258	8	80	270	8	80	270	8	77	254
Ostalo*	7	51	104	8	53	108	10	57	116	13	61	129	13	61	129	13	61	126
UKUPNO	74	549	1232	85	603	1378	101	645	1472	113	690	1571	127	714	1628	145	723	1656

Izvor: eVisitor, obrada Instituta za turizam, Zagreb

Korištenje smještajnih kapaciteta

Na temelju podataka o broju noćenja i kreveta prikupljenih kroz sustav eVisitor za 2022. godinu, prosječna godišnja bruto stopa iskorištenosti kreveta u svim vrstama smještajnih kapaciteta na području Županije iznosi 34,3 % (do 31.10.2022.). Usporedi li se razina popunjenosti kreveta u Županiji od 2017. do 2022. godine, vidljivo je da korištenje kapaciteta u Županiji značajno oscilira iz godine u godinu, s najvećim padom u 2020. zbog pandemije uzrokovane koronavirusom.

Tablica 2.5.3. Prosječna zauzetost kreveta JLS Županije, 2019. – 2022.

Brodsko-posavska županija	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
	Kreveti (%)	Kreveti (%)	Kreveti (%)	Kreveti (%)	Kreveti (%)	Kreveti (%)
Brodski Stupnik	0,8	15,7	37,8	26,1	39,4	52,0
Bukovlje	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Cernik	3,4	2	20,6	1,6	13,7	6,9
Donji Andrijevci	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	37,8
Garčin	6,1	7,1	14,6	4,5	13,1	24,0
Gornji Bogičevci	0,0	0,0	0,0	0,9	5,4	6,4
Gundinci	0	7,2	10,2	0,3	9,8	0,0
Nova Gradiška	44,6	56,4	44,6	46,4	51,7	49,1
Nova Kapela	24,9	32,1	29,6	13,9	26,9	22,5
Okučani	23	7,2	7,7	10,2	0,5	4,1
Oprisavci	35,6	18,2	9,9	17,6	18,0	6,0
Oriovac	18,5	39,8	14,7	18,4	11,7	12,9
Podcrkavlje	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,5
Rešetari	61,6	120,2	88,9	52,8	64,5	63,2
Sibinj	59,9	49,5	56,3	14,6	40,7	60,9
Sikirevci	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	14,5
Slavonski Brod	54,2	45,7	53,0	26,8	35,4	38,4
Stara Gradiška	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Staro Petrovo Selo	32,9	70,6	45,3	17,3	21,5	35,2
Velika Kopanica	19,4	21,3	13,9	5,6	8,7	10,3
UKUPNO	43,8	23,6	43,8	23,6	31,3	34,3

Izvor: eVisitor, obrada Instituta za turizam, Zagreb

Tematizirani smještaj

Osim broja smještajnih jedinica svakako se treba osvrnuti i na neke posebne aspekte, odnosno, jedinstvenost smještajnih jedinica, što im daje mogućnost tematizacije. Tako se, primjerice, posebno mogu istaknuti Stupnički Dvori, Ranč Ramarin, eko-etno selo Stara Kapela i Kuća dide Tunje (Tablica 2.5.4.).

Tablica 2.5.4. Primjeri tematiziranog smještaja

Smještaj	Opis
<p data-bbox="250 281 428 310">Stupnički Dvori</p> <p data-bbox="250 716 594 745">Izvor: https://stupnicki-dvori.hr/</p>	<p data-bbox="813 281 1409 842">Stupnički Dvori su jedinstveni hotel smješten neposredno uz vinograde, na pitomim obroncima Dilj gore u Brodskom Stupniku. Gosti imaju priliku saznati više o slavonskim vinima i samoj proizvodnji u vinogradima i vinskom podrumu. Hotel ima 15 smještajnih jedinica (jednokrevetne, dvokrevetne i trokrevetne sobe), restoran kapaciteta za 150 osoba te sobu za sastanke za 30 osoba. Od ostalih usluga, gostima su na raspolaganju SPA usluge poput jacuzzia, saune te raznih masaža. U blizini hotela nalaze se uređene pješačke i biciklističke staze, te se nudi razgledavanje vinograda i vinskog podruma uz vođene degustacije vina. U budućnosti planiraju proširiti uslugu i na glamping sadržaje.</p>
<p data-bbox="250 852 565 882">Eko-etno selo Stara Kapela</p> <p data-bbox="250 1251 570 1281">Izvor: https://stara-kapela.hr/</p>	<p data-bbox="813 852 1409 1371">Eko-etno selo Stara Kapela nudi poseban doživljaj i smještaj u tradicionalnim kućama opremljenim kuhinjom, kupaonicom, velikim dvorištem i gospodarskim zgradama. U selu se nalazi nekoliko domaćinstava: Pavina kuća, Tunjina kuća, Stričev grunt i Tucina kuća. Organiziraju se razne tradicionalne manifestacije poput slavonske svinjokolje, fišijade, čobanijade i dr., gdje gosti imaju priliku upoznati lokalnu kulturu. Na svakom imanju su kušaonica i vinski podrum te se u selu nalaze dva restorana specijalizirana za slavonske gastronomske specijalitete. U okolini sela su pješačke i biciklističke staze.</p>
<p data-bbox="250 1386 412 1415">Ranč Ramarin</p> <p data-bbox="250 1797 639 1827">Izvor: https://www.ranc-ramarin.hr/</p>	<p data-bbox="813 1386 1409 1862">Ranč Ramarin je prvi kamp u Brodsko posavskoj županiji, a od smještajnog kapaciteta u ponudi je 11 bungalova te hostel s 30-ak ležajeva. Sa svojim sadržajima i aktivnostima pruža jedinstven doživljaj ravničarskog ruralnog krajolika. U ponudi su škola jahanja i trekinga za djecu i odrasle, ribolov na jezeru, najam bicikla te mogućnost najma sjenice opremljene roštiljem i krušnom peći, za 15-ak ljudi. Na ranču se nalazi i vinarija ukopana u brdo pored jezera, gdje gosti mogu uživati u degustaciji lokalnih vina poput traminca, pinota crnog i graševine.</p>

Kuća dida Tunje – Oprisavci

Izvor: <https://www.kucadidatunje.hr/oprisavci/>

Kuća dida Tunje je etno imanje s tradicionalnim slavonskim restoranom i kućom za odmor s prenoćištem sa četiri zvjezdice. Mirno okruženje i toplina ambijenta izvornog slavonskog imanja pruža priliku za organizaciju posebnih obiteljskih i poslovnih druženja. Gostima su na raspolaganju SPA sadržaji kao i sadržaji za djecu. Isto tako, tijekom svog boravka na imanju, gosti mogu, uz vožnju Party Busom, te gađanje lukom i strijelom, otići na lov i ribolov te posjet biciklom obližnjem zaštićenom krajobrazu Gajna, koji ima obilježja prisavskog pašnjaka s bogatom močvarnom florom i faunom.

3. ANALIZA TRŽIŠTA

U razvoju turističke ponude u obzir treba uzeti kretanja u turističkim brojkama na tržištima generalno, a posebno onima zanimljivim za Brodsko-posavsku županiju, kao i sva kvantitativna kretanja i prognoze koje se odnose na ponašanje, preferencije i navike gostiju. Turističko tržište je posljednjih godina iznimno dinamično budući da sve krize, zdravstvene, političke i ekonomske, utječu na to kakve odluke donose turisti, kakav je njihov odnos prema putovanjima i kako se ponašaju tijekom boravka u destinacijama. Stoga se naglašava potreba pažljivog planiranja aktivnosti koje su izravno ili neizravno vezane uz turizam, kako bi se što bolje odgovorilo na te dinamične promjene i kako bi se zauzela pozicija kojom se dugoročno može opstati na tržištu.

3.1. Kvantitativni trendovi

Turizam je, uz naftnu i farmaceutsku industriju, jedna od najvažnijih gospodarskih aktivnosti u svijetu i prema svim prognozama tu će poziciju zadržati i u budućnosti. Zadnjih 60-ak godina, od kada se prate turistička kretanja, bilježi se stalan rast u broju dolazaka i noćenja, što je posljedica općih gospodarskih i društvenih kretanja koji su, sve većem broju ljudi, omogućili da putuju. Izuzetak su bile neke godine nakon velikih kriza, ali pokazalo se da su one tek kratkoročno utjecale na turizam i da se on vrlo brzo oporavljao i ponovo pokazivao visoke stope rasta.

U 2019. godini, koja je bilo rekordna po turističkim rezultatima, ostvareno je 1,5 milijardi turističkih dolazaka. Nakon toga, uslijedila je kriza uzrokovana pandemijom COVID-19, pa se 2020. godine globalno realiziralo tek oko 406 milijuna turističkih dolazaka, što je bio ogroman pad koji nitko u prethodnim prognozama nije mogao predvidjeti. Sljedeće, 2021. ostvarilo se 429 milijuna turističkih dolazaka. Ove, 2022. godine pokazuje se već veći i snažniji oporavak.

U Europi je 2019. bilo ostvareno 745 milijuna turističkih dolazaka, čime je tada realizirano povećanje od 4 % u odnosu na prethodnu godinu, kako su pokazivale i prognoze. Oko polovica svih turističkih dolazaka na svjetskoj razini ostvaruje se u Europi (2019. godine 51 %), a unutar Europe turistički najdinamičnija regija je Mediteran.

Za Hrvatsku je 2019. godina također bila rekordna tj. posjetilo ju je ukupno 19,6 milijuna turista. Nakon toga je uslijedio pad, da bi u 2021. godini bilo ostvareno ukupno oko 13,8 milijuna dolazaka i oko 84,1 milijun noćenja. Te su brojke već ukazivale na lagani oporavak, a u ovoj, 2022. godini, očekuje se snažniji oporavak. Potpuni oporavak na globalnoj razini predviđa se u roku od dvije do tri godine.

3.2. Kvalitativni trendovi

Kreiranje zanimljive turističke ponude povezano je s brojnim faktorima, od kojih je posebno vrijedno istaknuti važnost uvažavanja svih promjena koje utječu na društvo, kao i brzu prilagodbu cjelokupne destinacijske turističke ponude tim promjenama. Ponekad je to vezano uz pomirenje

kontradiktornih interesa. Primjerice, danas se traže različiti standardi i kvaliteta, ali istovremeno očuvane tradicionalne lokalne vrijednosti kroz koje se može doživjeti jedinstvenost nekog mjesta. Donedavno, ono što se smatralo 'bazičnim i jednostavnim', budi interes onih koji traže luksuz, a posebno je to slučaj kod smještaja i ponude hrane. Cijeni se sve što je domaće i lokalno i time drugačije od onoga čime su turisti u svojoj svakodnevici okruženi.

Suvremeni se turizam temelji na bijegu od rutine i doživljaja, na odmaku i zabavi, na otkrivanju nečeg novog i neobičnog. Sve je veći i raznolik broj motiva koji pokreće ljude na putovanja i to posebno stoga što su turisti sve obrazovaniji, veća je dostupnost informacija i razvijaju se brojni hobiji i interesi. Zbog toga se gostima pristupa sve više na individualnoj razini pokušavajući im prodati ono što najbolje odgovara njihovim profilima. Turiste ne pokreću samo kultura, povijest ili prirodna obilježja, njih zanima interakcija s domaćinima, priče, dobra hrana i lokalna vina, odmor u miru i tišini daleko od turističke vreve, zabava ili kulturni sadržaji u kojima mogu sudjelovati i nešto novo naučiti. Veliki je naglasak na unikatnosti ponude i na načinu na koji se ona prezentira.

Trendovi koji su posebno važni za razvoj turističke ponude Brodsko-posavske županije moguće je rezimirati na sljedeći način:

- *Raste svijest o zdravlju i zdravom načinu života*
Već i prije, a posebno uslijed pandemije, zdravlje i sigurnost postali su jedan od ključnih kriterija pri odabiru destinacija. U kontekstu zdravog života, veći se naglasak stavlja na prirodno okruženje, zdravu i lokalno uzgojenu hranu i namirnice, boravak u čistom prirodnom okruženju. Sve što može pridonijeti očuvanju fizičkog i mentalnog zdravlja ima veliku važnost.
- *Rast broj pripadnika starije životne dobi*
Izraženija briga o očuvanju zdravlja produljuje životni vijek stanovništva i njihove mogućnosti za putovanjima. Riječ je o turistima koji putuju izvan ljetnih mjeseci, koje zanimaju kulturni sadržaji i koji imaju velik broj različitih interesa, od manifestacija, *wellness* usluga, posjeta vinarijama i sl. Zanimaju ih obilasci kušaonica, upoznavanja lokalnog stila života, tečajevi kulinarstva, priče o lokalnom načinu života i sl.
- *Rast prosječne razine obrazovanja*
S rastom obrazovanja raste i broj interesa i mijenja se način informiranja. Zbog toga je važna dostupnost informacija o destinaciji i njenim sadržajima, prije, za vrijeme i nakon putovanja. Gosti istražuju i žele imati uvid u što veći dio destinacijske ponude.
- *Rast utjecaja tehnologije*
Tehnologija utječe na sve aspekte života, a kad je riječ o turizmu unijela je revoluciju u načine informiranja i kupnju proizvoda. Informacije su dostupne stalno, gosti mogu uspoređivati destinacije i temeljem toga donositi odluke. Uz pomoć tehnologije moguće je prenijeti doživljaj, ciljati informacije prema skupinama gostiju, promovirati turističke atrakcije na nove načine. Osim toga, tehnologija je omogućila manjim ponuđačima pristup globalnom tržištu.

- *Izražena potreba za ravnotežom*
Iako je tehnologija u mnogome unaprijedila kvalitetu života, istovremeno je pridonijela užurbanosti i stresu. Zbog toga suvremeni putnici tragaju za mjestima koja će im omogućiti odmor, odmak od svakodnevice, odmor u prirodi, vraćanje ravnoteže i time mogućnost da se bolje nose sa stresom. Posebno je europsko tržište ono koje pokazuje velik broj, vremenom siromašnih, kupaca koji traže kraće, mikro avanture prilagođene običnim ljudima. To su primjerice, pješačenje, planinarenje, vožnja biciklom, šetnje prirodom.
- *Rast svijesti o okolišu*
Sve je veći broj ljudi svjestan da se prema okolišu treba odnositi s puno pažnje i da svatko svojim ponašanjem može pridonijeti njegovu očuvanju. Zbog toga se i u destinacijama koje se posjećuju ta pažnja očekuje. Odgovornost i briga o okolišu lokalnog stanovništva gosti prepoznaju i cijene.
- *Rast broja iskusnih putnika*
Iskusni putnici dobro prepoznaju što je izvorno i autentično, jer su takva iskustva stekli kroz prijašnja putovanja. Oni traže kvalitetu u svim aspektima proizvoda, cijene gostoljubivost i iskren odnos domaćina prema njima.

4. PRIMJERI DOBRE PRAKSE

Za primjere dobre prakse posebno se izdvajaju dva ekoturistička proizvoda, jedan koji je razvijen u Sloveniji, drugi u Belgiji, te primjer proizvoda doživljaja kulturnog turizma u Ljubljanskom gradu.

<p>Ekoturizam Cerkniško jezero, Rakov Škocjan dolina (Slovenija)</p>		
Vrsta zaštite	RAMSAR lokalitet Regionalni park NATURA 2000	
Glavne atrakcije	<ul style="list-style-type: none"> - Hidrografski resursi - Speleološki objekti - Ornitološka raznolikost (276 vrsta ptica) - 125 vrsta leptira - Ihtiološki endemi - 15 vrsta vodozemaca - Arheološki nalazi iz željeznog doba i rimska nekropola 	

Smještaj i ugostiteljstvo	<ul style="list-style-type: none"> - veliki izbor različitih vrsta smještaja: hoteli (3), apartmani i vile, sobe za iznajmljivanje, eko-farme, - mnoštvo ugostiteljskih objekata koji nude tradicijska jela i riblja jela, naglasak na organskoj proizvodnji
Turistički proizvodi	<ul style="list-style-type: none"> - Ekoturizam - Ribolovni turizam - Pješačenje i biciklizam
Okruženje	<ul style="list-style-type: none"> - sportske i izletničke aktivnosti + toplički sadržaji
Promocija	<ul style="list-style-type: none"> - Putem web stranica Regionalnog parka: https://www.notranjski-park.si/en/nature/natural-sights/lake-cerknica - Interpretacijski centar Cerkniškog jezera
Sličnosti s BPŽ	<ul style="list-style-type: none"> - zaštićeno područje niže razine zaštite - RAMSAR (kao i Lonjsko polje) - Spoj doline i brda - Široko poplavno područje

<p>Ekoturizam Pokrajina Liege, Valonija (Belgija)</p>	
Vrsta zaštite	<p>Šumski rezervati, ornitološki rezervati 4 parka prirode NATURA 2000</p>
Broj stanovnika	<p>1.106.000 stanovnika (2019.)</p>
Glavne atrakcije	<ul style="list-style-type: none"> - Očuvana prirodna baština - Dvorci i samostani - Pjenušavo vino - Piva - Sirevi - Biciklističke rute - Velik broj muzeja i tematskih posjetiteljskih centara
Smještaj i ugostiteljstvo i dodatni sadržaji	<ul style="list-style-type: none"> - Veliki izbor različitih vrsta smještaja: kampovi, hoteli, eko-smještaj, B&B, seoska domaćinstva, apartmani, vile i drugo

	<ul style="list-style-type: none"> - Mnoštvo ugostiteljskih objekata koji nude tradicijska i suvremena jela, naglasak na organskoj proizvodnji, craft pivima, proizvodnja vina - Panoramski toranj, Muzej šume i voda "P.Noé" predstavlja prirodne sredine regije zahvaljujući inovativnoj scenografiji
Manifestacije	<ul style="list-style-type: none"> - Festival Sv. Gospe - Festival de Liège: međunarodni festival plesa, glazbe i kazališta - Jazz à Liège - Međunarodni festival kriminalističkog filma (Festival international du film policier) - Les Ardentes: 4 dana elektro rocka - Međunarodno bijenale fotografije - Međunarodno bijenale dizajna
Turistički proizvodi	<ul style="list-style-type: none"> - Ekoturizam - Slowturizam - Pješaćenje i biciklizam - Ruralni turizam - Kulturni turizam - Planinarenje
Okruženje	<ul style="list-style-type: none"> - Sportske i izletničke aktivnosti + toplički sadržaji - Kulturni turizam i vinske regije
Promocija	<ul style="list-style-type: none"> - Putem ekooznaka povećavaju vidljivost ekoturizma u regiji – Welcome Bicycle, Hotelstar Union, Green key, Gitas Panda, Ecogites - Izvrsna stranica DMO-a s nizom mogućih odabira aktivnosti, ali i podstranicama posvećenih ekoturizmu, eko smještaju, održivim turističkim aktivnostima i slično: https://walloniabelgiumtourism.co.uk/ - Lokalni DMO kroz svoju stranicu (ponovo naglasak na održive aktivnosti): https://en.liegetourisme.be/ - Stranica posvećena isključivo tematskim cikloturističkim itinererima https://pointsnoeuds-provincedeliege.be/
Sličnosti s BPŽ	<ul style="list-style-type: none"> - Različite razine zaštite (uključujući parkove prirode) - Spoj doline i brda - Pjenušava vina i domaći proizvodi

Kulturni turizam
Ljubljanski grad (Slovenija)

Izvor: www.ksadoo.com

Glavne atrakcije	<ul style="list-style-type: none"> - Taktilna maketa odlivena u bronci Ljubljanskog dvorca (čija je legenda napisana Braillovim pismom) - Dvorski skriptorij (upoznavanje starih rukopisa koji su pisarski majstori koristili u prošlosti) - Gradski svirači - „Knjigobježnice“ - Sgraffito slike u Kuli strijelaca - Dvorski bunari - Fleischmannov pastrnjak
Ugostiteljstvo	<ul style="list-style-type: none"> - Restauracija Strelec u originalnom ambijentu obnovljene srednjovjekovne kule (s Michelinovom zvjezdicom) - Restauracija Gostilna s ponudom tipičnih slovenskih jela u modernoj izvedbi - Dvorska vinoteka - Dvorska kavana
Ponuda doživljaja	<ul style="list-style-type: none"> - Vremeplov – obilazak šest vremenskih postaja s kostimiranim likovima - Igra 'Bijeg iz dvorca' - Kulinarski vremeplov - Audio vođenje - Mudrosti o dvorskom vinu - Večera u Dvorskom vinogradu - Vođeno razgledavanje s pjenušcem - Razgledavanje za fizički hendikepirane osobe
Promocija	<ul style="list-style-type: none"> - Putem web stranica: https://www.ljubljanskigrad.si/hr - Putem društvenih medija: Facebook, Twitter, Tripadvisor, YouTube, Instagram
Posebitosti	<ul style="list-style-type: none"> - Širok spektar mogućnosti obilaska prema vrstama doživljaja i interesima - Različite mogućnosti kupnje ulaznica - Bogata enogastronomska ponuda kroz koju se promoviraju slovenska jela i vina - Kvalitetno osmišljena ponuda za hendikepirane osobe

5. SWOT ANALIZA

S ciljem podizanja prepoznatljivosti Brodsko-posavske županije kao turističke destinacije i otklanjanja razvojnih ograničenja koristi se SWOT analiza, kako bi se sistematizirale glavne prednosti i nedostaci te prilike i ograničenja razvoja. SWOT matrica ujedno služi za definiranje vizije i ciljeva kao i aktivnosti koje je potrebno provesti za prevladavanje nedostataka i korištenja prilika koje dolaze iz okruženja.

U izradi SWOT matrice korištene su:

- Informacije prikupljene iz postojećih strateških razvojnih dokumenta
- Informacije prikupljene iz dostupnih sekundarnih izvora (Državni zavod za statistiku, baza eVisitor i sl.)
- Informacije/saznanja prikupljena tijekom obilaska terena projektnog područja i razgovora s dionicima
- Informacije/saznanja prikupljena tijekom strateških radionica koje su provedene s glavnim dionicima razvoja turizma.

PREDNOSTI	NEDOSTACI
<ul style="list-style-type: none"> • Očuvanost i ljepota krajolika <ul style="list-style-type: none"> • Zaštićena priroda • Rijeka Sava • Vinogorje • Jedinstveno kulturno-povijesno nasljeđe <ul style="list-style-type: none"> • Tvrđava u Slavonskom Brodu • Muzej tambure ('Slavonska notna bajka') • Spomen galerija I. Meštrovića u Vrpolju • Galerija Ružić • Kuća Ivane Brlić Mažuranić • Spomen dom D. Tadijanovića • Sakralna baština • Prometna povezanost i dostupnost (i blizina tržišta) • EuroVelo Savska biciklistička ruta • Kultura života i rada (očuvanost) • Gostoljubivost lokalnog stanovništva • Mirna i sigurna destinacija 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedovoljno snažan imidž turističke destinacije • Kratka prosječna dužina boravka • Nedovoljan broj, za tržište spremnih, turističkih doživljaja – destinacijski lanac vrijednosti • Skroman promocijski budžet • Nedostatak kvalificirane radne snage • Nedovoljni smještajni kapaciteti • Neplovnost Save u određenim razdobljima u godini • Nedovoljna suradnja među dionicima u turizmu (posebno između sektora) • Nepostojanje tradicije u turizmu (nepoznavanje mogućnosti poduzetništva)

Brodsko-posavska županija raspolaže iznimno atraktivnom prirodnom i kulturnom baštinom kao osnovom za razvoj široke palete turističkih proizvoda, posebno u kontekstu rasta interesa za novim

i neotkrivenim destinacijama koje nude jedinstvene turističke priče i doživljaje. To se u prvom redu odnosi na ljepotu i očuvanost krajolika koji na razmjerno malom prostoru objedinjuje vizure rijeke i pitome zelene brežuljke s vinogradima i šumama. Jedinstvena kulturna baština s galerijama i poznatim osobama iz svijeta likovne i književne umjetnosti također je osnova za jedinstvene kulturne doživljaje, ali i pričanje priča (*storytelling*) o njihovim životima i stvaranju. Snagu svakako predstavlja i dostupnost, povezanost i blizina Brodsko-posavske županije koja se očituje u rastu turističkog prometa. Konačno, Županija dobro koristi EU fondove.

Kao slabost, može se navesti još uvijek nedovoljan broj, za tržište spremnih, turističkih proizvoda sa zaokruženim destinacijskim lancem vrijednosti, iako se posljednjih godina taj dio mijenja i primjetan je sve veći broj poduzetnika u turizmu koji prepoznaju prilike u turizmu. Za sada, gosti još uvijek kratko borave u Županiji, što je i posljedica velikog broja tranzitnih gostiju. Isto tako, razmjerno je skroman promocijski budžet za veće kampanje i promociju turizma, iako se i ovdje jačaju aktivnosti, posebno u sklopu zajedničkih komunikacijskih aktivnosti u okviru Klastera Slavonija.

PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> • Velika segmentiranost turističke potražnje • Rast potražnje za turizmom posebnih interesa • Jačanje gastronomske ponude • Dostupnost EU fondova/financiranja • Suradnja s drugim kontinentalnim destinacijama u RH • Rast interesa za ruralnim prostorima • Potencijal rijeke Save i riječnog kruzinga (rast potražnje) • Povezivanje turizma s drugim gospodarskim subjektima 	<ul style="list-style-type: none"> • Nastavak negativnih demografskih kretanja • Odumiranje sela (de-agrarizacija) • Brz razvoj konkurentskih destinacija • Recesija i pad ukupnih gospodarskih aktivnosti • Zagađenost okoliša (posebno zraka)

Prilike za razvoj proizlaze iz velike segmentiranosti turističke potražnje te istovremeno rasta potražnje za turizmom posebnih interesa. Veliki potencijal upravo je u razvoju gastronomije i to lokalne i specifične koja se dobro povezuje s velikim brojem tranzitnih gostiju. Prilike su i u velikoj dostupnosti EU fondova koji se mogu dobro iskoristiti za jačanje ponude kulturnog, ali i svih drugih oblika turizma. Daljnji razvoj suradnje s destinacijama u okruženju na razvoju turističkih proizvoda i promociji prema tržištima sigurno će jačati imidž Brodsko-posavske županije u predstojećem razdoblju. Posebno se može istaknuti i ruralni prostor, jer upravo za zelenim i mirnim prostorima tržište pokazuje sve veći interes, posebno u kontekstu zdravstvenih kriza koje su dodatno potaknule promišljanje i potrebu za odmorom u destinacijama u kojima nisu gužve i koje pružaju zdravo okruženje. Potencijal rijeke Save još nije iskorišten, a predstavlja iznimno zanimljiv način za dolazak i posjet destinacije. Konačno, predstoji jače povezivanje s drugim gospodarskim sektorima i subjektima kako bi turistički proizvodi bili sadržajno bogatiji i time privlačniji tržištu.

Kad je riječ o prijetnjama, onda se nastavak negativnih demografskih trendova, odnosno, iseljavanja mladog stanovništva nameću kao jedna od najvećih prijetnji. Posebno je to važno zbog sve izraženijeg nedostatka kvalificirane radne snage u turizmu. Ruralni prostor, koji je sve zanimljiviji tržištu, isto tako traži poduzetničke projekte i razvoj ponude, pa iseljavanje iz ovih prostora predstavlja potencijalni problem u budućnosti. Prijetnja je i povećana konkurencija. Naime, u kontinentalnim dijelovima Hrvatske, turizam postaje sve značajnija ekonomska aktivnost, a to znači da se u okruženju stvara sve jača konkurencija Županiji. Potencijalni problem su i recesija, pad gospodarske aktivnosti a time i kupovne moći. Naime, današnja ukupna gospodarska kretanja, pod utjecajem velikih političkih nesigurnosti, ukazuju na nestabilnost koja u kratkom vremenu može donijeti negativne posljedice za turističke tokove. Na kraju, iako Brodsko-posavska županija krase lijepa i očuvana priroda, potencijalno zagađenje zraka iz industrija u okruženju može također predstavljati problem.

6. STRATEGIJA RAZVOJA TURIZMA

6.1. Načela razvoja turizma

Kad je riječ o načelima razvoja turizma važno je istaknuti da se Brodsko-posavska županija vodi s glavna tri načela, prostorne, ekonomske i društvene održivosti, a koja zajedno podrazumijevaju cjelokupnu održivost i time dugoročno promišljanje razvoja. Ova se načela nadopunjuju na osnovno temeljno polazište razvoja hrvatskog turizma, a tiče se cjelogodišnjeg turizma, održivosti i odgovornosti.

Slika 6.1.1. Načela razvoja turizam BPŽ

Prostorna održivost važna je za Brodsko-posavsku županiju ponajviše s aspekta zaštite prostora, budući da on predstavlja glavni temelj razvoja i da Županiju krasi prostori zaštićene prirode koji se tek planiraju više valorizirati kroz turizam. Za to postoji odgovornost i privatnog i javnog sektora, budući da samo sinergijskim naporima može očuvati taj prostor neumanjene kvalitete za buduće generacije.

Ekonomska održivost polazi od toga da će se u budućnosti sve veći broj poduzetnika uključivati u turističku ponudu za što je nužno osigurati njihovo umrežavanje, razviti partnerstva i suradnju. Naime, tek kvalitetnim protokom informacija, poznavanjem cjelokupne ponude i dobrim i koordiniranim aktivnostima moguće je osigurati zadovoljstvo poduzetnika i svih koji ulažu u turistički razvoj.

Društvena odgovornost odnosi se na to da svaki razvoj treba pažljivo planirati, a aktivnosti uskladiti. Pri tome valja voditi računa da se ne izgubi lokalni identitet i sve autohtone vrijednosti koje krasi ovaj prostor, u materijalnom i nematerijalnom smislu, posebno kad je riječ o kulturi života i rada, običajima i stilu života. Upravo ta očuvanost čini veliku prednost ovog cijelog prostora, jer se još uvijek nije izgubila, a tržištu predstavlja sve važniji motiv putovanja. Zbog toga je važno uključiti lokalno stanovništvo u razvoj turizma, osigurati im pravovremene i dovoljno detaljne informacije kako bi na turistima znali prenijeli jedinstvenost življenja u Županiji.

6.2. Vizija i ciljevi razvoja

Vizija kroz jasan i sažet iskaz govori o tome što dionici očekuju od turističkog razvoja i kako žele da Brodsko-posavska županija, kao turistička destinacija, izgleda za desetak godina. Vizija, s jedne strane predstavlja željenu sliku budućnosti, a s druge strane počiva na realnim osnovama, odnosno, rezultat je sagledavanja razvojnih mogućnosti i ograničenja. Vizija Brodsko-posavske županije tako odražava glavne odrednice vrijednosnog sustava stanovnika koje ocrtavaju povijest i način života, ali i želje i stremljenja lokalne zajednice prema boljoj budućnosti destinacije u kojoj žive. Stoga je iskaz vizije temeljen i na provedenim radionicama. Istovremeno, uzeti su u obzir globalni trendovi u turizmu, situacija u okruženju i potencijal za značajnije iskorake u turističkom razvoju Brodsko-posavske županije.

Radionica koja je provedena s ciljem dobivanja uvida u razmišljanja dionika ukazala je na njihovu svijest o prednostima Brodsko-posavske županije, na kojima valja temeljiti daljnji turistički razvoj - blizini i dostupnosti, lijepim krajolicima, mjestu za odmor i odmak od svakodnevice te bogatu gastronomiju. Neki od navoda su glasili: „destinacija za čisti užitak/hedonizam“, „dovoljno blizu da bude dostupna, a dovoljno daleko da pruža mir i ima očuvanu tradiciju“, „Županija za interakciju s prirodom – očuvani salaši i rančevi“, dolazak ljudi zbog „povratka na tvorničke postavke“, „destinacija za odmor i okrijepu“, „destinacija koja je dostupna i blizu – do koje ne treba ‘tri dana jahanja’“, „dovoljno daleko od užurbanosti/gradske vreve za odmak i odmor“, „destinacija očuvane tradicije života (gastronomija, običaji, tradicija, ljubaznost, rančevi i salaši)“, „mjesto s krajolicima, mirisima i okusima za pamćenje“, „destinacija s lijepim jutrima i večerima, divnih uspomena“, „prostor u kojem je vrijeme stalo“, „mir, priroda i dobra hrana“, „ljudi s dobrom dušom slavonskom“, „živi se lijepo, mirno i polako“.

Iz toga proizlazi vizija turističkog razvoja Županije.

VIZIJA TURIZMA BRODSKO-POSAVSKE ŽUPANIJE

Brodsko-posavska županija prepoznata je kao prostor koji je dovoljno blizu, jednostavno i lako dostupan, a dovoljno daleko za osjećaj odmaka od užurbanosti. Kroz integraciju s iskonskom prirodom, druženja s ljubaznim domaćinima, uživanje u rančevima i salašima, očuvanoj tradiciji i običajima, jedinstvenoj gastronomiji ili dijelima velikih umjetnika, Brodsko-posavska županija stvara osjećaj usporavanja vremena i ‘posvećenosti sebi’. Rijeka Sava i njeno okruženje, brda i šume, krajolici zanimljivi u svim godišnjim dobima, širokogrudni domaćini i doživljaj ‘granice koja spaja’ pružaju gostima upravo ono zbog čega putuju – nova iskustva, odmor i snagu za sutra.

Iz vizije proizlaze četiri glavna cilja turističkog razvoja Brodsko-posavske županije:

1. Unapređenje turističke infrastrukture
2. Unapređenje postojećih i razvoj novih turističkih proizvoda
3. Podizanje kvalitete smještajne i ugostiteljske ponude
4. Unapređenje upravljanja destinacijom

Cilj 1: Unapređenje turističke infrastrukture

Pretpostavka za razvoj turizma u destinaciji je turistička infrastruktura, podjednako u domeni privatnog (smještaj, ugostiteljstvo, turistička seljačka gospodarstva, aktivnosti i slično) kao i javnog sektora koji treba osigurati osnovne pretpostavke (npr. prometna mreža, komunalna infrastruktura, uređenost javnih površina, promet u kretanju i mirovanju, prometna i turistička signalizacija i slično) za razvoj turizma.

Kao što je detektirala analiza sažeta u SWOT matricu, u Brodsko-posavskoj županiji uspostavljena je osnovna infrastruktura za turistički razvoj – dobra prometna dostupnost Županije, razgranata mreža prometnica koja povezuje županijske turističke atrakcije, kao i atrakcije u njezinom gravitacijskom području; uspostavljena je EuroVelo Savska biciklistička ruta zajedno s rasterom biciklističkih putova i itinerera koji se kontinuirano nadograđuje i bogati ponudom; zaštićena prirodna baština pod upravom JU Slavonica postaje sve dostupnija kroz posjetiteljsku infrastrukturu i sadržaje; kulturna baština se revitalizira (Tvrđava u Slavonskom Brodu; Kuća Ivane Brlić Mažuranić i niz ostalih zahvata na manjim objektima kulturne baštine).

Slijedom ovakvog razvoja turističke infrastrukture pod neposrednim ili posrednim utjecajem sustava turističkih zajednica Brodsko-posavske županije, težnje da se prebrode trenutni nedostaci turističkog sektora Županije i kapitalizira na trendovima, daljnji naponi u području njezinog unapređenja trebali bi se usmjeriti na:

- daljnje uređenje gradskih jezgri s obzirom na to da su Slavonski Brod i Nova Gradiška, jedina dva grada Županije, nezaobilazni za sve posjetitelje ovog područja, na temelju njih posjetitelji stječu dojam o cijeloj destinaciji, tu borave (s obzirom na to da je u njima koncentracija smještajnih kapaciteta i ugostiteljskih sadržaja) te se informiraju o atrakcijama i zanimljivostima u okolici (Županiji i gravitirajućem pojasu)
- unapređenje turističke interpretacije i signalizacije neophodno je stoga što se neprekidno unapređuju atrakcije (npr. posjetiteljski centar, biciklističke staze) ili se na tržište lansiraju nove (npr. Adrenalinska šuma Bebrina, izletišta u Paljevinama), a u domeni privatnog sektora sve je više poduzetnika koji na tržište ulaze s ponudom integriranih seoskih turističkih gospodarstava (restoran, smještaj, izložbeni prostor, sport i rekreacija) kojima je potrebna odgovarajuća interpretacija
- uređenje izletišta, s obzirom na to da je Županija izuzetno bogata prirodnim ljepotama s tradicijom izleta u prirodu i popratnim aktivnostima (kupanje i ostali sportovi na vodi, šetnja u prirodi, planinarenje, brdski biciklizam, branje šumskih plodova u brdskom dijelu); pri tome bi izletišta Strmac trebalo biti prioritarno, s obzirom na njegovu tradiciju, postojeće sadržaje, činjenicu da je ono polazište za pohode i izlete u široki brdski pojas na istoku županija, koji gravitira području Nove Gradiške te za koje postoji pripremljena projektna dokumentacija.

Cilj 2: Unapređenje postojećih i razvoj novih turističkih proizvoda

Dok turistička infrastruktura predstavlja osnovni uvjet za posjećivanje i boravak u Brodsko-posavskoj županiji, razvoj turizma ovisi o raznovrsnosti i stupnju tržišne spremnosti turističkih proizvoda. Upravo je analiza prednosti i nedostataka ukazala na nedovoljan broj takvih proizvoda. Stoga je jedan od četiri strateška cilja upravo usmjeravati napore na to da se postojeći proizvodi unaprijede te da se razvijaju novi. Postojeći sustav turističkih proizvoda sastoji se od: kulturnog turizma koji obuhvaća gradski turizam, turizam baštine, manifestacije i događanja te vjerski turizam; eno i gastro turizma; turizma zasnovanog na boravku u prirodi (planinarenje, cikloturizam, lov i ribolov, seoski turizam i ekoturizam); poslovnog i tranzitnog turizma. Ovo su već postojeći proizvodi čiju je tržišnu valorizaciju potrebno unaprijediti putem marketinga, posebice promocije. Međutim, atrakcijska osnova Županije pruža mogućnost razvoja novih turističkih proizvoda, a to se odnosi prvenstveno na bolju valorizaciju rijeke Save kroz razvoj kruzinga, kako međunarodnog tako i jednodnevnih riječnih krstarenja.

Nadalje, imajući na umu činjenicu da će Županija rast turističkih dolazaka i noćenja morati temeljiti na privlačenju novih posjetitelja, dakle onih koji su prvi puta u ovom području i kojima je gravitacijsko područje jednako zanimljivo kao i područje Brodsko-posavske županije, osmišljavanje njihovog kretanja unutar županije i njezinog gravitacijskog područja potaknut će turiste na dulji boravak, posjet većem broju turističkih atrakcija, povećat će njihovu potrošnju te, u konačnici, doprinijeti višem stupnju zadovoljstva boravkom. Stoga je jedna od ključnih aktivnosti unutar ovog cilja osmišljavanje sustava turističkog obilaska Županije i njezine okolice.

Nastavljajući na uspješnu implementaciju Akcijskog plana razvoja cikloturizma, osobito imajući na umu trendove koji ukazuju na sve veću potrebu turista za aktivnim boravkom u prirodi i preduvjete koje za to ima Brodsko-posavska županija, nadogradnja ovog sustava tematiziranim biciklističkim itinererima kojima će se objediniti turističke atrakcije županije, također će pridonijeti bogaćenju portfelja turističkih proizvoda (odnosno razvoju destinacijskog lanca vrijednosti) te, stoga, i rješavanju problema kratkog boravka turista u Županiji. Razvoj konjičkog turizma, posebice rekreativno jahanje u prirodi, jednako je važan proizvod aktivnog boravka u prirodi za kojeg Županija ima izvanredne preduvjete pa je stvaranje preduvjeta, kroz uspostavu konjičkih ruta i staza, jedna je od predloženih aktivnosti u cilju razvoja novih turističkih proizvoda.

Konačno, u portfelju turističkih proizvoda važnu ulogu imaju manifestacije i ostala događanja koja okupljaju bilo veliki broj sudionika i/ili posjetitelja te time u vrijeme trajanja stvaraju dodatnu potražnju za turističkim uslugama, ali i pružaju dodatne mogućnosti za promociju destinacije kroz odnose s javnošću i oglašavanjem. Kao što je analiza atrakcijske osnove pokazala, brojna su događanja u županiji, od kojih mnoga povezana s lokalnom tradicijom ili žetvenim običajima; neka okupljaju veliki broj sudionika poput Moto susreta u Slavonskom Brodu, neka su medijski atraktivna poput CMC festivala, a neka u većoj mjeri integriraju suvremeno kulturno stvaralaštvo, poput Novogradiškog kulturnog ljeta. Većinu ovih događanja potrebno je unaprijediti u smislu programa, popratnih sadržaja i promocije kako bi privukli veći broj posjetitelja, razmotriti njihovu vremensku disperziju kako bi se izbjeglo preklapanje te razraditi plan promocije Brodsko-posavske županije kao

destinacije koja kontinuirano tijekom godine privlači individualne i organizirane posjete zanimljivim i kvalitetnim događanjima.

Cilj 3: Podizanje kvalitete smještajne i ugostiteljske ponude

Kako je analiza smještajnih kapaciteta pokazala, Županija bilježi porast, kako u apsolutnom broju smještajnih objekata i ležajeva, tako i u njihovoj kvaliteti. S jedne strane, očekuje se porast hotelske ponude u Slavonskom Brodu i Novoj Gradiški, dok se u njihovoj okolini i ruralnim područjima Županije primjećuje rast smještajnih kapaciteta, kako na obiteljskim turističkim gospodarstvima tako i u kategoriji kuća za odmor, što je jedan od oblika smještaja koji preferiraju turisti koji žele boraviti u ruralnim područjima. Dok je, s jedne strane, važno ulagati napore u kvantitativno i kvalitativno unapređenje ove ponude, smještajnu je ponudu potrebno dopuniti ponudom smještaja u kampovima, prvenstveno eko-kampovima, što je jedna od aktivnosti unutar ovog cilja. Istovremeno, u ruralnim je područjima potrebno stvoriti dodatne sadržaje, prvenstveno one koji će omogućiti upoznavanje s lokalnom tradicijom i načinom života – važnom motivacijom ruralnih/eko turista. U tom smislu, druga aktivnost unutar ovog cilja je podizanje kvalitete gastronomske i vinske ponude, posebice izvan gradova i njihove okolice. To se odnosi i na korištenje lokalnih proizvoda i receptura, njihovo prilagođavanje suvremenim gastronomskim trendovima, kao i njihovu prezentaciju i interpretaciju te tržišni plasman (registracija, pakiranje, formiranje cijena). Istovremeno, vinski turizam doživljava renesansu u našoj zemlji, kako u smislu ponude gdje se sve češće grade vinarije kao arhitektonski privlačna zdanja koja postaju turističke atrakcije same za sebe, tako i u smislu sve većeg interesa domaćih i stranih turista za njihovim obilaskom. S obzirom na to da Brodsko-posavska županija ima stanovitu vinsku i vinogradarsku tradiciju te je u njezinoj blizini Kutjevo i Požeška dolina – nacionalno afirmirana u svijetu vinoljubaca, vinski turizam treba unaprijediti u smislu podizanja kvalitete infrastrukture i sadržaja za posjetitelje vinarija kao i njihove bolje promocije.

Cilj 4: Unapređenje upravljanja destinacijom

Jedan od preduvjeta planskog i koordiniranog razvoja turizma je upravljanje destinacijom prema usvojenim instrumentima javne politike – prvenstveno ovim planom koji je usklađen i s Provedbenim programom Brodsko-posavske županije 2021. – 2025., kao i s turističkim planovima višeg reda: Strateškim marketinškim planom turizma Slavonije s planom brendiranja za razdoblje 2019. - 2025. i nedavno usvojenom Strategijom održivog razvoja turizma RH do 2030. godine. Implementacija ovog plana ovisi o dionicima koji će preuzeti ulogu njegovog ambasadora, odnosno aktivno ga promovirati te poticati sve dionike u destinaciji da svoje napore usklade s ovdje definiranom vizijom, ciljevima i aktivnostima. Kako bi se to postiglo potrebno je, pored aktivnosti na diseminaciji ovog plana:

- Podići razinu svijesti postojećih i potencijalnih poduzetnika posredno ili neposredno uključenih u turističko privređivanje o turističkim razvojnim potencijalima Županije, trendovima na tržištu, te načinima na koje mogu svojim poduzetničkim aktivnostima

kapitalizirati na mogućnostima koje nudi razvojno usmjereno županije na turističko privređivanje.

- Praćenje pokazatelja turističke aktivnosti, osobito njegove održivosti kako bi se osigurao razvoj sukladan aspiracijama lokalnih dionika i stanovnika Županije, osobito u smislu unapređenja kvalitete života i poticanja ekonomske aktivnosti kako bi se umanjio trend iseljavanja (socijalna i ekonomska održivost) te, istovremeno, minimalizirao negativan utjecaj na prostor (ekološka održivost).
- Integrirati u turističku ponudu izuzetno vrijedna i atraktivna zaštićena prirodna područja kroz zajedničku promociju i koordinirane promotivne aktivnosti svih dionika uključenih u njihovo upravljanje, osobito stoga što su, u onim područjima koja je moguće posjećivati, već uspostavljeni ili planirani sadržaji za posjetitelje.
- Diseminirati informacije o turističkom razvoju i novinama u turističkoj ponudi cijelom nizu dionika unutar i izvan županije kroz tzv. *business to business* aktivnosti; to bi obuhvatilo redovitu diseminaciju informacija kroz stručne portale i magazine, vlastiti B2B portal, dvomjesečni ili kvartalni bilten, prezentacije na stručnim okupljanjima i studijske obilasko namijenjene dionicima u destinaciji (za povećanje vidljivosti i reputaciju TZ Brodsko-posavske županije i turističkih zajednica gradova i općina), turističkim agencijama i ostalim organizatorima izleta, tijelima javne uprave izvan županije (Ministarstvo turizma RH, Hrvatska turistička zajednica) i novinarima.

6.3. Prostorno - programska koncepcija razvoja

Prostor predstavlja osnovni 'medij' u kojem se razvija turistička ponuda i ostvaruju turistički doživljaji. Stoga njegovo očuvanje i promišljanje, kako i na koji način ga koristiti, predstavlja temelj promišljanja turističkog razvoja. Posljednjih smo godina izloženi klimatskim promjenama koje snažno utječu i utjecat će na obilježja prostora.

Zbog toga je, kod planiranja turističkih aktivnosti, važno osvrnuti se i uzeti u obzir klimatske promjene i njihov utjecaj na prostor danas i potencijalno u budućnosti. Prema najnovijem istraživanju UNWTO/ITF, emisije CO₂ povezane s turizmom porasle su najmanje 60 % od 2005. do 2016., pri čemu je CO₂ povezan s prometom, koji je zbog tranzita vrlo razvijen na prostoru Brodsko-posavske županije, uzrokovao 5 % globalnih emisija u 2016. Istodobno, turističko gospodarstvo pod velikim je utjecajem klimatskih promjena, posebice područja uz rijeke, koja pokazuju visoku ranjivost i rizik od golemih utjecaja na svoje prirodne resurse povezane s turizmom, s naglaskom na erozije obale, klimatske nesigurnosti itd. Sve turističke destinacije, a posebno one s prirodnim dobrima visoke vrijednosti, trebale bi početi odgovarati na prijetnje klimatskim promjenama procjenom svoje sposobnosti prilagodbe i planiranjem strategije prilagodbe i na kraju testirati neke mjere temeljene na ekosustav, kako bi se procijenila njihova izvedivost i učinkovitost u poboljšanju otpornosti turističke destinacije na klimatske promjene.

Za navedeno je nužna nacionalna potpora, kako u tehničkom tako i u financijskom smislu, i jasna koordinacija javnog sektora u svim politikama (promet, prostorno planiranje, pomorska infrastruktura, turizam i kapacitet nosivosti, itd.) s regionalnim i lokalnim turističkim zajednicama.

Nedavno izdana „Deklaracija iz Glasgowa – Klimatske akcije u turizmu“ prepoznaje 'regenerativne' turističke pristupe i rješenja temeljena na prirodi, kao najinovativnije odgovore turističkog sektora za ublažavanje i prilagodbu klimatskim promjenama (primjerice to su obnavljanje i zaštita ekosustava, podupiranje sposobnost prirode da crpi CO₂, kao i očuvanje bioraznolikosti, sigurnosti hrane i vode).

Ojačati održivost turističkog sektora strateški je cilj, polazeći od pretpostavke da učinkovito upravljanje turizmom omogućuje stalna poboljšanja okoliša, socijalnu i gospodarsku održivost. No, za rješavanje učinaka klimatskih promjena na turistički sektor u kontekstu Brodsko-posavske županije potreban je specifičniji pristup o tome 'čime' upravljati - tj. ne samo turističkim sektorom - i 'kako' povećati otpornost.

Među brojnim potencijalnim tehnikama – inženjerskim, društveno-ekonomskim ili financijskim – za borbu protiv utjecaja klimatskih promjena, one koje se temelje na dostupnim uslugama ekosustava među jeftinijim su i dugotrajnijim rješenjima. Stoga je primarni cilj poboljšati kapacitete jedinica lokalne samouprave u razvoj novih strategija za ublažavanje i prilagodbu turizma, polazeći od ažuriranog znanja, a u nekim slučajevima i od već postojećih klimatskih strategija/procjena (projekti Sveučilišta u Slavonskom brodu i Ekobrezne) i inovativnih metoda (karte ranjivosti, indeks gradijenta otpornosti, itd.). Nadalje, nužno je uspostaviti sustav praćenja koji će omogućiti Županiji i Naturi Slavonici da mjere postizanja unaprijed definiranih poticajnih uvjeta koji bi trebali podržati buduću provedbu aktivnosti usmjerenih na mitigaciju klimatskih promjena. Konačno, među najugroženijim područjima, pod utjecajima klimatskih promjena, svakako je dolina rijeke Save i integrirana zaštićena područja i stoga je nužno, upravo u tom području, implementirati prve pilot aktivnosti.

Na temelju analize i valorizacije turističke resursne osnove u Poglavlju 2. predložena je koncepcija turističke prostorne organizacije Brodsko-posavske županije, prikazane na slici 6.3.1.

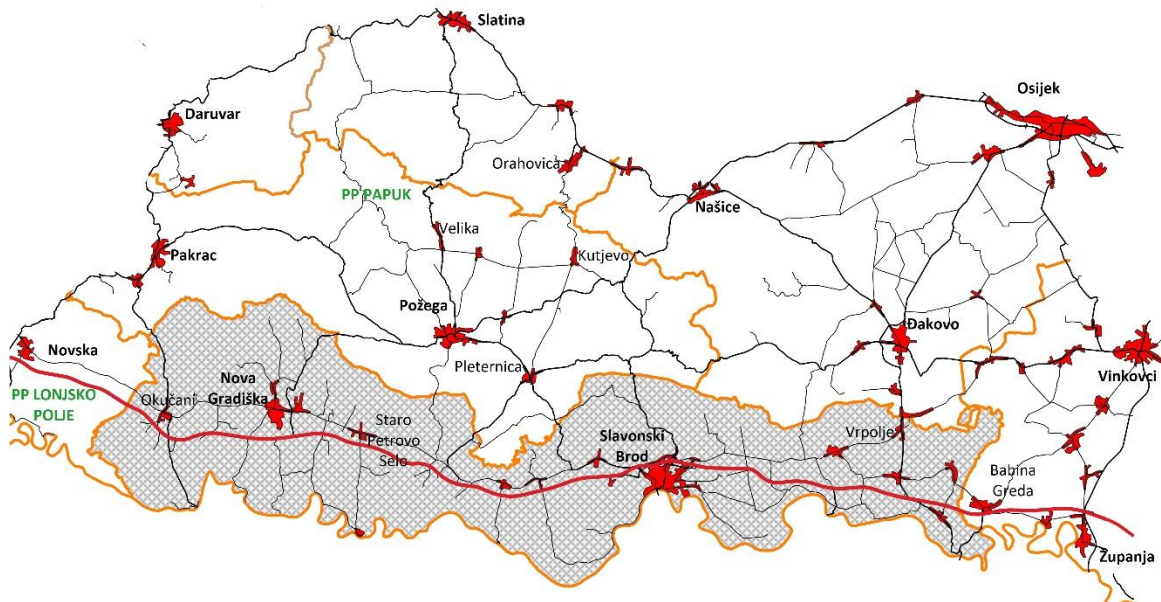
Koncepcija turističke prostorne organizacije, organski se razvila iz prirodnih i kulturno-povijesnih te gospodarskih datosti prostora.

Turistička destinacija Brodsko-posavske županije obuhvaća prostor omeđen planinskim lancem Psunja, Požeške gore i Dilja prema sjeveru i rijekom Savom koja županiju omeđuje s juga.

Prometnu okosnicu čini autocesta Zagreb – Lipovljani koja se proteže županijom u pravcu zapad – istok te sjeverno od nje i s njom paralelna državna cesta. Nadalje, pet je prometnih pravaca okomito na autocestu koji korespondiraju sa čvorištima na autocesti. To su prometnice prema Lipiku i Daruvaru na samom zapadu Županije, potom redom prema Požegi, Pleternici, Kutjevu/Našicama i Đakovu/Osijeku. Ova cestovna mreža izvrsno povezuje turističke atrakcije i popratnu turističku infrastrukturu Županije. Stoga svako čvorište na auto-cesti omogućuje posjet ključnim atrakcijama – gradovima Slavonski Brod i Nova Gradiška, te atrakcijama u ruralnom prostoru Županije.

Takav koncept pruža mogućnost kreiranja različitih tematskih ili integriranih sustava obilaska, kako unutar same Županije, tako i u njezinom gravitacijskom području.

Slika 6.3.1. Posjetiteljski krug

Autorica: dr.sc. Izidora Marković Vukadin

Slavonski Brod na istoku i Nova Gradiška na zapadu logične su ishodišne točke obilaska u kojima već postoji osnovna turistička infrastruktura. U prostranom ruralnom prostoru, osobito u artikuliranim seoskim sredinama i oko postojećih izletišta, već su se počele uređivati različite vrste smještajnih objekata ruralnog turizma, što bi se trebalo unaprijediti i ubrzati mjerama turističke politike temeljena i na ovom planu.

Prirodno-geografski i prometni uvjeti dijele ovaj prostor na tri cjeline, što je već utvrđeno u prethodnim analizama i sintezi:

- **NIZINSKI DIO UZ RIJEKU SAVU**

Ovaj prostor obuhvaća područje južno od autoceste Zagreb – Lipovljani do rijeke Save, odnosno granice s Bosnom i Hercegovinom. Tu se redom, od istoka prema zapadu, nalazi najveći broj zaštićenih prirodnih područja - dio Parka prirode Lonjsko Polje, potom Prašnik i pašnjak Iva, Jelas polje, Bara Dvorina, i Gajna, potom Slavonski Brod te, zbog kulturne baštine, atraktivna mjesta Davor i Slavonski Kobaš.

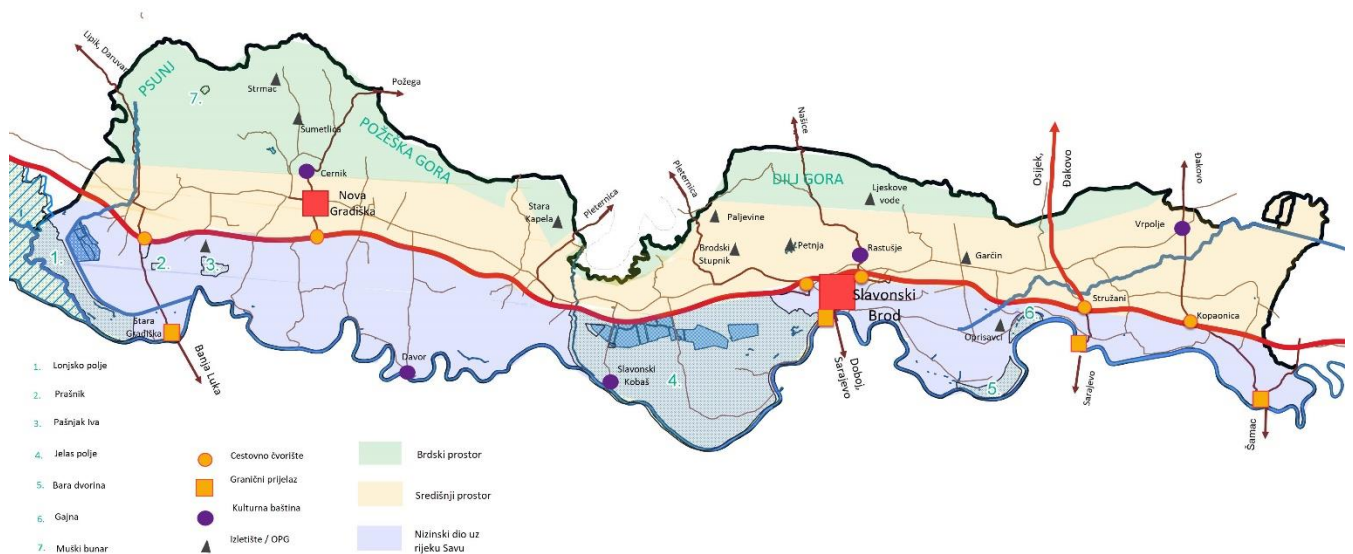
- **SREDIŠNJI PROSTOR**

Obuhvaća prostor sjeverno od autoceste Zagreb – Lipovljani do viših predjela brdskih masiva Psunja, Požeške gore i Dilja. To je dugačko, relativno usko područje u kojem su koncentrirana naselja uzduž državne ceste A3 i preko kojeg prolazi mreža prometnica koje županiju spajaju s gradovima na sjeveru (Daruvarom, Požgom, Pleternicom, Našicama, Osijekom). U ovom prostoru nalazi se Nova Gradiška, te u njezinoj neposrednoj blizini Cernik, na cesti prema Pleternici eko-etno selo Stara Kapela, te sjeverno od Slavonskog Broda koncentracija izletišta (Brodski Stupnik, Paljevine, Petnja, Ljeskove vode, Rastušje, Garčin). Prema istoku, na prometnom pravcu Đakovo/Osijek nalazi se Vrpolje sa spomen galerijom Ivana Meštovića.

- **BRDSKI DIO**

Ovo je prostorno najmanji, no turistički vrlo atraktivan dio Županije koji obuhvaća više dijelove Psunja, Požeške gore i Dilja. Ispresijecan je već spomenutim prometnicama prema sjeveru, premrežen lokalnim prometnicama, šumskim cestama, planinarskim i biciklističkim stazama. Psunj je na istočnom dijelu, gdje su dva popularna izletišta, Šumetlica i Strmac, od kuda se račvaju planinarske staze, a tu je i zaštićeno prirodno područje Muški bunar. Dilj gora nalazi se sjeverno od Slavonskog Broda. Polazište za obilazak je planinarski dom Đuro Pilar, a Ljeskove vode su popularno izletišta.

Slika 6.3.2. Prostorna organizacija turističkih resursa

Autori: Renata Tomljenović i Izidora Vukadin Marković

Programski, u svakoj cjelini moguće je razviti niz zanimljivih i tržištu atraktivnih turističkih proizvoda.

NIZINSKI DIO UZ RIJEKU SAVU – 'MIJENE PRIRODE'

Glavna obilježja	Rijeka Sava, mir, opuštanje, ekologija (Stapanje s prirodom) – iskonska (prašuma), integrirana (prožeto djelovanje prirode i čovjeka). Savska dolina, koju obilježavaju niske nadmorske visine i ravničarska područja u kombinaciji s nizinama polumočvarnih obilježja (plavni pašnjaci, šume i livade). Važno je istaknuti da se radi o rijetko naseljenom prostoru, čemu doprinosi granični položaj prema BiH i poplavne nizine. Na području se nalazi nekoliko većih i manjih ZP (Lonjsko polje, Prašnik, pašnjak Iva, Jelas ribnjaci, Jelas polje Bara Dvorina i Gajna). U savskoj ravnici smjestio se i Slavonski Brod – glavni i najveći grad Županije
Turistički proizvodi	<ul style="list-style-type: none"> - Promatranje šumskih sustava - Pješčenje (bez staza) - Promatranje ptica (Jelas Ribnjaci, Bara Dvorina) - Promatranje ostale flore i faune i prirodnih procesa - Jahanje konja/vožnja u kolima; Jelas Polje i pašnjak Iva, Gajna - Eko-agro turizam (Slavonski Kobaš) - Bicklizam - (Potencijalno) kanuing (u dijelu godine) – u poplavnim poljima (Jelas Polje, Bara Dvorina) - Prezentacija autohtonih pasmina i načina uzgoja - Upoznavanje s kulturom života i rada (autohtone pasmine – ekstenzivna ispaša) - Ribolov - Seoski turizam - Riječni krizing

SREDIŠNJI DIO – 'PROSTOR SPAJANJA'

Glavna obilježja	Najgušće naseljen prostor, prostor naselja, ljudi, kulture i zbivanja. Prostor stvaranja i tradicije. U ovom prostoru nalazi se najveća koncentracija naselja i naseljenosti, pri čemu se veličinom i značajem izdvajaju Nova Gradiška, Staro Petrovo Selo, Cernik, Okučani, Sibinj i Vrpolje. Naselja su nizinskog tipa uz glavne prometnice, te ih obilježava izmjena tradicijske gradnje i suvremenih elemenata gradnje.
Turistički proizvodi	<ul style="list-style-type: none"> - Proizvodi kulture: gradski turizam, turizam baštine, manifestacije, muzeji, izložbe/poznate osobe - Enogastronomija: očuvana lokalna gastronomija, vinski turizam - Vjerski turizam

PLANINSKI DIO – 'PROSTOR ODMAKA I HEDONIZMA'

Glavna obilježja	Prostor rekreacije i aktivnog odmora, mira i tišine, hedonizma. Ovaj prostor obilježen je dinamikom reljefa obronaka Dilja, Psunja i Požeškog gorja, te bogatom vegetacijom, prvenstveno šumama
Turistički proizvodi	<ul style="list-style-type: none"> - Proizvodi aktivnog odmora: <i>trekking</i>, planinarenje, brdski biciklizam - Lov - Foto safari - Seoski turizam

7. UNAPREĐENJE UPRAVLJANJA DESTINACIJOM

Turističke zajednice, prema Zakonu o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma (NN 52/29 i NN 42/20) djeluju po modelu destinacijskih menadžment organizacija. One okupljaju dionike iz javnog, privatnog i civilnog sektora radi strateškog i operativnog upravljanja destinacijom i ostvarivanje zajedničke, prethodno, usuglašene, vizije.

Sustav turističkih zajednica, po tom modelu, čine: 1) lokalna turistička zajednica kao destinacijska menadžment kompanija za područje jedne ili više jedinica lokalne samouprave, otoka, rivijera ili slične prostorne cjeline, 2) regionalna turistička zajednica osnovana kao regionalna destinacijska menadžment organizacija za područje jedne ili više jedinica područne (regionalne) samouprave, 3) Turistička zajednica grada Zagreba i 4) Hrvatska turistička zajednica.

Kada se turističke zajednice (bilo lokalne ili regionalne) osnivaju za područje više jedinica lokalne samouprave, dužne su voditi se načelom teritorijalne pripadnosti istoj regionalnoj turističkoj zajednici. Isto tako, prema Zakonu, kada se turističke zajednice osnivaju za područje više jedinica lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave, dužne su voditi se načelom prostorno funkcionalne cjelovitosti te mogućnostima financiranja za ostvarivanje zadaća turističke zajednice.

Prema istom Zakonu, kada se turističke zajednice osnivaju za područje više jedinica lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave, Ministarstvo turizma i sporta daje suglasnost za osnivanje, na prijedlog povjerenstva koje imenuje ministar nadležan za poslove turizma.

Aktualni Zakon o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma omogućio je udruživanje turističkih zajednica s ciljem kvalitetnije provedbe aktivnosti kojima se bave. Tako se lokalne i regionalne turističke zajednice te jedinice lokalne samouprave, ako za područje jedinice lokalne samouprave nije osnovana turistička zajednica, mogu međusobno sporazumom udružiti radi zajedničkog provođenja jedne ili više aktivnosti usmjerenih razvijanju turističkih proizvoda i promociji destinacije, tako da zajedničkim aktivnostima djeluju kao jedna jedinstvena destinacija. Pri tome Zakon turističku destinaciju definira kao tržišno i turistički valoriziranu prostornu cjelinu, koja predstavlja cilj turističkih putovanja i obuhvaća područje jedne ili više jedinica lokalne ili područje (regionalne) samouprave. One aktivnosti koje se definiraju kao zajedničke, turističke zajednice koje su sklopile predmetni sporazum ne smiju dodatno obavljati samostalno ili drugačije nego što je određeno sporazumom. Udruživanje se provodi uz prethodnu suglasnost Ministarstva turizma i sporta.

Ministarstvo turizma i sporta potiče udruživanje turističkih zajednica i osnivanje za područja više jedinica lokalne, odnosno regionalne samouprave kroz dodjelu financijskih sredstava. Turističke zajednice na raspolaganju imaju formalno ili projektno (tzv. sporazumno) udruživanje.

Formalno udruživanje. Formalno se mogu udružiti više lokalnih jedinica za područje više jedinica lokalne samouprave, otoka, rivijere i sličnih prostornih cjelina (prostorno-funkcionalna cjelovitost) i više regionalnih turističkih zajednica za područje više jedinica područne (regionalne) samouprave. Pri tome je važno voditi se načelom prostorno funkcionalne cjelovitosti, kako bi se mogle ostvarivati zadaće turističke zajednice. Tako osnovane turističke zajednice stječu pravnu osobnost nakon što

se upišu u Upisnik turističkih zajednica, a temeljem suglasnosti Ministarstva turizma i sporta i na prijedlog Povjerenstva kojeg imenuje resorna ministrica.

Projektno (sporazumno) udruživanje. Ovaj oblik udruživanja provodi se radi zajedničke provedbe jedne ili više aktivnosti vezane uz razvoj proizvoda ili promocija, također na način da se djeluje kao jedinstvena destinacija. Njime se ne stječe pravna sposobnost niti se upisuje u Upisnik turističkih zajednica. Ministarstvo turizma i sporta također daje prethodnu suglasnost za udruživanje. Ovim se načinom mogu udružiti lokalne i regionalne turističke zajednice te turističke zajednice i jedinice lokalne samouprave koje nemaju osnovanu turističku zajednicu za svoje područje.

Formalno i projektno (sporazumno) udruženim turističkim zajednicama i jedinicama lokalne samouprave, prema Pravilniku o kriterijima za dodjelu sredstava iz Fonda za udružene turističke zajednice (NN 4/2022) dodjeljuju se sredstva koja se nalaze na posebnom računu Hrvatske turističke zajednice. Za formalno udružene predviđeno je 70 % sredstava iz tog Fonda, a za projektno (sporazumno) 30 % sredstava. Prema Pravilniku, formalno udružene mogu koristiti sredstva za financiranje projekata za različite aktivnosti unutar poslova istraživanja i strateškog planiranja, razvoja turističkih proizvoda, komunikacija i oglašavanja, destinacijskog menadžmenta, programa/projekata koji se realiziraju sredstvima iz EU fondova. Projektno (sporazumno) udružene turističke zajednice i jedinice lokalne samouprave sredstva mogu koristiti za financiranje projekata i programa utvrđenih Sporazumom o udruživanju. Kod obrazlaganja projekata važno je naglasiti stvaranje dodane vrijednosti kod turističkih proizvoda kao i njihovu usmjerenost na specifične tržišne segmente gostiju, umrežavanja sadržaja s ciljem rasta kvalitete kao i inovativnost. Osim toga, važno je da planirani projekt pokaže svoju dugoročnost i originalnost kao i utjecaj na kvalitetu života lokalnog stanovništva.

8. MARKETINŠKI PLAN TURIZMA

8.1. Sustav turističkih proizvoda

Sagledavajući resursno atrakcijsku osnovu Brodsko-posavske županije kao bazu za promišljanje i razvoj turističkih proizvoda, trendove na turističkom tržištu i obilježjima tržišnih segmenata, moguće je za Brodsko-posavsku županiju definirati sljedeći portfelj turističkih proizvoda.

Slika 8.1. Sustav turističkih proizvoda Brodsko-posavske županije

KULTURNI TURIZAM	Gradski turizam
	Turizam baštine
	Manifestacije i događanja
	Vjerski turizam
ENO I GASTRONOMSKI TURIZAM	Gastronomski turizam
	Turizam vina
REKREACIJA I BORAVAK U PRIRODI	Planinarenje
	Cikloturizam
	Lov i ribolov
	Seoski turizam/ Odmor u ruralnom prostoru
	Ekoturizam
POSLOVNI TURIZAM	Stručni skupovi/ <i>Team building</i>
	Sportske pripreme i natjecanja/Adrenalinski sportovi
POSEBNI PROIZVODI	Tranzitni turizam
	Riječni kruzing

Izvor: Institut za turizam

Primarni
 Sekundarni
 Tercijarni

Primarni turistički proizvodi su u grupama kulturnog turizma, rekreacije i boravka u prirodi te eno i gastronomskog turizma, ali i tranzitni turizam, koji će očekivano, zbog lokacije Brodsko-posavske županije, i u budućnosti predstavljati jedan od glavnih proizvoda Županije. Primarne proizvode dalje slijede sekundarni i tercijarni proizvodi koji će nadopunjavati paletu turističkih proizvoda i pridonositi raznolikosti, kvaliteti i bogatstvu cjelokupne destinacijske ponude. U nastavku se opisuju

turistički proizvodi, njihova obilježja i faktori uspjeha, potom specifično za Županiju: glavne atrakcije, pozicioniranje i ciljni segmenti, potrebne razvojne aktivnosti te komunikacija s tržištem.

Glavna obilježja i faktori uspjeha turističkih proizvoda

KULTURNI TURIZAM

Obilježja tržišta	<p>Kulturni turizam obuhvaća putovanja motivirana upoznavanjem kulturne baštine, povijesti, kulture, umjetnosti, tradicije, 'kulture života i rada' kao specifičnosti nekog prostora. Oko 40 % svih međunarodnih odmorišnih putovanja sadrži komponentu kulture¹⁶, a kultura sve više postaje i primarni motiv za putovanja. Sve brojnija starija populacija s dovoljno slobodnog vremena i dobrim prihodima te sve obrazovanija mlađa populacija kreiraju rastuću potražnju za proizvodima kulturnog turizma. Tome treba dodati i multigeneracijska putovanja koja postaju sve popularnija u suvremenom društvu. Generalno, kulturni se turizam može promatrati unutar dvije grupe: prva koja je motivirana kulturom (5-10 % svih kulturnih turista), tj. oni koji primarno žele učiti, otkrivati i doživjeti lokalnu kulturu i druga, kojoj su kulturni sadržaji dio ukupnog turističkog doživljaja. Kulturni turizam obilježava potreba turista za sudjelovanjem, uključivanjem u aktivnosti, doživljajem kulture kroz inovativnu prezentaciju i <i>storytelling</i>. Sve je više kulturnih turista koji izbjegavaju gužve koje se stvaraju oko kulturnih atrakcija te preferiraju osobnija, manja i autentična kulturna mjesta. Oni u pravilu troše više od drugih turista i često borave dulje u destinacijama. Preferiraju kontakt i komunikaciju s lokalnom populacijom. Glavna europska tržišta za proizvode kulturnog turizma čine Nijemci, Britanci, Talijani, Francuzi i Nizozemci.</p>
Faktori uspjeha	<ul style="list-style-type: none"> • Uređenost destinacija, kvalitetna signalizacija i interpretacija kulturnih atrakcija • Autentičnost kulturnih sadržaja i cjelovitost u njihovoj interpretaciji • Razrađene i dobro osmišljene ture • Povezani kulturni sadržaji i razvijeni programi prilagođeni različitim ciljnim segmentima • Povezani sadržaji vezani uz kulturu s drugim turističkim sadržajima u destinaciji, primjerice, aktivnim odmorom

¹⁶ World Tourism Organization (2018), *Tourism and Culture Synergies*, UNWTO, Madrid

ENOGASTRONOMSKI TURIZAM

Obilježja tržišta	<p>Gastronomski turizam predstavljaju putovanja motivirana okusima mjesta kroz koje se može 'osjetiti mjesto'. Enogastronomski turizam u širem značenju predstavlja kulturni turizam i smatra se da oko 60 % ove grupe turista sudjeluje i u nekoj kulturnoj aktivnosti u destinaciji. Gastronomski turisti posjećuju festivale hrane, kušaonice, idu na gastronomske ture, posjećuju muzeje i trgovine specijalizirane za enogastronomiju, idu na vinske ceste, posjećuju lokalne proizvođače, zanima ih način proizvodnje, obavezno posjećuju lokalne tržnice, vole naučiti nešto novo kroz kulinarske tečajeve i slično. Ovaj segment turista važan je iz više razloga. Prvo, oni pridonose lokalnoj ekonomiji, jer vole odlaziti u restorane i kupovati lokalne proizvode. Također, dobro razumiju pitanje zdravlja i održivosti pa se i u skladu s time odnose prema lokalnim vrijednostima. I konačno, oni nisu vezani uz sezonu tj. putuju tijekom cijele godine. Europa predstavlja veliko tržište za enogastro turiste i neka istraživanja pokazuju da čak 3-5 % od svih europskih turista čine oni koji primarno putuju zbog gastronomije. Oko 25 % potrošnje na putovanju otpada im na hranu i pića. Važno je spomenuti i da, na 80 % turista koji putuju radi odmora, iskustva s hranom i pićem uvelike utječe na ukupno zadovoljstvo boravkom u destinaciji.</p>
Faktori uspjeha	<ul style="list-style-type: none"> • ponuda specifičnih/jedinstvenih jela i pića koja se vežu uz destinaciju • povezivanje enogastronomskih doživljaja s kvalitetnim <i>storytellingom</i> • povezana ponuda različitih mogućnosti upoznavanja lokalne gastronomske i vinske tradicije: tržnice, restorani, festivali, tečajevi, muzeji, lokalni proizvođači

REKREACIJA I BORAVAK U PRIRODI

Obilježja i kretanja	<p>U Brodsko-posavskoj županiji rekreacija i boravak u prirodi uključuju brojne aktivnosti: konjički turizam, trekking, planinarenje, cikloturizam, lov i ribolov, ekoturizam. Planinarenje i trekking obuhvaća rekreativno kretanje po prirodi obilježenim ili neobilježenim stazama. Zbog očuvane i atraktivne prirode, ovaj proizvod tek treba snažnije razvijati budući da, u kontekstu potrebe za zdravim životom i rekreacijom, potražnja neprekidno raste. Ovaj proizvod je i u skladu s principima održivosti i podrške lokalnoj zajednici, planinarenje i šetnje povezuju ljude s prirodom, omogućuju im uživanje u krajolicima i vizurama, zbog čega su ruralni prostori posebno interesantni za ovaj segment. Uz to, šetnje i</p>
----------------------	--

planinarenje mogu biti različitog intenziteta, kombinirani s drugim aktivnostima, u grupi ili samostalno.

Faktori uspjeha	<ul style="list-style-type: none"> • lijepa, zanimljiva i očuvana priroda/slikovitost • uređene i označene staze s vidikovcima • kvalitetni smještaj i ugostiteljski sadržaji specijalizirani za pojedine segmente gostiju • dostupne i uređene atrakcije
-----------------	---

POSLOVNI TURIZAM

Obilježja i kretanja	<p>Poslovni turizam odnosi se na sastanke, skupove i konferencije koje se organiziraju često u destinacijama koje imaju i druge atraktivne oblike turističke ponude. Najvažnije grupe su skupovi korporacija, <i>incentive</i> putovanja ili <i>team building</i>. Posljednjih je godina, uslijed krize, sve izraženiji trend organizacije poslovnih događanja u bližim destinacijama, što je svakako zanimljivo za Brodsko-posavsku županiju. Također, valja istaknuti i gradnju hotela u Slavskom Brodu koji će ovu Županiju, svojim kongresnim kapacitetima, staviti na ovo tržište. Ovdje treba spomenuti i sportske pripreme i natjecanja, kao i različita sportsko-rekreacijska događanja</p>
----------------------	---

Faktori uspjeha	<ul style="list-style-type: none"> • atraktivnost destinacije i sadržajnost ponude • sigurnost i dostupnost destinacije i njenih sadržaja • tehnička opremljenost i kapaciteti • profesionalne receptivne agencije • kvalitetna hotelska i enogastronomska ponuda
-----------------	--

POSEBNI PROIZVODI

Obilježja i kretanja	<p>Ovdje se ponajprije misli na tranzitni turizam i riječna krstarenja. Tranzitni se turizam odnosi na osobe koje ostvaruju noćenje ili turističku potrošnju tijekom proputovanja od mjesta polaska do mjesta dolaska. Zbog svoje pozicije, dostupnosti i blizine destinacija uz autocestu, Brodsko-posavska županija, upravo od tranzitnih gostiju ostvaruje velik broj noćenja (u odnosu na druge slavonske županije). Riječna krstarenja posljednjih godina obilježavaju kontinuirane stope rasta i također predstavlja zanimljiv proizvod za Brodsko-posavsku županiju, a uređenjem pristaništa otvaraju se velike mogućnosti i za ovaj segment gostiju. Time bi se iskoristio turistički potencijal rijeke Save, kao i generalno tog dijela zanimljivog za Županiju.</p>
----------------------	---

Faktori uspjeha	<ul style="list-style-type: none"> • kvalitetna turistička signalizacija i interpretacija • kvalitetna infrastruktura i opremljenost stajališta • dobra organizacija izleta/tura prilagođena ciljnim segmentima gostiju
-----------------	--

- kvalitetna ugostiteljska i trgovačka ponuda
- dobra informiranost gostiju o ponudi u destinaciji

Opis turističkih proizvoda za Brodsko-posavsku županiju

TURIZAM BAŠTINE	
Glavne atrakcije	<ul style="list-style-type: none"> • Tvrđava u Slavonskom Brodu • Kuća Ivane Brlić Mažuranić • Spomen dom D. Tadijanovića • Spomen galerija Ivana Meštrovića • Gradski muzej Nova Gradiška • Kula Gračanica kod Baćin dola • Dvorac Marković-Kulmer u Cerniku • Crkve i samostani: Franjevački samostan sa crkvom Sv. Petra u Cerniku, Franjevački samostan sa crkvom Sv. Trojstva u Slavonskom Brodu, crkva Bezgrešnog začeća bl. Djevice Marije i crkva sv. Terezije Avilske u Novoj Gradiškoj, crkva sv. Ivana Krstitelja u Slavonskom Kobašu, crkva Rođenja bl. Djevice Marije u Novoj Kapeli, crkva sv. Martina u Lovčiću, crkva sv. Marije Magdalene u Bebrini, crkva sv. Mihovila Arhanđela u Dubočcu, kapela sv. Stjepana u Glogovici, crkva Rođenja sv. Ivana Krstitelja u Vrpolju • Arheološki lokalitet Stari Perkovci-Dobrevo u općini Vrpolje • Ostalo: očuvana ruralna sredina Stara Kapela, arheološka nalazišta antičke Marsonie u Slavonskom Brodu i na lokalitetu Zapolje
Pozicioniranje	Brodsko-posavska županija – dom velikih umjetnika
Ciljni segmenti	<ul style="list-style-type: none"> • Obitelji s djecom • Školske ekurzije • Putnici u tranzitu • Putnici privučeni kulturom • Kulturnjaci – generalisti, turisti koji putuju i obilaze kulturne znamenitosti
Sadržaji i aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Kulturne rute – posjet muzejima i galerijama • Kulturne manifestacije • Kreativne radionice
Komunikacija s tržištem	<ul style="list-style-type: none"> • Usmjerena na tržišne segmente • Preporuke i prijedlozi obilaska • Najava događanja i manifestacija – posebne kampanje za 'marker' događanja

MANIFESTACIJE I DOGAĐANJA

Glavne atrakcije	<ul style="list-style-type: none"> • Brodsko kolo • U svijetu bajke Ivane Brlić Mažuranić • Brodsko glazbeno ljeto • Mega Bikers susreti • Katarinski sajam starih zanata u Slavonskom Brodu • CMC festival • Slavonija Open • Ribarske večeri u Davoru • Novogradiško glazbeno ljeto • Stupnička berba grožđa • Ižimača u Beravcima • Orio vita
Pozicioniranje	Brodsko-posavska županija – destinacija brojnih događanja inspiriranih baštinom i suvremenim načinom života
Ciljni segmenti	<ul style="list-style-type: none"> • Posjetitelji događanja koji dolaze u ulozi gledatelja • Sudionici događanja – motivirani sudjelovanjem, bilo kao izvođači, natjecatelji ili izlagači
Sadržaji i aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Osigurana infrastruktura za prihvata gostiju • Sigurnost posjetitelja i sudionika • Kvalitetna suradnja organizatora događanja sa ostalim uključenim dionicima u destinaciji • Gradnja imidža 'marker' manifestacija/podizanje njihove prepoznatljivosti • Osmišljeni paketi usluga (ulaznice, smještaj, atrakcije) i poticanje prodaje
Komunikacija s tržištem	<ul style="list-style-type: none"> • Izrada posebnog promocijskog plana (kampanja) za glavna/'marker' događanja • Evaluacija događanja i unaprjeđenje promocijskih aktivnosti

GRADSKI TURIZAM

Glavne atrakcije	<ul style="list-style-type: none"> • Slavonski Brod s povijesnom jezgrom • Nova Gradiška s povijesnom jezgrom
Pozicioniranje	Mali gradovi lijepe i ugodne atmosfere za predah i stanku
Ciljni segmenti	<ul style="list-style-type: none"> • Turisti u tranzitu • Turisti u ruralnom području koji obilaze grad • Turisti koji žele upoznati ruralnu okolicu, a borave u gradu
Sadržaji i aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Uređene gradske jezgre (fasade, klupe, ugostiteljski objekti, rasvjeta, šetnice, parkovi, izlozi i dr.) • Kvalitetni restorani s ponudom lokalnih jela • Trgovine s mogućnošću kupnje lokalnih i autohtonih proizvoda i suvenira • Jednostavna i laka dostupnost informacijama o ponudi u okruženju • Kvalitetna interpretacija i signalizacija

Komunikacija s tržištem	<ul style="list-style-type: none"> • Turistička i prometna signalizacija • Vodiči i karte za individualni obilazak • Isticanje glavnih 'ikona' grada/imidž poruke i materijali
-------------------------	---

VJERSKI TURIZAM

Glavne atrakcije	<ul style="list-style-type: none"> • Franjevački samostan sa crkvom sv. Petra u Cerniku • Franjevački samostan sa crkvom sv. Trojstva u Slavanskom Brodu
Pozicioniranje	Brodsko-posavska županija: destinacija mira i duhovnosti
Ciljni segmenti	<ul style="list-style-type: none"> • Vjerom inspirirani turisti koji kombiniraju vjerska iskustva sa ostalim svjetovnim motivima • Kulturni turisti – privlače ih crkve i samostani, zajedno s umjetninama koje posjeduju, zbog njihovih kulturnih, arhitektonskih, estetskih i umjetničkih kvaliteta
Sadržaji i aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Obilazak galerija i kulturna događanja u samostanima
Komunikacija s tržištem	<ul style="list-style-type: none"> • Ciljana promocija prema vjerskim i kulturnim turistima

GASTRONOMSKI TURIZAM

Glavne atrakcije	<ul style="list-style-type: none"> • Autohtone namirnice i jela: tijesto 'na brdo', Cernički ćupteti • Restorani s ponudom lokalne tradicijske hrane ('Okusi graničarskog kraja')
Pozicioniranje	Destinacija autohtonih jela koja su nastajala na granici koja spaja
Ciljni segmenti	<ul style="list-style-type: none"> • <i>foodies</i> • vinski turisti • kulturnjaci
Sadržaji i aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Kvalitetna gastronomska ponuda povezana s destinacijskim lancem vrijednosti – restorani, manifestacije, rute, trgovine • Škole i tečajevi kuhanja • Obilazak i prezentacija 'Slavonskog dućana' • Gastronomska iskustva prilagođena ciljnim segmentima (cikloturisti, planinari,..) • Gastronomske manifestacije i događanja
Komunikacija s tržištem	<ul style="list-style-type: none"> • Naglasak na izvornom i domaćem • <i>Storytelling</i> • Izdvajanje i posebna promocija 'marker' namirnica/jela • Promocija kroz online kanale • Posebne imidž kampanje

TURIZAM VINA

Glavne atrakcije	<ul style="list-style-type: none"> • Stupničko vinogorje • Brodsko vinogorje • Novogradiško vinogorje
Pozicioniranje	Destinacija koja spaja vina s okusima graničarskog kraja
Ciljni segmenti	<ul style="list-style-type: none"> • Vinski turisti

	<ul style="list-style-type: none"> • Srednja i starija dob • Mladi
Sadržaji i aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Ponuda aktivnog turizma kroz vinske puteve • <i>Storytelling</i> vinara (pjenušac) • Ponuda i prezentacija vina u restoranima • Mogućnost kupnje lokalnih vina u lokalnim trgovinama • Povezivanje u vinske rute na području Slavonije
Komunikacija s tržištem	<ul style="list-style-type: none"> • Ciljana promocija • Uključivanje vinara u promociju

PLANINARENJE/TREKKING

Glavne atrakcije	<ul style="list-style-type: none"> • Psunj, Požeška gora i Dilj • Slikovita područja uz vinogorja • Zaštićeni prostor, posebno Prašnik, Gajna i Pašnjak Iva
Pozicioniranje	Destinacija aktivnog odmora u otkrivanju iskonske prirode
Ciljni segmenti	<ul style="list-style-type: none"> • gosti iz urbanih sredina • populacija višeg stupnja obrazovanja i eko turisti
Sadržaji i aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> • planinarenje laganim stazama i lijepim vinorodnim područjima • hodanje zaštićenim prostorima uz edukaciju • hodanje područjima uz vizure ravnice, rijeke i domaćih životinja
Komunikacija s tržištem	<ul style="list-style-type: none"> • naglasak na zaštićenim prostorima i netaknutoj iskonskoj prirodi • isticanje iznimnih prirodnih vizura u različita doba dana i različita godišnja doba/promjene vizura prirode

CIKLOTURIZAM

Glavne atrakcije	<ul style="list-style-type: none"> • Međunarodna (EuroVelo) ruta 'Sava' • Državna ruta br. 2, 8 i 9 i lokalne biciklističke rute • Državne rute br. 8 i 9 i lokalne biciklističke rute • Ostale označene i neoznačene rute u Županiji, kako one namijenjene cestovnim i trekking biciklima, tako i one namijenjene korisnicima brdskih bicikala
Pozicioniranje	Destinacija velikog izbora ruta različitih težina i tema i uživanja u iskonskoj prirodi
Ciljni segmenti	<ul style="list-style-type: none"> • Cikloturisti • Obitelji s djecom • Gosti rekreativci iz urbanih cjelina • Populacija više ekološke svijesti
Sadržaji i aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> • uređene i sigurne biciklističke rute • Ponuda specijaliziranih smještajnih objekata • Kvalitetna i prilagođena ugostiteljska ponuda • Opremljene atrakcije za sigurno odlaganje bicikla • Kvalitetno interpretirane atrakcije na rutama • Raspoloživost i dostatnost servisnih usluga

	<ul style="list-style-type: none"> • Raspoloživost educiranih i certificiranih ciklovodiča
Komunikacija s tržištem	<ul style="list-style-type: none"> • Ciljana promocija za cikloturiste (online i tradicionalni materijali) • Kvalitetni kartografski materijali i aplikacije, s naglaskom na GPS tehnologiju

LOV I RIBOLOV

Glavne atrakcije	<ul style="list-style-type: none"> • Rijeka Sava • Lovišta (Radinje, Migalovci, Obronci Psunja i Puavice) • Vode stajačice i tekućice za rekreativni i sportski ribolov
Pozicioniranje	Destinacija 'života uz Savu'
Ciljni segmenti	<ul style="list-style-type: none"> • Lovci i ribolovci • Lovački savezi i društva • Ribolovni savezi i društva
Sadržaji i aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Opremljene destinacije specijaliziranim trgovinama za potrebe lovaca i ribolovaca • Sigurna i promovirana lovišta • Specijalizirani smještaj • Kvalitetna ugostiteljska ponuda • Dobro organizirana lovačka društva
Komunikacija s tržištem	<ul style="list-style-type: none"> • Ciljana promocija putem specijaliziranih kanala promocije

SEOSKI TURIZAM/ODMOR U RURALNOM PROSTORU

Glavne atrakcije	<ul style="list-style-type: none"> • Stara Kapela • Očuvane ruralne sredine/sela
Pozicioniranje	Destinacija očuvane tradicije i stila života u ruralnim prostorima
Ciljni segmenti	<ul style="list-style-type: none"> • Gosti srednje životne dobi • Obitelji s djecom • Mlađi gosti koji traže odmak od stresa
Sadržaji i aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Autentična ponuda u ruralnom okruženju • Mogućnost sudjelovanja u seoskim aktivnostima • Kvalitetna gastronomija • Boravak u naseljima očuvanim tradicijskim uređenjem
Komunikacija s tržištem	<ul style="list-style-type: none"> • Naglasak na autohtonosti i izvornosti • Prenošenje atmosfere mira i opuštanja, odmaka od užurbanosti

EKOTURIZAM

Glavne atrakcije	<ul style="list-style-type: none"> • Park prirode Lonjsko polje • Rezervat šumske vegetacije Prašnik • Značajni krajobraz Gajna • Značajni krajobraz i ornitološki rezervat Jelas polje • Ornitološki rezervat Bara Dvorina • Značajni krajobraz Pašnjak Iva
------------------	--

	<ul style="list-style-type: none"> • Rezervat šumske vegetacije Muški bunar • Dolina rijeke Save • Rijeka Orlava • Pšun, Požeška gora i Dilj gora • Pljuska na Dilj gori • jezera Petnja, Ljeskove vode, Bačica i Orašnje • autohtone pasmine, (posavski konj, slavonsko-srijemsko podolsko govedo i crna svinja) • Eko-etno selo Stara Kapela • Savska biciklistička ruta • Poloj kod Slavenskog Broda • Ranč Ramarin u Garčinu • Konjički turizam Poljanci • Strmac kod Nove Gradiške • Mreža biciklističkih ruta Slavonia Bike
Pozicioniranje	Županija iskonske prirode
Ciljni segmenti	<ul style="list-style-type: none"> • Grupe s visokim interesom za ekologiju šuma (šumari, agronomi, studenti, ekolozi šumskih staništa) • Grupe s visokim interesom za ekologiju močvarnih i polumočvarnih staništa i ihtiofaunu (biolozi, hidrolozi, studenti i drugi) • Grupe s visokim interesom za autohtone pasmine (biolozi, genetičari, agronomi, studenti) • Promatrači faune/ptica • Eko-agroturisti • Zaljubljenici u jahanje • Aktivni turisti (kanuing, biciklizam, pješačenje)
Sadržaji i aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Poučne staze i edukacija o šumskom, močvarnom i livadskom ekosustavu • Biciklizam s točkama interesa za ekoturiste • Edukacija o uzgoju autohtonih pasmina (slavonsko-srijemsko podolsko govedo, crna slavonska svinja, posavski konj i hrvatski ovčar) i organskoj proizvodnji
Komunikacija s tržištem	<ul style="list-style-type: none"> • Naglasak na autohtonosti i specifičnim eko turističkim aktivnostima

STRUČNI SKUPOVI/TEAM BUILDING

Glavne atrakcije	<ul style="list-style-type: none"> • Hotel u Slavonskom Brodu • Stupnički Dvori, Eko-etno selo Stara Kapela, Ranč Ramarin, Kuća dide Tunje
Pozicioniranje	Destinacija očuvane izvornosti i autohtonih sadržaja na vratima Europe
Ciljni segmenti	<ul style="list-style-type: none"> • Organizacije i institucije • Tvrtke • Korisnici team building programa
Sadržaji i aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Kvalitetno opremljeni prostori za sastanke i team building • Inovativni i kreativni programi za team building

	<ul style="list-style-type: none"> • Kvalitetne usluge u smještajnim objektima 'vrijednost za novac' • Kvalitetna i bogata ponuda tematskih izleta u okolicu • Dobra tehnička opremljenost objekata
Komunikacija s tržištem	<ul style="list-style-type: none"> • Naglasak na izvornosti i autentičnosti destinacije (gastronomija, izleti, inovativni programi i mnoštvo dodatnih sadržaja)

SPORTSKE PRIPREME I NATJECANJA; ADRENALINSKI SPORTOVI

Glavne atrakcije	Atraktivna prirodna područja koja omogućuju sportove na otvorenom
Pozicioniranje	Prostor iznimnih prirodnih ljepota za boravak na otvorenom
Ciljni segmenti	<ul style="list-style-type: none"> • Sportski savezi i klubovi različitih sportova na otvorenom • Udruženja sportskih veterana u različitim sportovima, ali i profesionalna udruženja
Sadržaji i aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Hotelsko-ugostiteljski faktori • Atraktivnost i dostupnost destinacije • Opremljenost destinacije – tereni na otvorenom • Specijalizirane turističke agencije s ponudom paketa 'sportskih priprema'
Komunikacija s tržištem	<ul style="list-style-type: none"> • Usmjerena ciljana promocija prema sportskim organizacijama i klubovima

TRANZITNI TURIZAM

Glavne atrakcije	<ul style="list-style-type: none"> • Autocesta A-3 od Okučana preko Nove Gradiške, Slavenskog Broda i Županje do granice sa Srbijom • Autocesta A-5 'Slavonika' Osijek – Đakovo – Srednjaci – granica Bosne i Hercegovine • Državna cesta D-5 Terezino Polje – Virovitica – Pakrac – Okučani – granica Bosne i Hercegovine
Pozicioniranje	'Vrata Bosne' i 'Vrata Europe'
Ciljni segmenti	<ul style="list-style-type: none"> • Svi putnici u tranzitu
Sadržaji i aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Uređeni i atraktivni prateći uslužni objekti • Opremljenost stajališta kartama i kvalitetnim interpretacijskim materijalima • Prilagođena smještajno-ugostiteljska ponuda tranziterima • Kvalitetni informativni i promocijski materijali kojima se potiče zaustavljanje • Kratke tematske ture
Komunikacija s tržištem	<ul style="list-style-type: none"> • Dobra informiranost i promocija u prostoru • Naglasak na blizini i dostupnosti sadržaja u tranzitu

RIJEČNI KRUZING

Glavne atrakcije	<ul style="list-style-type: none"> • Glavne kulturne i prirodne atrakcije Brodsko-posavske županije • Opremljena pristaništa (projekt u tijeku)
Pozicioniranje	Destinacija očuvane kulture života i rada
Ciljni segmenti	<ul style="list-style-type: none"> • Srednja i starija dobna skupina

	<ul style="list-style-type: none"> • Mladi parovi • Samci
Sadržaji i aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Kvalitetna ugostiteljska ponuda • Atraktivnost destinacija i ponuda izleta • Dobra ponuda suvenira
Komunikacija s tržištem	<ul style="list-style-type: none"> • Naglasak na zanimljivim tematskim izletima u okolicu • Promocija glavnih 'ikona' • <i>Storytelling</i>

8.2. Ciljna tržišta

Polazeći od ciljeva turističkog razvoja, Brodsko-posavska županija trebala bi privlačiti širu paletu ciljnih potrošačkih segmenata. Kad je riječ o demografskim segmentima to su svakako mladi parovi (25-30 godina), zrela dob (50-65 godina), treća dob (65+ godina), obitelji s djecom, ali i školska djeca.

Od ciljanih interesnih segmenata Županija će privlačiti 'kulturnjake' i to posebno one koje zanimaju veliki umjetnici i njihova djela, kao i tematske manifestacije koje počivaju na kulturi života i rada, cikloturiste, *foodiese*, turiste koje zanima ekologija i rekreacija u prirodi, vjerski turisti, tranzitni gosti. U nastavku se opisuju njihova glavna obilježja.

'Kulturnjaci'	Gosti motivirani kulturnim sadržajima putuju tijekom cijele godine. Veliko zanimanje pokazuju za svime autentičnim i onime što odražava lokalno nasljeđe. Posebno cijene kvalitetnu i interaktivnu interpretaciju, sudjelovanje u aktivnostima i edukativnu komponentu. Unutar ove grupe gostiju postoje različite razine interesa: od onih koji putuju isključivo motivirani kulturom, do onih kojima je to jedan od segmenata cjelokupnog boravka.
Rekreativci	Riječ je o planinarima i cikloturistima, odnosno svima onima koje zanimaju aktivnosti u prirodi i kojima fizička aktivnost i briga o zdravlju čini važan aspekt života i putovanja. Rekreativci mogu pripadati različitim dobnim skupinama, a uz kvalitetne i opremljene staze važnost pridaju čistoj prirodi, prilagođenim vrstama smještaja i prehrane, autentičnim sadržajima i gostoljubivosti lokalnog stanovništva.
Enogastro turisti (<i>foodiesi</i>)	Enogastro turisti putuju zbog gastronomskih doživljaja koji su im često cilj i svrha putovanja. I ovu grupu obilježavaju podsegmenti, od onih kojima je hrana motiv, do onih kojima je samo element doživljaja. Zadnjih godina vidljiv je izraziti trend popularnosti hrane i vina, pa je ovaj segment u stalnom porastu.
Ekoturisti	Ekoturisti su turisti koji su iznimno ekološki osviješteni s velikim interesom za zaštićena područja, edukaciju o njima i provođenje aktivnosti kojima se ne ugrožava priroda. To su aktivnosti poput hodanja u prirodi, učenja o jedinstvenim prirodnim fenomenima, promatranje ptica ili biljaka i slično. Posebno su važni za Brodsko-posavsku županiju s obzirom na veliki potencijal rijeke Save i okruženja te iznimne prirode s bogatim biljnim i životinjskim svijetom koji se izmjenjuje tijekom godine.
Motivirani vjerom	Vjerska putovanja mogu obuhvatiti putovanja u vjerska središta ili putovanja na kojima se vjerska iskustva kombiniraju sa ostalim svjetovnim motivima. Vjerski motivi mogu biti različiti od edukacije i potrebe za njegovanjem odnosa s Bogom ili duhovne obnove. Za vjerski turizam važna su mirna i opuštena mjesta. Iako nema svetišta, Županija

	je zanimljiva zbog Cernika i franjevačkog samostana, kao i crkvi u Županiji.
Tranzitni gosti	Riječ je o gostima koji putuju i prolaze kroz Brodsko-posavsku županiju, a mogli bi biti privučeni da 'skrenu' i ostvare kraći ili dulji boravak. Zbog toga je važno razviti sadržaje i pružiti kvalitetne informacije koje ih na to mogu potaknuti.

8.3. Komunikacija s tržištem

Komunikaciju s tržištem ponajviše obavlja sustav turističkih zajednica kojima je to jedna od glavnih zadaća. Komunikacija bi se trebala fokusirati na glavne ikone na kojima će se dugoročno graditi prepoznatljivost ovih prostora. To su:

Komunikacija s tržištem odvija se kroz različite tradicionalne aktivnosti, kao i korištenjem suvremenih online alata, odnosno, platformi koje se neprekidno razvijaju te zahvaljujući novim tehnologijama promocija može biti usmjerena tj. ciljana prema potrebama pojedinih segmenata gostiju. Za jačanje prepoznatljivosti bilo bi korisno provesti nekoliko snažnih imidž kampanja, posebno, ali i u suradnji s Klasterom Slavonija.

Rijeka Sava – život i suživot uz rijeku. Sava je jedna od glavnih odrednica prostora Brodsko-posavske županije i budući da se planira njena turistička valorizacija, posebno kroz riječni krizing kao i aktivnosti koje se mogu odvijati uz rijeku (šetnje, cikloturizam, ribolov, događanja), na nju će se stavljati poseban naglasak u komunikaciji. Uz to, upravo Sava predstavlja granicu koja spaja i koja je vjekovima oblikovala način i stil života.

Povijest – spajanje svjetova. Budući da je ovdje oduvijek bila granica, ona je utjecala na stvaranje materijalne i nematerijalne baštine koja se može doživjeti u prostoru. Od tvrđave do kola, pokladnog jahanja, manifestacija, okusa, jela i dr.

Veliki umjetnici. Jedna od bitnih odrednica Brodsko-posavske županije su i veliki i svjetski poznati umjetnici, pri čemu se posebno ističu Ivan Meštrović i Ivana Brlić Mažuranić. Zbog toga je u komunikaciji s tržištem važno to isticati te njihove likove i djela snažno promovirati.

Očuvana tradicija i umjetnici. Brodsko-posavska županija destinacija je u kojoj još uvijek 'žive' tradicionalne vrijednosti, njeguju se običaji i stil života. Upravo su to vrijednosti za kojima tragaju suvremeni turisti i to u izvornom obliku, a ne pripremljeni za turiste. Pod utjecajem globalizacije takve se vrijednosti gube, zbog toga ta očuvanost predstavlja nešto što treba posebno promovirati i isticati.

'Vrata Bosne'/'Vrata Europe'. Slavonski Brod i cijela Županija oduvijek su bili 'Vrata Bosne' i oduvijek je ta granica na neki način utjecala na život lokalnog stanovništva. Danas, ulaskom Hrvatske u schengenski prostor ta 'vrata' dobivaju i novu dimenziju i ona postaju 'Vrata Europe'.

Komunikacija s tržištem podrazumijeva cijeli niz aktivnosti koje provode različiti dionici u destinaciji, a glavni nositelj prema turističkom tržištu je sustav turističkih zajednica. U budućem razdoblju važno je osigurati sljedeće:

Odrediti ikone i simbole. Riječ je o ikonama koje na najbolji način predstavljaju posebitosti Brodsko-posavske županije i koje je potrebno kontinuirano ponavljati i 'provlačiti' kroz sve materijale i aktivnosti. Za ikone je važno osigurati kvalitetne fotografije, tekstove i priče o njima kako bi se na najbolji način predstavile turističkom tržištu i kako bi ih gosti u budućnosti brzo povezivali sa Županijom.

Baza imidž materijala i materijala za *storytelling*: kvaliteta turističkog doživljaja izravno ovisi o načinu na koji se interpretiraju pojedini elementi jedinstvenosti prostora. Zbog toga se ti elementi ne bi trebali prenositi nabrajajući, već kroz zanimljive priče i događaje, jer ih na taj način turisti pamte. Takve priče uvelike im obogaćuju doživljaj i ostaju u pamćenjima. Zato je važno priče sakupiti po temama, educirati stručnjake/vodiče kako i na koji način ih ispričati, kao i sve one koji dolaze u doticaj s turistima. Za to su korisne radionice i materijali koji se mogu objavljivati na B2B portalima.

Posebne imidž kampanje: da bi se Brodsko-posavska županija bolje predstavila tržištu, odnosno, stekla veću prepoznatljivost važno je provoditi posebne imidž kampanje. One se vežu uz veća događanja, predstavljanje 'ikona' kroz online i offline medije kako bi se one dugoročno vezale uz Županiju. Takva kampanja bila bi korisna barem jednom godišnje i treba je provesti na 'izazovan' način kako bi potaknula interes za 'stajanjem' i otkrivanjem prostora Županije. Za to se mogu koristiti neke zanimljive poruke, poput 'De skreni mali'¹⁷, što je u duhu jezika, a istovremeno upozorava da nije potrebno puno vremena za otkrivanje ljepota prostora. Imidž kampanje može se provoditi i s naglaskom na poznate osobe iz ovog kraja, doživljaje vezane uz ekologiju ili neka posebna događanja.

¹⁷ Predloženo na jednoj od radionica u Slavonskom Brodu.

9. OPERATIVNE STRATEGIJE I MJERE

Za implementaciju strategije predviđene su razvojne strategije unutar kojih su određene mjere. Razvojne strategije nadovezuju se na ciljeve razvoja turizma. Predviđene su četiri razvojne strategije:

- Unapređenje infrastrukture
 - Uređenje gradskih jezgri i okoliša
 - Uređenje turističke interpretacije i signalizacije prirodne baštine
 - Uređenje izletišta Strmac
- Unapređenje turističkog proizvoda
 - Međunarodni riječni kruzing
 - Uvođenje ponude jednodnevnih riječnih krstarenja
 - Akcijski plan razvoja turizma događanja
 - Sustav turističkog obilaska Županije
 - Sustav turističkog obilaska Županije i gravitirajućih područja
 - Kreiranje tematskih cikloturističkih i konjičkih ruta/staza
- Podizanje kvalitete smještajne i ostale ponude
 - Uspostava inovativne eko kamp ponude na izabranim lokalitetima
 - Podizanje kvalitete enogastronomske ponude
- Unapređenje destinacijskog menadžmenta
 - Podizanje razine svijesti o potencijalima turizma
 - Praćenje pokazatelja održivog razvoja turizam, certificiranje i eko označavanje
 - Sustav upravljanja posjetiteljima u zaštićenim područjima
 - Razvoj i ponuda agencijskih programa

9.1. Unapređenje infrastrukture

Mjera	Uređenje gradskih jezgri i okoliša
Cilj	Unapređenje destinacijskog doživljaja
Opis i aktivnosti	<p>Gradske jezgre kontinuirano se uređuju, ponajviše radi kvalitete života lokalnog stanovništva. Međutim, uređene destinacije znatno pridonose i kvaliteti boravka turista. Ovdje se misli na uređenje fasada, izloga, rasvjetu, urbanu galanteriju – klupice, oglašavanje u prostoru, izlozi i sve što čini dizajne neke destinacije. Za turiste je važno da osjete brigu za svaki detalj pa se stoga predviđa da se kod uređenja vodi briga o svima aspektima dizajna u javnom i u privatnom prostoru. Kod elemenata uređenja važno je voditi računa o primjeni elemenata autohtone gradnje, korištenju materijala koji su primijenjeni, boja i oblika.</p> <p>Vežano uz to, predlaže se:</p> <ul style="list-style-type: none"> • izrada brošure/letka savjetodavnog karaktera s preporukama oko uređenja • Distribucija materijala • Provedba edukacija vezanih uz uređenja • Isticanje primjera dobre prakse (boje, oblici, hortikulturno uređenje) • Promoviranje važnosti estetike u prostoru za boravak u destinaciji
Nositelj	Brodsko-posavska županija
Ostali dionici	<ul style="list-style-type: none"> • TZ Brodsko-posavske županije • Sustav turističkih zajednica na cijelom prostoru Županije
Izvori financiranja	<ul style="list-style-type: none"> • Budžeti JLS-ova i turističkih zajednica

Mjera	Uređenje turističke interpretacije i signalizacije prirodne baštine
Cilj	Unaprjeđenje ekoturističkog proizvoda
Opis i aktivnosti	<p>Kvalitetan sustav turističke signalizacije i interpretacije je važan čimbenik doživljaja turističkog proizvoda destinacije. Turistička signalizacija upućuje goste na atrakcije, a kvalitetna i dobro organizirana interpretacija omogućuje da gosti upoznaju atrakcije i educiraju se, što ih čini posebnim i vrijednim pažnje. Osvremenjivanjem i nadopunom postojećeg sustava turističke signalizacije i interpretacije moguće je ubrzano poboljšati atraktivnosti zaštićenih prirodnih područja BPŽ. Stoga je važno da interpretacijske ploče budu na vidljivim i dostupnim mjestima, uz mogućnost sigurnog parkiranja, a važnije lokalitete opremiti i odmorišnim sadržajima (klupe, WC). Nadalje, važna je vizualna unifikacija sadržaja, kao i sadržajna diversifikacija (fokus na šume, močvare i livade i pripadajuće elemente ekosustava, ptice, ribe, vodozemce, autohtone pasmine i slično).</p> <p>Isto tako, potrebno je osigurati kvalitetnu informiranost gostiju o destinaciji kroz turističke informativne centre, recepcije smještajnih objekata, centre za posjetitelje, muzeje i galerije i sva druga mjesta gdje turisti mogu dobiti informacije. Za ovu mjeru potrebno je provesti sljedeće:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inventarizacija postojećeg stanja turističke signalizacije i interpretacije te ocjena stanja/kvalitete • Formiranje tima stručnjaka za izradu koncepta interpretativnih ploča, karata i drugih informativnih sadržaja • Izrada projektnog zadatka za uređenje pojedinih lokaliteta uz glavne atrakcije te natječaj i odabir specijalizirane tvrtke za izradu informativno-interpretativnih materijala i uređenje pojedinih lokacija • Izrada interpretacijskih ploča, postavljanje, održavanje i nadopunjavanje • Edukacije za vodiče o svrsi interpretacije (biolozi, šumari, ihtiolozi, agronomi i slično) • Redovito ažuriranje izvora informacija (web portali) te opskrba info-centra s promotivnim materijalima
Nositelj	JU Natura Slavonica
Ostali dionici	Eko udruge; Udruga Eko Brezna Sveučilište u Slavonskom Brodu Brodsko-posavska županija; MINGOR
Izvori financiranja	Sredstva državnog proračuna (Ministarstvo turizma i sporta, Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja) Sredstva EU programa/fondova

Mjera	Uređenje izletišta Strmac
Cilj	Podignuti kvalitetu turističkog boravka i kreirati novu atrakciju
Opis i aktivnosti	<p>Izletište Strmac smješteno je u podnožju Psunja na oko 20 km od Nove Gradiške u lijepom zelenom okruženju i prirodi. Riječ je o dolini koja je okružena brdima i kroz koju protječe gorski potok, što sve zajedno stvara slikovite vizure i ugodu boravka. Zbog toga ovo mjesto predstavlja potencijal za razvoj i ponudu brojnih aktivnosti na otvorenom – <i>trekking</i>, biciklizam, planinarenje, odbojku, košarku, rukomet ili jednostavno za druženje i odmor u lijepom krajoliku.</p> <p>Aktivnosti koje ova mjera uključuje su:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Analiza postojećeg stanja • Izrada koncepta obnove/revitalizacije Izletišta Strmac • Izrada <i>prefeasibility</i> studije i poslovnog plana • Izbor najboljeg ponuđača • Početak realizacije projekta
Nositelj	JLS Cernik
Ostali dionici	TZ Cernik TZ Nova Gradiška Brodsko-posavska županija Ministarstvo turizma i sporta
Izvori financiranja	EU fondovi

9.2. Unapređenje turističkog proizvoda

Mjera	Međunarodni riječni krizing¹⁸
Cilj	Uvesti novo tržište u potražnju
Opis i aktivnosti	<p>Međunarodna riječna krstarenja u Hrvatskoj posljednjih su godina doživjeli veliki rast, posebno na Dunavu. Međutim, pokazuje se i interes za Savu iako postoje problemi koje treba prevladati, a koji se ponajviše tiču plovnosti i uređenih pristaništa. Osnovne pretpostavke koje su potrebne za uspostavu međunarodnog riječnog krizinga su uređen plovni put, uređena pristaništa te turistička atraktivnost destinacije. Ponuda izleta u destinaciji jedan je od glavnih kriterija odabira mjesta pristajanja te zato programi trebaju biti prilagođeni gostima s krizinga i njihovim potrebama. Često su vezani uz hranu, kulturu života i rada, povijest. Pri tome je važno voditi računa o potrebnom vremenu za ukrcaj i iskrcaj putnika kao i samom vremenu trajanja izleta, a da on bude koncipiran na način da se pruža turistički doživljaj koji na najbolji način može prenijeti jedinstveno destinacije koju su putnici posjetili.</p> <p>Kad je riječ o pristaništima, planira se međunarodno putničko pristanište u Slavenskom Brodu, a sam projekt ide u nekoliko etapa. Najprije, izrada projektne dokumentacije za ishodovanje građevinske dozvole u skladu sa Zakonom o gradnji, potom projektna dokumentacija za plutajući objekt na vodi za ishođenje lokacijske dozvole sukladno Zakonu o plovidbi i lukama unutarnjih voda te projektno-tehnička dokumentacija za plutajući objekt u svrhu nadzora gradnje i izdavanja potrebnih svjedodžbi Hrvatskog registra brodova sukladno Tehničkim pravilima za statutarnu certifikaciju plovila unutarnje plovidbe.</p> <p>Predviđena lokacija pristaništa nalazi se na lijevoj obali Save u blizini centra Slavenskog Broda s kojim je povezana uređenim šetalištem. Uz lokaciju nalazi se parkiralište kao i niz sportsko-rekreacijskih objekata. U okviru projekta planiran je i pristan (plutajući objekt – plovilo stalno vezeno/usidreno, bez vlastitog poriva) koji će imati namjenu pristajanja putničkih plovila i sigurnom ukrcaju i iskrcaju putnika te će služiti i kao turističko edukativni centar. Među ostalim, imat će sljedeće sadržaje: edukativni centar – učionica za djecu i mlade, centar za posjetitelje, ugostiteljski objekt s terasom.</p> <p>Razvoj ovog proizvoda treba temeljiti na principima održive prakse, što je posebno bitno za Brodsko-posavsku županiju kojoj su ekološki aspekti jedan od temeljnih načela ukupnog turističkog razvoja.</p>
Nositelj	Lučka uprava Slavenski Brod

Ostali dionici	<ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture • Jedinice lokalnih samouprava na području Brodsko-posavske županije
Izvori financiranja	<ul style="list-style-type: none"> • EU fondovi
Mjera	Uvođenje jednodnevnih riječnih krstarenja¹⁹
Cilj	Uvođenje novog turističkog proizvoda
Opis i aktivnosti	<p>Riječ je o izletničkoj plovidbi koja zahtjeva postojanje uređenog plovnog puta, uređenja pristaništa za ukrcaj i iskrcaj putnika, izletničko plovilo i destinaciju s bogatom i raznolikom turističkom ponudom (kulturni turizam, gastronomija, ponuda suvenira i dr.). Riječ je o privlačenju gostiju koje zanima uživanje u riječnim krajobrazima i prirodi, promatranju ptica i cjelokupnog prirodnog okruženja. Važno je istaknuti da su upravo riječna krstarenja jedan od najjačih motiva koji bi goste iz drugih dijelova Hrvatske privlačili u prostor Slavonije (prema istraživanju provedenom za potrebe Strateškog marketinškog plana i brendiranja za Slavoniju 2019. – 2025., Institut za turizam). Jednodnevna plovidba može se organizirati kao kružna izletnička ili jednosmjerna/dvosmjerna izletnička plovidba između dva pristaništa, koja se u tom slučaju kombinira sa cestovnim prijevozom.</p> <p>Aktivnosti koje je potrebno provesti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Osigurati nekoliko manjih pristaništa uzvodno ili nizvodno od Slavanskog Broda (prema prostorno-planskoj dokumentaciji moguće su dvije lokacije, u mjestu Jaruge u Općini Sikirevci i u Općini Bebrina) te potencijalno na još nekoliko lokacija u općinama u okruženju (Vrbje, Davor, Nova Kapela, Slavonski Šamac) • Osmisliti detaljno programe obilaska i uključene atrakcije i aktivnosti • Realizacija projekta, monitoring i unapređenje
Nositelj	Jedinice lokalne samouprave i lučke uprave
Ostali dionici	<ul style="list-style-type: none"> • Privatni poduzetnici • Sustav turističkih zajednica
Izvori financiranja	<ul style="list-style-type: none"> • Sredstva JLS-ova • EU fondovi

¹⁸ Matoš, B., ANCORIS (2020). Studija održivog razvoja riječnih krstarenja na području Brodsko-posavske županije – Analiza potencijala razvoja međunarodnih i riječnih krstarenja rijekom Savom na području Brodsko-posavske županije i (2022) Studija izvodljivosti gradnje putničkog pristaništa Slavonski Brod.

¹⁹ Matoš, B., ANCORIS (2020). Studija održivog razvoja riječnih krstarenja na području Brodsko-posavske županije – Analiza potencijala razvoja međunarodnih i riječnih krstarenja rijekom Savom na području Brodsko-posavske županije.

Mjera	Akcijski plan razvoja turizma događanja
Cilj	Podizanje atraktivnosti boravka i privlačenje novih tržišnih segmenata
Opis i aktivnosti	<p>Iako se u Brodsko-posavskoj županiji održava velik broj manifestacija većina još ne privlači željenu potražnju. Manifestacije su različitog karaktera i tema i privlače različite skupine posjetitelja. Neke se održavaju dugi niz godina i stekle su prepoznatljivost dok su neke još relativno nove.</p> <p>Vezano uz sve to, predlaže se analiza svih postojećih manifestacija te definiranje određenog broja 'marker' destinacija koje bi bile u funkciji imidža Županije tj. koje bi u većoj mjeri mogle pridonijeti njenoj prepoznatljivosti. Isto tako, s obzirom na snagu i potencijal jačanja gastronomske i ekološke ponude predlaže se osmišljavanje ili proširenje nekih postojećih manifestacija novim sadržajima kako bi se pojačale i dobro iskoristile ove teme.</p> <p>Aktivnosti koje se potrebne za provedbu ove mjere su:</p> <ul style="list-style-type: none"> • analiza ciljeva svakog od postojećih događanja i utvrđivanje njihove privlačne snage • rangiranje postojećih turističkih događanja po važnosti za turizam • osmišljavanje novih, potencijalni interesantnih tematskih događanja važnih za imidž Županije • posebno promoviranje 'marker' događanja • evaluacija događanja i njihovo unapređenje
Nositelj	TZ Brodsko-posavske županije u suradnji s JLS i organizatorima događanja
Ostali dionici	<ul style="list-style-type: none"> • JLS • Kulturne institucije • Organizatori događanja
Izvori financiranja	<ul style="list-style-type: none"> • Budžet turističkih zajednica i JLS-ova

Mjera	Sustav turističkog obilaska Brodsko-posavske županije
Cilj	Poticanje tranzitnih turista na zaustavljanje i obilazak Županije te podizanje kvalitete boravka stacionarnih gostiju
Opis i aktivnosti	<p>Izduženi prostor Brodsko-posavske županije u smjeru istok – zapad premrežen je prometnicama – autocesta A3 i na njezinoj sjevernoj strani s njom paralelna županijska cesta 4158 protežu se horizontalno kroz Županiju. U smjeru sjever – jug protežu se tri transversalna pravca – na zapadu DC koji od Nove Gradiške prema Pakracu, pa dalje Daruvaru i Virovitice, te na istoku autocesta A5 koja preko čvorišta Sredanci ovaj prostor spaja s Đakovom, pa dalje Osijekom i Belim Manastirom, te s A5 paralelna DC7. Čvorišta na A3 dobro povezuju turističke atrakcije na državnim, županijskim i lokalnim cestama te pružaju različite mogućnosti obilaska.</p> <p>Ciljevi definiranja sustava obilaska bili bi višestruki:</p>

- Motivirati turiste u tranzitu da se zaustave i/ili skrenuti im pažnju na atraktivnost Županije za planiranje buduće posjete
- Potaknuti zanimanje organizatora putovanja za osmišljavanje izleta i programa boravka u Županiji
- Ponuditi ideje za izlete domaćim turistima i izletnicima.

Za ovu mjeru potrebno je provesti sljedeće:

- Mapirati sve atrakcije spremne za posjetu na području Brodsko-posavske županije
- Definirati dva tematska kružna itinerera s polazištima u Novoj Gradiškoj i Slavonskom Brodu
- Izraditi odgovarajuću kartografsko-plansku podlogu
- Osmisliti promotivnu kampanju zajedno s promotivnim materijalima i mrežnim stranicama
- Redovito ažurirati informacije sukladno promjenama na terenu

Nositelj	TZ Brodsko-posavske županije zajedno s gradskim i općinskim turističkim zajednicama
Ostali dionici	JLU Institucije/udruge zadužene za atrakcije na putu Turistički poduzetnici (seoska turistička gospodarstva, izletišta, restorani, atrakcije)
Izvori financiranja	Sredstva državnog proračuna (Ministarstvo turizma i sporta, Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja) Vlastita sredstva

Mjera	Sustav turističkog obilaska Županije i gravitirajućeg područja
Cilj	Unapređenje turističkog proizvoda
Opis i aktivnosti	<p>Kao što je izloženo u koncepciji prostorne organizacije, mreža prometnica odlično povezuje županijske atrakcije kao i glavne atrakcije u njezinoj blizini. Tu se prvenstveno ističe Lipik s termalnim izvorima te Pakrac u kojem se otvara Spahijski podrum – centar za posjetitelje Svijeta graševine, brenda pod kojim se promovira vinarstvo tog kraja. Nadalje, put dalje vodi prema Požegi i Pleternici, gdje su dvije izuzetno zanimljive atrakcije – interpretacijski centar Terra Panonica i Muzej bećarca. Dulje izlete vrlo je lako organizirati produži li se prema Parku prirode Papuk, bilo preko Velike pa do Planinarskog doma i izletišta Jankovac ili prema Kutjevu do Orehovice. Cjelodnevni izleti na zapadu županije mogu obuhvati posjet Đakovu, pa i Osijeku, odnosno Vinkovcima. Za one koji žele kraće izlete, mreža državnih i županijskih cesta povezuje izletišta, jezera, planinarske staze, sve u blizini čvorišta na auto-cesti, čime se omogućuju zanimljivi kružni izleti i relativno brz povratak u ishodišnu destinaciju koji omogućuje auto-cesta.</p> <p>U tom smislu, predlaže se osmišljavanje četiri do pet prijedloga obilaska Brodsko-posavske županije i njezinog gravitirajućeg područja s popisom atrakcija, restorana i ostalih aktivnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nova Gradiška (Cernik) – Šumetlica – Požega – Pleternica – Lužani (A/C) – Nova Gradiška - Nova Gradiška – Požega – Pleternica – Lužani – Nova Gradiška - Slavonski Brod – Pleternica – Požega – (Velika) - Kutjevo – Slavonski Brod - Slavonski Brod – Pleternica - (Kutjevo) – Požega – Nova Gradiška – Slavonski Brod - Slavonski Brod – Vrpolje (državna cesta) – Slavonski Brod (A/C) <p>Razvoj svakog itinerera pretpostavlja inventarizaciju turističkih resursa i atrakcija, procjenu potrebnog vremena za obilazak, provjeru signalizacije, izradu info materijala (tiskovina, digitalnih) i višestruko testiranje. Itinereri služe, kako za pomoć pri strukturiranju turističkog boravka samostalnim posjetiteljima, tako i agencijama te u svrhu B2B aktivnosti. Iako se posjetitelji na ovaj način upućuju na obilazak šireg prostora, važno je da se njihovo noćenje ostvaruje na području Brodsko-posavske županije</p>

	čime se ostvaruju najveći ekonomski efekti. Istovremeno, bogatstvom sadržaja potiče se dulji boravak i želja za ponovnom posjetom.
Nositelj	Turistička zajednica Brodsko-posavske županije
Ostali dionici	<ul style="list-style-type: none"> • Turističke zajednice gradova i općina • Jedinice lokalnih samouprava na području Brodsko-posavske županije
Izvori financiranja	<ul style="list-style-type: none"> • TZ Brodsko-posavske županije

Aktivnost	Kreiranje tematskih cikloturističkih i konjičkih ruta/staza
Cilj	Unapređenje tematskih cikloturističkih i konjičkih ruta kreiranjem i prilagođavanjem infrastrukture, suprastrukture i povezane turističke ponude i usluga
Opis i aktivnosti	<p>Daljnji razvoj ponude namijenjene uskim tržišnim segmentima na osnovi guste mreže različitih i sadržajno atraktivnih staza i ruta te komplementarnih usluga jedan je od ključnih programa diferencijacije i atraktivnosti destinacije na specijaliziranom turističkom tržištu. Mjere razvoja konjičkih ruta temelje se na uzgoju konja (s naglaskom na autohtone pasmine), konjičkim priredbama i povezanim manifestacijama i rekreativnom i sportskom jahanju po konjičkim rutama organiziranim od strane konjičkih klubova. Mjere razvoja cikloturističkih ruta temelje se na kreiranju turističkih izleta, ciklo programima po obilježenim i neobilježenim biciklističkim rutama te sudjelovanju u sportskim biciklističkim manifestacijama. Tematske rute uključuju i potrebu za kreiranjem sigurnih i povezanih staza prema potrebama lokalnog stanovništva, terenskoj pristupačnosti i motornom prometu (razvoj biciklističke infrastrukture) te potrebu za povezivanjem lokalnih, sa županijskim i međunarodnim biciklističkim rutama. Mreža tematskih biciklističkih ruta naslanja se na manje prometne lokalne ceste, napuštene trase željeznica, seoske putove, riječne nasipe i brdske staze oplemenjene temama kao što su vino, med, autohtone vrste, močvarna staništa, i sl.</p> <p>Potrebno je provesti sljedeće aktivnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Unapređenje i razvoj biciklističko – pješačke infrastrukture (kvalitetna odmorišta – nadstrešnica, alat, pitka voda, karte; izrada/nadopuna kvalitetnih kartografskih materijala i aplikacija, s naglaskom na korištene GPS tehnologija; servis) • Unapređenje i izgradnja prateće turističke i rekreativne suprastrukture na rutama (npr. odmorišta i vidikovci, signalizacija i interpretacija – putokazi, smeđe table, informacijski punktovi – interpretacijske ploče) • Daljnje povezivanje i trasiranje cikloturističkih i konjičkih ruta u Županiji • Kvalitetna interpretacija atrakcija na cikloturističkim rutama • Razvoj edukacije specijaliziranih vodiča, servisa i agencija, cikloturističkih i konjičkih sadržaja i tematsko-kulturnih programa na rutama, organizacije itinerera • Certificiranje konjičkih staza i 'horse welcome' punktova • Unapređenje prodaje programa na tematskim rutama putem DMK • Ciljna promocija tematskih cikloturističkih i konjičkih ruta
Nositelj	TZ Brodsko-posavske županije
Ostali dionici	Županija - Upravni odjel za odgoj, obrazovanje i sport Gradovi i općine na području ruta Biciklistički savez Brodsko-posavske županije

	<p>JU Natura Slavonica Konjički klub DANarab Centar za ruralni razvoj Panonica Konjogojskim udruge iz Gundinaca i Rušćice LAG Posavina LAG Slavonska ravnica Zaprežni klub Slavonac</p>
Izvori financiranja	<ul style="list-style-type: none"> • Sredstva Županije, te pripadajućih TZ-a • Financiranje investicijskih projekata: EU fondovi/programi/poticaji, HBOR, komercijalne banke, vlastita sredstva investitora • Primjeri poticaja: komunalne naknade, koncesije, subvencioniranje (pokrivanje dijela troška) kamata na kredite, bespovratna sredstva i sl.

9.3. Podizanje kvalitete smještajne i ostale ponude

Mjera	Uspostava inovativne/eko kamp ponude na izabranim lokalitetima
Cilj	Unapređenje strukture smještajne ponude
Opis i aktivnosti	<p>Zbog boljeg korištenja turističkog potencijala iznimnih prirodnih atrakcija koje su još uvijek razmjerno slabo poznate turističkom tržištu, kao i generalno zbog trendova na tržištu i potražnje za odmorom u prirodi, predviđa se inovativna kamp ponuda na nekoliko lokacija. Time bi se ujedno valorizirali turistički slabije naseljeni ruralni prostori, a formirala bi se ekološki nenametljiva, tematizirana i infrastrukturno ne previše zahtjevna smještajna ponuda u skladu s ograničenjima i propisima koje takvi prostori zahtijevaju. Izbor mikrolokacija za svaki od kampova treba se pažljivo birati, kako ne bi, ni na koji način, ugrozio prirodnu ravnotežu, odnosno, kako bi se svojim konceptom, na najbolji mogući način, u nju uklopio.</p> <p>Za ovu mjeru potrebne su sljedeće aktivnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Definiranje turistički najpotentnijih mikrolokacija u javnom vlasništvu koje su u prostorno-planskom smislu najbolje za turistički razvoj • Izrada koncepta najboljeg načina korištenja tih lokacija, a vezano uz veličinu, strukturu i kvalitetu prostora i željenih sadržaja turističke ponude • Provjera tržišne održivosti i financijske isplativosti za realizaciju projekta na izabranim lokacijama • Infrastrukturno opremanje lokacija • Priprema projektne dokumentacije, raspisivanje i provedba javnog natječaja te izbor ponuđača i realizacija projekta
Nositelj	Brodsko-posavska županija/JLS u suradnji s privatnim sektorom
Ostali dionici	<ul style="list-style-type: none"> • Turistički konzultanti • Privatni poduzetnici
Izvori financiranja	<ul style="list-style-type: none"> • Sredstva HBOR-a • Sredstva JLS-ova • EU fondovi

Mjera	Podizanje kvalitete enogastronomske ponude
Cilj	Podizanje zadovoljstva gostiju boravkom u destinaciji
Opis i aktivnosti	<p>Enogastronomska ponuda destinacije sve više utječe na zadovoljstvo ukupnim boravkom u destinaciji, a sve više i primarni motiv putovanja. Za Brodsko-posavsku županiju gastronomija i vina predstavljaju veliki potencijal kao i za cijeli prostor Slavonije koji već uživa imidž destinacije gdje 'se dobro i kvalitetno jede' s puno izvornih okusa i jedinstvene hrane.</p> <p>Gastronomsku priču valja temeljiti na destinacijskom konceptu razvoja, što znači omogućiti obilaske proizvođača s prezentacijama, edukaciju o pripremi tipičnih jela (npr. tijesto na brdo), razvijati tematske gastronomske manifestacije vezane uz pojedine sezone i namirnice. Posebno treba obratiti pažnju na uređenje restorana kako bi nudili ugodnu atmosferu, izraditi jelovnike i nazive jela inspirirane poviješću, pričama i događajima, povezati proizvođače s lokalnim ugostiteljima.</p> <p>Aktivnosti koje se u okviru mjere trebaju provesti su:</p> <ul style="list-style-type: none"> • edukacijska i studijska putovanja za ugostitelje • pružanje tehničke pomoći zainteresiranim dionicima • osmišljavanje manifestacija na temu hrane i pića • daljnje označavanje markom 'Okusi graničarskog kraja'
Nositelj	TZ Brodsko-posavske županije i ostale turističke zajednice na području županije
Ostali dionici	Lokalne udruge Jedinice lokalne samouprave Ugostitelji Proizvođači Poljoprivrednici
Izvori financiranja	Budžet sustava turističkih zajednica

9.4. Unapređenje destinacijskog menadžmenta

Mjera	Podizanje razine svijesti o potencijalima turizma
Cilj	Poticanje lokalnog stanovništva u uključivanje u turistički razvoj
Opis i aktivnosti	<p>S obzirom na nepostojanje duge tradicije u turizmu na području ove Županije, kao i generalno na području kontinentalne Hrvatske u odnosu na priobalni dio, važno je potaknuti lokalno stanovništvo na poduzetničke aktivnosti. Vezano uz to, korisno je provoditi aktivnosti internog marketinga kako bi se distribuirale informacije širokom krugu ljudi i podigla svijest o resursima, atrakcijama i drugim vrijednostima u Brodsko-posavskoj županiji koje se mogu valorizirati kroz turizam.</p> <p>Aktivnosti internog marketinga mogu se provoditi kroz lokalne medije, intervjue s dionicima iz turizma koji su ostvarili neke projekte i poslovne uspjehe, o uspješnim projektima u turizmu, o planovima koji se provode, o novostima na turističkom tržištu i generalno o svim temama i projektima koji mogu potaknuti na poduzimanje nekih aktivnosti u smjeru turizma.</p> <p>Aktivnosti su sljedeće:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kontinuirano plasiranje vijesti o projektima i aktivnostima koje se odnose na turizam u Županiji • organizacija radionica na temu turizma i mogućnostima koje razvoj turizma donosi lokalnom stanovništvu • promocija događanja vezanih uz turizam, primjeri dobrih praksi koji su relevantni za Brodsko-posavsku županiju
Nositelj	Turistička zajednica Brodsko-posavske županije i lokalne turističke zajednice
Ostali dionici	<ul style="list-style-type: none"> • Lokalni mediji • Dionici važni za turistički razvoj
Izvori financiranja	<ul style="list-style-type: none"> • Budžeti turističkih zajednica

Mjera	Praćenje pokazatelja održivog razvoja turizma, certificiranje i eko označavanje
Cilj	Poticanje održivog razvoja destinacije i dionika u sastavu destinacije sa ciljem povećanja kvalitete života lokalne zajednice
Opis i aktivnosti	<p>Rezultati provedbe turističke politike ovise o planiranju i provedbi mjera kao i praćenja njihova rezultata kroz kvalitetnu bazu pokazatelja, na temelju koje će se moći pratiti smjer (održivosti) destinacije. Potrebno je definiranje održivih pokazatelja usklađenih sa sustavom turističkih pokazatelja održivog destinacijskog menadžmenta Europske unije (ETIS – <i>European Tourism Indicators System for sustainable destination management</i>) i uspostavljanja procesa njihova prikupljanja i obrade. Mjera podrazumijeva i razvoj ažurnog i dinamičnog (informatičkog) sustava diseminacije informacija/podataka razvojnim dionicima. Kao polazna točka može poslužiti i CROSTO opservatorij. Važno je da se izabere set pokazatelja koji će obuhvaćati temeljna područja održivosti, ali i pokazatelje specifične za destinaciju. Nadalje, iznimno je bitno uspostaviti vremenski kontinuitet praćenja, jer on daje najbolji uvid u smjer kojim destinacija ide.</p> <p>Isto tako, bilo bi poželjno da destinacija, ali i dio gospodarskih subjekata, pristupi sustavima dobrovoljnog certificiranja, te stekne neki od prepoznatljivih ekoloških oznaka, poput <i>Green Globa</i>, <i>Green Key</i>, <i>EU eco labela</i>, <i>Travelife</i> ili održivih shema upravljanja (EMAS). Bitno je utvrditi koje oznake bi mogle dovesti do najveće moguće prepoznatljivosti na tržištu, uz standardiziranje upravljačkih procesa.</p> <p>Potrebne aktivnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Imenovanje lokalnog koordinatora za praćenje pokazatelja održivosti • Formiranje lokalne radne skupine • Odabir pokazatelja detektiranjem izvora podataka • Odabir specifičnih pokazatelja destinacije • Provedba primarnih istraživanja (ankete turista, lokalne zajednice, gospodarskih subjekata) • Prikupljanje podataka, izračun pokazatelja, izrada izvještaja • Kreiranje aktivnosti utemeljenih na podacima • Edukacija o certifikatima, eko oznakama i prednostima • Pružanje potpore u procesu prilagodbe zahtjevima certifikata pravnim osobama
Nositelj	Centar za razvoj Brodsko-posavske županije
Ostali dionici	Lokalni TZ-ovi Grad Slavonski Brod i Nova Gradišta – upravni odjel za gospodarstvo Privatni poslovni subjekti TZ BPŽ
Izvori financiranja	<ul style="list-style-type: none"> • Za praćenje pokazatelja dostatna su postojeća sredstva TZ-a, uz eventualno financiranja primarnih istraživanja

	<ul style="list-style-type: none"> • Za certifikate i eko oznake sredstva Županije (sufinanciranje dijela iznosa za certifikat) • Sredstva Fonda za energetska učinkovitost i krediti HBOR-a za prilagodbu okolišnim praksama
Mjera	Sustav upravljanja posjetiteljima u zaštićenim područjima
Cilj	Praćenje aktivnosti i upravljanje posjetiteljima na području zaštićene baštine, a sve u svrhu zaštite okoliša osjetljive kulturne i prirodne baštine
Opis i aktivnosti	<p>Bogatstvo i očuvanost ekosustava BPŽ ih čini dugoročno zanimljivima za nove turističke proizvode. No s druge strane, nedostatak osviještenosti i upućenosti turista o značaju ovih prirodnih dobara, za lokalnu zajednicu, ali i Hrvatsku u cjelini, može utjecati na nekontrolirano kretanje posjetitelja na tim lokalitetima, uz dodatno ugrožavanje vlastite sigurnosti. Stoga se razvila potreba educiranja te upravljanje kretanjem posjetitelja uz pomoć raznovrsnih i primjerenih tehnika upravljanja posjetiteljima (barijere, poučne staze, vidikovci, interpretacijske ploče i sl.).</p> <p>Aktivnosti:</p> <p>Formiranje tima stručnjaka (radnu skupinu) za provedbu istraživanja kretanja posjetitelja na području značajnih krajobraza i spomenika prirode</p> <ul style="list-style-type: none"> • Monitoring broja i aktivnosti posjetitelja i provedba primarnih istraživanja • Izrada plana upravljanja posjetiteljima za ZP u jurisdikciji Nature Slavonice • Implementacija prioriternih aktivnosti iz Plana (fokus na tehnike upravljanja posjetiteljima) • Testiranje uspješnosti prilagodbe (smanjenje utjecaja na prirodnu i kulturnu baštinu) • Presentacija rezultata svim dionicima na području Županije
Nositelj	JU Natura Slavonica
Ostali dionici	<p>TZ BPŽ</p> <p>Udruge za održivi razvoj i prirodu</p> <p>Lokalne turističke zajednice na području obuhvata prirodne i kulturne baštine</p> <p>Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja</p> <p>Ministarstvo kulture i medija</p> <p>Gradski i općinski odjeli za prostorno uređenje, graditeljstvo i zaštitu okoliša</p>
Izvori financiranja	<ul style="list-style-type: none"> • Sredstva JU • Sredstva državnog proračuna (Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja) • Sredstva EU programa/fondova (Interreg MEd, LIFE, COST programi)

Mjera	Razvoj i ponuda agencijskih programa
Cilj	Umrežavanje dionika i stvaranje složenih turističkih proizvoda
Opis i aktivnosti	<p>Suvremeni trendovi, a posebno potaknuti posljednjom krizom, pokazuju rast potražnje za turističkim doživljajima koje se temelje na lokalnim vrijednostima i specifičnostima nekog prostora te otkrivanje novih i nepoznatih destinacija. Zbog toga je važno poticati ponudu receptivnih agencija u smislu ponude temeljene na lokalnim resursima i atrakcijama, formirane kroz zanimljive turističke pakete usmjerene na izletničku kao i na stacionarnu potražnju. Ti paketi mogu biti tematizirati oko književnosti, kiparstva i umjetnosti, autentičnog stila života, vezani uz domaće životinje ili nešto drugo što predstavlja kulturno i povijesno nasljeđe ovog kraja.</p> <p>Aktivnosti uključuju:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Daljnji razvoj složenih turističkih proizvoda • Povezivanje i poticanje različitih turističkih posrednika za kreiranje složenih turističkih proizvoda • Organizacija radionica za poslovni segment • Organizacija studijskih putovanja za posrednika
Nositelj	TZ Brodsko-posavske županije i lokalne turističke zajednice
Ostali dionici	<ul style="list-style-type: none"> • Brodsko-posavska županija • Gradovi/općine na području Županije • Lokalne/županijske ustanove i gospodarski subjekti javnog sektora • Privatni sektor
Izvori financiranja	<ul style="list-style-type: none"> • Budžet turističkih zajednica

10. TERMINSKI PLAN AKTIVNOSTI

Mjere	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	2030.
Unapređenje infrastrukture								
Uređenje gradskih jezgri i okoliša								
Uređenje turističke interpretacije i signalizacije prirodne baštine								
Uređenje izletišta Strmac								
Unapređenje turističkog proizvoda								
Međunarodni riječni krusing								
Uvođenje ponude jednodnevnih riječnih krstarenja								
Akcijski plan razvoja turizma događanja								
Sustav turističkog obilaska Županije								
Sustav turističkog obilaska Županije i gravitirajućih područja								
Kreiranje tematskih cikloturističkih i konjičkih ruta/staza								
Podizanje kvalitete smještajne i ostale ponude								
Uspostava inovativne eko kamp ponude na izabranim lokalitetima								
Podizanje kvalitete enogastronomске ponude								
Unapređenje destinacijskog menadžmenta								
Podizanje razine svijesti o potencijalima turizma								
Praćenje pokazatelja održivog razvoja turizam, certificiranje i eko označavanje								
Sustav upravljanja posjetiteljima u zaštićenim područjima								
Razvoj i ponuda agencijskih programa								